

Vanhoillislestadiolaisten suviseurapuheista välit- tyvä jumalakuva

Joensuun yliopisto, filosofinen tiedekunta

Läntinen teologia

Pro gradu-tutkielma

Kevät 2011

Käytännöllinen teologia

Karppinen, Saila Maria

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO.....	2
2. TUTKIMUKSEN TAUSTA	4
2.1 Lars Levi Laestadius ja lestadiolainen liike.....	4
2.2 Vanhoillislestadiolaisuus ja suviseurat	8
2.3 Aikaisempi tutkimus	12
3. KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY	15
3.1. Kristillinen jumalakuva	15
3.2 Jumalakuva ja jumalasuhteiden psykoanalyysin näkökulmasta	18
4. TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	27
4.1 Tutkimustehtävä	27
4.2 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat ja tutkimuksen lähteet	28
4.3 Aineiston analyysi	34
5. JUMALAN RAKKAUS LUOMISTYÖSSÄ.....	38
5.1 Jumalan luoma hyvä luomakunta	38
5.2 ”Jumalan lapsi” Hänen valtakunnassaan	40
5.3 Kaikkivaltias kunnian Jumala.....	50
5.4 Seurakunta Jumalan hoidon välineenä.....	52
5.5 Jumalasuhteiden ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa.....	60
6. KÄRSIMYS JUMALAN KOETTELEMUKSENA	70
6.1 Tuomitseva ja kostava Jumala pahassa maailmassa	70
6.2 Jumalan suhteiden langenneeseen ihmiseen	72
6.3 Sielunvihollisen demonin jumalaisuus	74
6.4 Jumalan ohjeiden mukainen elämä	77
6.5 Jumalan sallima kärsimys	81
7. KAIKKIVALTIAAN JUMALAN PELASTUSSUUNNITELMA	85
7.1 Jumalan armolliset kasvot Jeesuksessa.....	85
7.2 Sananjulistajat ”Jumalan sanan” saarnaajina.....	86
7.3 Jumalan vaatima parannus	88
7.4 Synnit anteeksi ”Jeesuksen nimessä ja veressä”.....	91
7.5 Jumalan lahjoittama usko	94
8. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	98
8.1 Keskeiset tutkimustulokset	98
8.2 Tutkimuksen merkitys	103
9. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS.....	105
9.1 Lähteet	105
9.2 Kirjallisuus.....	113

1. JOHDANTO

Herätysliikkeet ovat syntyessään kirkollisia uudistusliikkeitä ja tavalla tai toisella organisoituneet. Niille on kirkkohistoriallisesti tunnusomaista yhteys pietismiin.¹ Kirkollisena herätysliikkeenä vanhoillislestadiolaisuus täyttää nämä herätysliikkeiden kriteerit. Lestadiolaisuus on kansainvälinen ja laajimmalle levinnyt 1800-luvulla Pohjoismaissa syntyneistä herätysliikkeistä.² Sen ominaispiirre on ollut alttius hajaantumiskehitykselle.³ Vanhoillislestadiolaisuus on yksi lestadiolaisuuden herätysliikkeistä. Muita Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa vaikuttavia lestadiolaisuuden piiristä nousseita herätysliikkeitä ovat muun muassa esikoiset, uusheräys ja rauhan sana.⁴

Suomessa herätysliikkeillä on merkittävä rooli kirkollisessa ja yhteiskunnallisessa elämässä. Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvat neljä perinteistä herätysliikettä: rukoilevaisuus, herännäisyys, evankelisuus ja lestadiolaisuus.⁵ Suviseurat ovat vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen vuosittaiset kesäjuhlat. Kesäjuhlat ovat suuret ja niihin arvioidaan osallistuvan noin 70 000 vierasta. Kesäjuhlien puhujat ovat joko maallikkopuhujia tai pappeja. Juhlien aikana puhujia on kolmestakymmenestä neljäänkymmeneen. Seuraohjelma koostuu puheista, virsistä ja Siionin laulusta.⁶

Suviseurapuheet on pidetty siinä historiallisessa merkitystodellisuudessa ja ympäristössä, joka on ollut vallitsevana. Yhteiskunnan tila ja maailman globalisoituminen ovat vaikuttaneet myös puhujiin ja heidän elämäänsä. Yhteiskunta 2000-luvun Suomessa on muuttunut teollisuusyhteiskunnasta tietoyhteiskunnaksi.⁷ Modernin yhteiskunnan tuntomerkkejä ovat tieteen kehittyminen, teknologia, työn erikoistuminen, sekularisaatio ja transsendenttisuuden katoaminen. Peter Berger määrittelee sekulari-

¹ Huotari 1981, 15.

² Lohi 2007, 11.

³ Talonen 2001, 11.

⁴ Huotari 1981, 38–45.

⁵ Niemelä & Salomäki 2006, 359–370.

⁶ Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistys R.Y. 2010.

⁷ Wilenius 2000, 267–278.

saation prosessiksi, jossa yhteiskunnan ja kulttuurin eri sektiot poistavat uskonnollisen instituution ja symbolien merkityksen.⁸

Vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen tutkiminen on ajankohtaista. Parhailaan lestadiolaisuudesta on tekeillä useita tutkimuksia. Lapin yliopistossa on suuri tutkimushanke, jossa tutkitaan vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen vaikutusvaltaa politiikassa ja 1970-luvulla pidettyjen hoitokokouksiin osallistuneiden kokemuksia. Tutkimusta johtaa Lapin yliopiston yhteiskuntatieteen tutkija, yliopistolehtori Mika Luoma-aho.⁹

Tutkimukseni selvittää vanhoillislestadiolaisten suviseurapuheiden välittämää jumalakuvaa vuosina 2007–2009. Se kuuluu käytännöllisen teologian ja pastoraalipsykologian alaan. Tutkimukseni lähteenä ovat suviseurajulkaisujen puheet. Taustateoriana tutkimuksessani on Matti Hyrckin luoma suhteessa olon perusmielikuvien teoria (SPT). Tätä teoriaa hän on käyttänyt muun muassa analysoidessaan vuoden 1948 kristinoppia.¹⁰ Tutkimusmenetelmäni on laadullinen sisällönanalyysi, jossa tarkastelen tutkimuskysymyksiä aineistolähtöisesti. Tutkittavan ilmiön luonteesta johtuen päädyin fenomenologis-hermeneuttiseen lähestymistapaan. Tämä tutkimustapa tähtää lähinnä tutkittavan ilmiön kuvaamiseen ja ymmärtämiseen. Aineistolähtöisen analyysin avulla olen löytänyt teemoja, joita olen järjestellyt kategorioiksi.

Valitsin tutkimukseni kohteeksi lähihistorian, koska halusin selvittää vanhoillislestadiolaisten suviseurapuheiden jumalakuvaa tämän hetken julistuksessa. Psykoanalyytin teoria tuo uusia näkökulmia julistuksen sisältöön. Tässä tutkimuksessa saatu tieto auttaa ymmärtämään vanhoillislestadiolaista mielikuvamaailmaa, joka sävyttää siihen kuuluvien ihmisten elämää ja uskoa. Tutkimukseni tuottaman tiedon avulla epätietoisuus ja väärät ennakkokäsitykset julistuksen sisällöstä vähenevät.

⁸ Thayer 1985, 16.

⁹ Lapin yliopisto 2010.

¹⁰ Hyrck 1995.

2. TUTKIMUKSEN TAUSTA

2.1 Lars Levi Laestadius ja lestadiolainen liike

Lars Levi Laestadius syntyi 10.1. vuonna 1800 Karl ja Anna Magdalena Laestadiuksen perheeseen Pohjois-Ruotsin Jäckvikissä. Laestadiuksella oli veli ja siskoja isän aikaisemmasta avioliitosta. Isä oli leski tavatessaan tulevan vaimonsa Annan. Perhe oli köyhä ja isä oli usein työmatkoilla. Isän alkoholiongelmat aiheuttivat vaikeuksia Lars Levi Laestadiuksen lapsuuden kodissa. Koti oli ongelmista huolimatta voimavara hänen lapsuuden aikaisessa elämässään. Isä ja äiti halusivat antaa lapsilleen kristillisen kasvatuksen ja he opettivat heidät rukoilemaan. Erityisesti äidin rooli oli merkittävä herätyskristillisen kasvatuksen antajana.¹¹

Lars Levi Laestadius muutti perheensä kanssa Kvikjokkiin vuonna 1806. Siellä Lars Levi Laestadiuksen velipuoli Karl Erik Laestadius toimi pappina. Karl Laestadiuksen merkitys oli erityisen suuri Larsin lapsuudessa. Elokuussa vuonna 1816 Lars Levi Laestadius ja hänen veljensä Petrus lähtivät Härnösandiin kymnaasiin, josta valmistui pappeja. Jo seuraavana vuonna heidän rakas velipuolensa Karl kuoli.¹² Kolmen lukiovuoden jälkeen Lars Levi Laestadius sai jatkaa yliopistossa Uppsalassa. Hän oli kasvanut nuorukaiseksi, jonka elämästä oli kadonnut lapsuuden huoleton ilo. Lars Levi Laestadius kohtasi itsessään voimakkaan surumielisyyden ja hän näki depressiivisiä unia, joihin ilmestyi kuolleita.¹³

Teologian opiskelun lisäksi Lars Levi Laestadius oli kiinnostunut kasvitieteellisistä opinnoista. Tämä pysyikin harrastuksena koko hänen elämänsä ajan. Kuitenkin suvun perinne oli motivoimassa häntä pappisuralle, mutta itse hän epäröi. Laestadiuksen veljekset Lars ja Petrus saivat pappistutkinnon suoritettua vuonna 1825. Samana vuonna Lars Levi Laestadius nimitettiin alustavasti Karesuvannon kirkkoherran virkaan. Virkaan nimitys tapahtui hänen tietämättään selän takana, sillä piispa Almqvist oli jättänyt hakemuksen virkaan. Lopulta Lars Levi Laestadius toimi Karesuvannon

¹¹ Lohi 1989, 25–30; Lohi 2000, 171.

¹² Lohi 1989, 42–46; Lohi 2000, 171.

¹³ Lohi 1989, 52–55; Lohi 2000, 173.

kirkkoherranvirassa vuosina 1826–1849. Läpi aikuisiän hänelle oli tunnusomaista myötätunto köyhiä, sorrettuja ja vähäosaisia kohtaan. Hän huolehti lasten sivistyksestä, mikä näkyi aloitteena koulutoimen alalla ja hän houkutteli vanhempia kustantamaan lapsensa kiinteään koulutupaan.¹⁴

Lars Levi Laestadius solmi avioliiton 27-vuotiaana Brita Catharinan kanssa. Samoihin aikoihin Laestadiusen hengellinen herääminen oli aluillaan. Herätyksen syiksi Laestadius kertoi kuolemanpelon ja rakkauden. Huhtikuussa vuonna 1839 Larsin poika kuoli tuhkarokkoon. Tämä oli kova isku isälle ja suru oli pitkäaikainen ja syvä. Laestadiusen hengellinen kriisi saavutti huippunsa, kun hänen oma elämänsä oli vaarassa keuhkotuberkuloosin vuoksi.¹⁵

Laestadius määrättiin tarkastusmatkalle Lappiin vuonna 1843. Siellä hän tapasi saamelaisnaisen Marian. Laestadius koki naisen löytäneen sen, mikä häneltä oli vielä hukassa: elävän uskon. Laestadius oppi tuntemaan armonjärjestyksen ja hän sai kokea Pyhän Hengen todistuksen. Laestadius kertoo, että hän sai sinä iltana, minkä vietti Marian seurassa, tuntea ”taivaallisen ilon esimakua”. Tämän kohtaamisen jälkeen Laestadius oli kuin uudestisyntynyt ja hänen saarnansa muuttui herätyssaarnaksi.¹⁶

Lestadiolainen herätys lähti Lohen mukaan liikkeelle Karesuvannosta Lars Levi Laestadiusen saarnoista. Laestadiusen herätyssanoma oli ensimmäinen kristillinen sanoma, joka kykeni tunkeutumaan saamelaisen pakanauskon ja saamelaisen ajatusmaailman välille.¹⁷ Lestadiolaiseksi alkuherätykseksi kutsutaan sen ensimmäistä herätysaaltoa vuodesta 1846 vuoteen 1855. Herätys levisi tuolloin alueelle, joka käsitti Ruotsin Lapin pohjoisimmat seurakunnat ja Ruotsin Ylitornion kappeliseurakunnat. Herätysaalto lähti liikkeelle Laestadiusen viimeisinä elinvuosina. Tuolloin se ulottui syvälle Suomen puolelle. Herätysesäkkeitä oli jo Oulun liepeillä sekä Pohjois-Norjassa Hammerfestissa saakka. Siirtolaiset veivät 1860-luvun puolivälissä liikkeen Pohjois-Amerikkaan.¹⁸

¹⁴ Lohi 1989, 62–76.

¹⁵ Lohi 1989, 144–155; Lohi 2000, 175.

¹⁶ Lohi 1989, 170–184; Lohi 2000, 176.

¹⁷ Lohi 1989, 85; Lohi 2000, 176.

¹⁸ Lohi 2007, 12.

Laajeneva liike joutui määrittelemään suhteensa kirkon oppiin, sen traditioon ja vi-ranomaisiin sekä vapaakirkolliseen liikehdintään. Kilpailu muiden herätysliikkeiden, evankelisten ja herännäisten kanssa, oli suurta. Kainuussa herännäisyys ehkäisi tehokkaasti lestadiolaisuuden kannatuksen kasvamisen. Lestadiolaisen liikkeen leviäminen oli kuitenkin nopeaa ja vuoteen 1899 mennessä se oli levinnyt lähes jokaiseen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon rovastikuntaan ja melkein jokaiseen seurakuntaan.¹⁹

Lars Levi Laestadiuksen kuolemaa, vuotta 1861, seurasi toinen herätyksen kausi. Tuolloin Juhani Raattamaa (1811–1899) nousi eräänlaiseen vanhimman asemaan. Raattamaan arvovalta liikkeen sisällä oli itsestään selvä. Siitä ei tarvinnut neuvotella eikä keskustella. Varsinkin hajaannuksen aikana, 1900-luvun taitteessa, monet saarnaajat vetosivat henkilökohtaiseen kosketukseen Raattamaahan. Saarnaajien ja koulumiehien eli herätysliikkeen opettajien merkitys yhteydenpitäjinä ja opinmuodostajina oli suuri.²⁰

Ensimmäiset epäviralliset organisaatiot lestadiolaisen herätysliikkeen piirissä olivat raittiusasiamiesverkko, pyhärukousjärjestelmä ja lähetyskoulut. Niiden puitteissa muotoutui saarnavirka, seurainstituutio, sielunhoitokäytäntö ja lähetystoimi. Rauhanyhdistyksiä alettiin perustaa 1880-luvun lopulta lähtien. Organisoituminen käynnistyi Helsingissä vuonna 1888. Monet noudattivat pääkaupungin esimerkkiä ja näistä Rauhanyhdistyksistä tuli hajaannuksen jälkeen liikkeen valtauoman, vanhoillisuuden, järjestöjä. Organisoituminen kytkeytyi määrätietoiseen sisälähetystyöhön ja uskonnollisen toiminnan vakiinnuttamiseen.²¹ Vanhoillislestadiolaiset perustivat Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistyksen eli SRK:n vuonna 1914. Keskusjärjestö oli Rauhanyhdistysten yhteistyöelin, jonka kotipaikaksi tuli Oulu.²²

¹⁹ Lohi 2007, 13. Lohen mukaan 1800-luvun lopun yleinen ilmapiiri vaikutti lestadiolaisuuden menestykseen. Uusi yksilöllinen suhtautumistapa työnsi syrjään perinteistä luterilaista yhtenäiskulttuuria. Valtio Kirkkoon tyytymätön kansa valitsi itse vakaumuksensa ja maaseudun kansalaiset pyrkivät sitä kautta eroon ylempien luokkien holhouksesta. Lohi 1997, 660–661.

²⁰ Lohi 2007, 16–19.

²¹ Lohi 2007, 22–24. Rauhanyhdistyksiä oli 1880-luvulla 21. Näillä ei kuitenkaan liikkeen kokonaisuudessa ollut vielä juurikaan merkitystä. Lohi 2007, 23.

²² Lohi 2007, 24.

Lestadiolaisuuden suuri hajaannus tapahtui 1900-luvun taitteessa. Liitosten ratkominen ei tapahtunut hetkessä ja jo 1800-luvun puolivälin jälkeen ilmaantui perustuksia järjestyneitä ryhmiä, kuten Muonion eriseura²³. Varsinainen kriisivaihe alkoi 1890-luvulla, joka johti hajaannukseen. Tuolloin liike jakaantui kolmeen pääryhmään: esikoisiin, uusheräneisiin ja vanhoillisiin. Näillä kaikilla olivat sekä omat erityispiirteensä että itsenäisen organisaation alku. Jakaantumista yritettiin ehkäistä vielä vuosina 1910–1911 tehdyillä sovintoyrityksillä, mutta ne epäonnistuivat.²⁴ Sovintokokouksen jälkeen vanhoillislestadiolaisuuden seurakuntakäsitys muuttui yhä enemmän eksklusiivisemmaksi.²⁵

Lestadiolaisuuden suuren hajaannuksen takarajaa on vaikea ajoittaa, koska jakaantuminen ei tapahtunut kaikkialla samanaikaisesti.²⁶ Pirstoutumisen tuloksena voidaan 2000-luvulla erottaa 18 eri lestadiolaisryhmää. Talosen mukaan Suomessa on todellista merkitystä viidellä lestadiolaisella ryhmällä: vanhoillisuudella, esikoislestadiolaisuudella, Rauhan Sanan -ryhmällä, uusiheräyksellä ja Elämän Sana-ryhmällä.²⁷

Myös vanhoillislestadiolaisuus alkoi jakaantua 1920-luvulla Pohjois-Amerikasta. Siellä esiintyi jännitteitä niin sanottuihin suuriin seuroihin suhtautumisesta, joita oli Suomen mallin mukaan ryhdytty pitämään vuodesta 1908 lähtien. Osa esikoislestadiolaisista oli liittynyt uskonyhteyteen näissä seuroissa ja amerikkalainen voimahahmo pastori A. L. Heideman (1862–1928) ei hyväksynyt tehtyä sovintoa. Suomen vanhoillislestadiolaisuuden keskusjärjestö tukeutui Heidemaniin katsomalla heidän edustamansa kristillisyyden oikeaksi. Eräät Suomen vanhoillislestadiolaisuuden edustajista lähtivät vuonna 1932 saarnamatkalle Pohjois-Amerikan toisen lestadiolaisuutta edustavan liikkeen, apostolis-luterilaisen kirkkokunnan kutsusta. Tästä syntyi skisma, joka johti vuonna 1934 Rauhan Sana -ryhmän syntymiseen. Suomessa lähinnä Tornionjokilaakson lestadiolaiset ja Suomen ruotsinkieliset lestadiolaiset kuuluivat Rauhan Sana -ryhmään.²⁸ Toisen maailmansodan jälkeen vuonna 1945

²³ Juhani Raattamaa käytti termiä ”eriseura” puhuessaan Jakob Fredrik Liljebladin, Muonion kirkkoherran, johtamasta ja alkuherätyksestä loitonneesta herätyksestä. Myöhemmin Amerikan kiistojen yhteydessä tuli tunnetuksi tästä johdettu käsite ”Liljebladin eriseura”. Lohi 2007, 39.

²⁴ Lohi 2007, 25–26.

²⁵ Talonen 2001, 13.

²⁶ Lohi 2007, 26.

²⁷ Talonen 2001, 13.

²⁸ Talonen 2001, 15.

Oulussa saatiin sovinto vanhoillisuuden ja Rauhan Sanan -ryhmän kesken, mutta se ei ollut pitkäaikainen.²⁹

Vanhoillislestadiolaisuudessa käytiin kiivasta opillista välienselvittelyä vuosina 1960–1961. Se koski seurakunta- ja sakramenttikäsitystä sekä suhdetta pakanalähetystyöhön. Seurauksena oli pappien valtaenemmistön joutuminen ulos vanhoillisesta piiristä. Pappislinjasta ei tullut merkittävää kansanliikettä, mutta sillä oli merkittävä rooli 1960–1980 luvulla Pohjois-Suomen kirkollisessa elämässä. Tämän pappien ryhmittymän piiristä nousi kolme lestadiolaisuustaustaista piispaa: L. P. Tapaninen ja Hannes Leinonen, jotka olivat Oulun piispoja sekä Yrjö Massa, joka toimi kenttäpiispana.³⁰

Vanhoillislestadiolaisuus oli runsaasti julkisuudessa 1960-luvun lopulla. Julkinen keskustelu alkoi 15.9.1969 julkaistun kirkkoherra Raimo Karvosen haastattelun jälkeen. Siihen liittyi Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistyksen laajoja selostuksia sen aikaisista toimenpiteistä. Keskustelua käytiin vanhoillislestadiolaisten kurinpitotoimista jäseniään kohtaan eli niin kutsutuista hoitokokouksista. Keskustelu koski myös liikkeen piirissä olevien pappien pysymistä luterilaiselle tunnustukselle kuulliaisina.³¹

2.2 Vanhoillislestadiolaisuus ja suviseuraut

Vanhoillislestadiolaisen liikkeen kannatus on voimakkainta Pohjois-Suomessa. Vuonna 2003 sillä oli toimintaa jokaisen Oulun hiippakunnan seurakunnan alueella. Liikkeeseen on kiinteästi sitoutuneita alle kaksi prosenttia suomalaisista, noin 100 000 ihmistä. Lisäksi runsaat kaksi prosenttia on saanut vaikutteita vanhoillislestadiolaisuudesta. Vaikutus on voimakkainta Oulun ja Lapin lääneissä.³² Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistyksen vanhoillislestadiolaisuus on maallikkojohtoi-

²⁹ Talonen 2001, 21.

³⁰ Talonen 2001, 16. Lohen mukaan jo 1870–1899 luvulla pappien ja kirkonmiesten torjuva asenne lestadiolaisuuteen johti liikkeen eristäytymiseen ja joissakin tapauksissa suhde valtionkirkkoon muodostui ongelmalliseksi. Liike oli kuitenkin yleisesti omaksunut uskollisuuden valtionkirkolle. Uskollisuus oli noussut esivallan kunnioittamisesta ja myönteisestä suhtautumisesta yhteiskunnalliseen toimintaan. Lohi 1997, 666.

³¹ Ruokanen 1980, 7 – 8.

³² Niemelä & Salomäki 2006, 360 - 364.

nen kansanliike. Siihen kuuluu papistoa, mutta heillä ei ole liikkeessä hallitsevaa asemaa. Muuttoliike vei väestöä 1960-luvulla vanhoillisuuden kannatusalueilta Etelä-Suomen teollisuuskeskuksiin. Osa muuttajista vieraantui lestadiolaisuusperinteestä, mutta selkeän jäsenidentiteetin vuoksi vanhoillisuus on säilynyt näilläkin alueilla.³³ Vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen laajentuminen tapahtuu lähinnä sisältä käsin. Vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen kuuluvien perheet ovat keskimääräistä suurempia ja niissä perinteet siirtyvät sukupolvelta toiselle.³⁴

Vuorovaikutus uudenaikaistuvan yhteiskunnan kanssa on lisännyt paineita sopeutua sen vaatimusten mukaan. Paineet ovat ilmenneet muun muassa suhtautumisessa televisioon ja syntyvyyden säännöstelyyn. Näihin vanhoillislestadiolaisilla on kielteinen kanta. Ympäristön muuttuessa perinteensiirto on tullut yhä tärkeämmäksi. Kotien lisäksi vanhoillislestadiolainen liike tehosti 1970-luvulla omaa lapsi- ja nuorisotyötä. Tuolloin korostui myös kaiken toiminnan keskusjohtoisuus. Itsenäisyydestään huolimatta liike on aina halunnut pysyä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piirissä ja sen jäsenet ovat osallistuneet kirkon hallintoelinten toimintaan.³⁵ Vanhoillislestadiolaisuudella oli vuonna 2003 toimintaa useammassa seurakunnassa kuin millään muulla herätysliikkeellä.³⁶

Vanhoillislestadiolaisuuden opillisena perustana ovat Raamattu ja luterilainen tunnustus. SRK:n mukaan Raamattu on korkein auktoriteetti uskoa ja elämää koskevissa kysymyksissä. Ihminen tulee vanhurskaaksi yksin uskosta, yksin armosta, yksin Kristuksen tähden. Liikkeessä opetetaan, että Pyhä Henki toimittaa vanhurskauttamistyön evankeliumin välityksellä. Jumala vanhurskauttaa syntisen seurakunnassaan. Jeesus on antanut sovituksen viran seurakunnalle ja sen jäsenille. Evankeliumin julistamisen virka on Pyhän Hengen virka. Ainoastaan Hänen omansa käyttävät tätä valtuutusta. Evankeliumin julistuksessa kerrotaan synninpäästön sanaa, joka on evankeliumin ydintä. Syntiselle julistetaan Jeesuksen nimessä ja veressä syntien anteeksiantamus.³⁷

³³ Huotari 1981, 42.

³⁴ Huotari 1981, 140.

³⁵ Huotari 1981, 42 – 43.

³⁶ Niemelä & Salomäki 2006, 360.

³⁷ Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistys R.Y. 2010.

Vanhoillislestadiolaisen opetuksen mukaan usko on Jumalan lahja, jonka jokainen lapsi on saanut syntyessään. Usko tulee kuulemisessa Kristuksen sanan kautta. Kaste on hyvän omantunnon liitto Jumalan kanssa. Siinä Jumala vahvistaa lapsen uskon ja nostaa hänet seurakunnan hoitoon. Ihminen, joka on langennut kasteen armosta, voi saada uskon lahjan takaisin parannuksen kautta. Parannus on mielenmuutos, johon kuuluvat katumus ja synninpäästö. Vanhoillislestadiolaisen opetuksen mukaan ehtoollinen on muistoateria, joka on tarkoitettu vain uskovaisille uskon vahvistukseksi. Opetuksen keskeisellä sijalla on julistus Jumalan valtakunnasta, joka on löydettävissä sekä maan päältä että taivaassa. Maan päällä se on armon valtakunta ja taivaassa kunnian valtakunta.³⁸

Lestadiolaisessa perinteessä seurat ovat keskeinen kokoontumismuoto. Vanhoillislestadiolaisen liikkeen seurapaikkoina ovat perinteisesti kodit. Niiden lisäksi on rakennettu omia toimitiloja, joiden käyttö seuratoiminnassa on lisääntynyt.³⁹ Rauhanyhdistysten ja kotien lisäksi seuroja pidetään seurakuntataloissa, kirkoissa, vanhainkodeissa ja muissa julkisissa tiloissa. Sisälähetystyön piiriin kuuluvat myös maamme rangaistuslaitokset.⁴⁰

Rauhanyhdistysten toimitilojen rakentaminen kiihtyi 1970-luvulla. Seuroja järjestävät usein myös paikallisyhdistykset. Vuonna 1977 Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistyksellä oli yli 80 sisälähetysmatkoilla pareittain kiertävää saarnamiestä. Kaiken kaikkiaan liikkeen piirissä oli noin 400 saarnaajaa. Saarnaajan valinta tapahtui alun perin omassa, paikallisessa rauhanyhdistyksessä, jonka siunaus aloittelevan puhujan täytyi saada. Sisälähetysmatkoilla kiertävät saarnaajat olivat kokeneita julistajia. Saarnaajan tehtävään ei ole varsinaista koulutusta, vaan vanhemmat saarnaajat opastavat nuorempia. Myöskään papeilla ei ole erityisasemaa saarnaajina. Heidänkin tulee saada rauhanyhdistyksen hyväksyntä. Nainen ei koskaan esiinny saarnaajana.⁴¹

³⁸ Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistys R.Y. 2010.

³⁹ Huotari 1981, 84.

⁴⁰ Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistys R.Y. 2010.

⁴¹ Huotari 1981, 85. Naisten aktiivisuus oli ollut suurta herätyksen alkuaikoina vuosina 1870–1899. Oulussa esiintyi ainakin vuosina 1876–1883 naissaarnaaja, Sofie Hackzell, ruotsinkielisen säätyläisväestön parissa. Naisen esiintyminen saarnaajan jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi ja poikkeukselliseksi vaiheeksi. Lohi 1979, 658–659.

Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistys päättää edellisen vuoden joulukuussa suviseurojen puhujista. SRK:n johtokunnan kolme puheenjohtajaa ja pääsihteeri valmistelevat esityksensä puhujista. Sen pohjalta työvaliokunta tekee esityksen johtokunnalle. Puhujat on valittu eripuolilta Suomea ja he ovat toimineet pitkään puhujina. Valittujen joukossa on myös johtokunnasta, työvaliokunnasta tai julkaisujen toimitusneuvostossa mukana olevia. Kaiken kaikkiaan vanhoillislestadiolaisia puhujia on vuonna 2010 noin 950, joista Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pappeja on noin 140.⁴²

Seuratapahtuma sisältää Siionin laulujen ja virsien veisaamista, rukousta ainakin alussa ja lopussa sekä saarnan. Saarnaaja selittää jae jakeelta Raamatun tekstiä. Julistuksen keskeinen elementti on parannuksen saarnaaminen ja syntien anteeksiantamisen julistus. Vanhoillislestadiolaisissa seuroissa on ominaista saarnan keskeytyminen jonkun pyytäessä syntejään anteeksi. Saarnaaja vakuuttaa ne anteeksi annetuiksi Jeesuksen nimessä ja veressä. Henkilökohtainen synninpäästö on portti lestadiolaisseurakuntaan ja se on myös sielunhoidollinen väline, jolla liike hoitaa jäseniään.⁴³ Erityisinä herätysaikoina seuroissa on tapahtunut liikutuksia, jolloin joku seuraväestä nousi kesken puheen tai laulun kiittämään äänekkäästi. Vanhoillislestadiolaisen tavan mukaan seuroihin tullaan koko perheenä. Seuroissa on runsaasti lapsia ja nuoria perheiden suuresta koosta johtuen.⁴⁴

Vanhoillislestadiolaisten valtakunnalliset suviseurat ovat maamme laajin seuratapahduma. Niihin on arvioitu osallistuvan 1970-luvun puolivälistä lähtien 60 000 kävijää vuosittain.⁴⁵ Osallistujamäärä on kasvanut, sillä suviseuroihin osallistui 2000-luvulla vuosittain noin 70 000 seuravierasta. Ne ovat jokavuotinen nelipäiväinen kesäjuhla. Seurat ovat kaikille avoin tapahtuma. Suviseuraohjelma koostuu, kuten kotiseurakin seurapuheista, virsistä ja Siionin lauluista. Puheet tulkataan viidelle kielelle ja viitotaan kuuroille. Seuroihin tulee vieraita Pohjoismaiden lisäksi muun muassa Venäjältä, Viirosta, Unkarista, Saksasta, Kanadasta, Yhdysvalloista ja Afrikan maista.⁴⁶

⁴² Hautamäki 2010.

⁴³ Huotari 1981, 85.

⁴⁴ Huotari 1981, 86.

⁴⁵ Huotari 1981, 86.

⁴⁶ Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistys R.Y. 2010.

Seuratoiminta on ollut vilkasta liikkeen alusta lähtien. Suviseurojen alkuna pidetään Oulun kokousta. Oululaiset kutsuivat vanhoillislestadiolaisia saarnaajia kokoukseen vuonna 1906 keskustelemaan opillisista kysymyksistä ja lähetystyöstä. Tässä kokouksessa perustettiin Lähetystoimen Päätoimisto. Paikalla oli noin 90 puhujaa. Samaan aikaan Oulussa pidettiin ensimmäiset vuosikokousseurat. Seuraväkeä oli noin 2000. Nämä seurat vakiintuivat vuotuisiksi vanhoillislestadiolaisten päätapahtumaksi syksyisin. Seurojen ajankohta muuttui syksystä kesään vuodesta 1912 alkaen. Suviseuranimitys tuli käyttöön 1950-luvulla. Seuratelta oli käytössä ensimmäisen kerran Kajaanissa vuonna 1938. Nykyinen, neljäs suviseuratelta, on otettu käyttöön vuonna 2009. Suviseuroja on voinut kuunnella radiosta vuodesta 1939 lähtien.⁴⁷

2.3 Aikaisempi tutkimus

Lestadiolaisuuden aikaisempi tutkimus, etenkin sen historiallisesta näkökulmasta, on monipuolista. Lestadiolaisuutta on tutkinut muun muassa Seppo Lohi. Lohen tutkimusnäkökulma on ollut historiallinen. Hänen väitöskirja ”Pohjolan kristillisyyttä” käsittelee lestadiolaisuuden leviäminen Suomessa vuosina 1870–1899. Tutkimustulosten mukaan lestadiolaisuus levisi tuona aikana nopeasti ihmisten suuren liikkuvuuden takia.⁴⁸

Lestadiolaisuuden oppia on tutkittu vähän. Professori Miikka Ruokanen on tutkinut Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen opillisiä korostuksia vuosina 1977–1979. Tutkimus ilmestyi vuonna 1980. Tutkimuksen taustalla oli julkinen keskustelu vanhoillislestadiolaisen opin suhteesta luterilaiseen tunnustukseen. Taustalla oli myös vanhoillislestadiolaisuuden sisäinen kriisi. Ruokasen tutkimus on dogmaattinen ja sen metodina on systemaattinen analyysi. Hänen tutkimusaineistonaan on kaikki Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen vuosina 1977–1979 julkaissut painettu kirjallinen materiaali.⁴⁹ Ruokanen ei ole tutkinut sellaisia opin alueita kuin kolminaisuus, luominen ja kristologia. Tämän opillisen kokonaisuuden hän jättää

⁴⁷ Suomen rauhanyhdistyksen keskusyhdistys R.Y. 2010.

⁴⁸ Lohi 1997, 654–655.

⁴⁹ Ruokanen 1980, 7–14.

tutkimuksessa ulkopuolelle, koska nämä eivät ole aiheuttaneet kiistakysymyksiä suhteessa luterilaiseen tunnustukseen. Ruokanen käsittelee aihetta Jumalan valtakunta ja syntien anteeksiantamus. Hän tutkii oppia pelastumisesta, seurakuntaoppia, vanhurskauttamista ja käsitystä kirkon luonteesta.⁵⁰

Kirkon tutkimuskeskuksen johtaja Harri Heino raportoi suomalaisten jumalakuva tutkimusta vuonna 1994. Tutkimus toteutettiin haastattelu- ja kyselytutkimuksen pohjalta ja sen toteutti kirkon tutkimuskeskus, Kotimaa-lehti ja Suomen Gallup. Tutkimuksessa kyseltiin määrällisillä ja laadullisilla menetelmillä, millainen Jumala on suomalaisten mielestä. Tutkimukseen vastasi 1226 henkilöä, jotka olivat iältään 15–69-vuotiaita. Tutkimustulosten mukaan suomalaisten kuva Jumalasta on positiivinen. He kokevat Jumalan rakastavana (62% vastanneista), anteeksiantavana (59%), turvallisina (59%) ja huolehtivana (53%). Jumalaa pidetään myös oikeudenmukaisena, läheisenä ja aktiivisena. Vain harva kokee Jumalan rankaisevana (5%), vihaisena (3%), pelottavana (5%). Sen sijaan melko moni kokee Jumalan passiivisena (22%) tai kaukaisena (33%). Vähintään kerran kuukaudessa kirkossa käyvien jumalakuva on erittäin myönteinen.⁵¹

Psykoanalyttikko, dosentti Matti Hyrck on tutkinut jumalakuvaa väitöskirjassaan ”mielen kuvia Jumalasta”. Hänen teoreettinen viitekehys oli psykoanalyttisen objektisuhdeteorian näkökulma jumalasuhteen mielikuvamaailmaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuoden 1948 kristinopin tarjoaman aineiston valossa. Hyrck hahmotteli tutkimustulostensa perusteella mallin, jossa esiintyy kaksi erilaista sisäistä lasta. Nämä hän nimesi Riippuvaiseksi ja Itseriittoiseksi. Ne kuvaavat ihmisen perussuhtautumista ympäröivään maailmaan, jossa ihminen ristiriitaisesti haluaa olla itsenäinen ja vapaa, mutta toisaalta kaipaa läheisyyteen. Mallissa on viisi erilaista vanhempaa, jotka hän nimesi Houkuttajaksi, Hallitsijaksi, Vetäytyjäksi, Vaatijaksi ja Parantajaksi. Nämä mielen omat luomukset muovautuvat vauvaiästä lähtien erityisesti suhteessa äitiin ja isään. Nämä mielikuvat heijastuvat suhteessa Jumalaan.⁵² Hyrckin teoriaan perehdytään tarkemmin jumalakuvan määrittelyn yhteydessä.

⁵⁰ Ruokanen 1980, 175–179.

⁵¹ Heino 1995, 198–205.

⁵² Hyrck 1995, 46, 58–59, 2003, 52–57.

Professori Antti Räsänen on tutkinut väitöskirjassaan aikuisen uskonnollisuutta Fritz Oserin kehittämän teorian mukaan. Hän haastatteli 28–60-vuotiaita henkilöitä. Räsänen esittää tutkimustuloksissaan kolme jumalakokemuksen kategoriata. Hän nimesi kategoriat Aktiivisen Jumalan kategoriaksi, Inhimillisen Jumalan kategoriaksi ja Selkiintymättömäksi Jumalaksi. Aktiivisen Jumalan kategoriassa ilmaisuilla on voimakas emotionaalinen vire. Jumalan ominaisuuksia ovat rakkaudellisuus, avuliaisuus, armollisuus ja turvallisuus. Inhimillisen Jumalan kategoriassa Jumalalla on yhteys ihmiseen ja päinvastoin. Jumalakuva sisältää inhimillisiä määreitä ja ominaisuuksia. Selkiintymättömän Jumalan kategoriaan kuuluu epäselvyys ja hämmennys. Ihmisen ja Jumalan välissä on kommunikaatiokatkos. Räsänen tutki myös jumalatiedoksi nimeämiään käsityksiä. Jumalatietoon liittyy viisi erilaista ominaisuutta. Nämä ovat suuruus, Taivaan Isä, hyvyys, kaksijakoisuus ja pyhyys.⁵³

Tutkija Hanna Salomäki on tutkinut väitöskirjassaan herätysliikkeisiin sitoutumista ja osallistumista. Hän keräsi kyselylomakkeilla Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon kuuluvien herätysliikkeiden kesäjuhliin vuosina 2007 ja 2008 osallistuneiden taustatietoja ja kokemuksia herätysliikkeisiin sitoutumisesta ja osallistumisesta.⁵⁴ Salomäen tutkimus osoittaa, että vanhoillislestadiolaisuus muodostaa tiiviin ja monia perinteisiä piirteitä edustavan ryhmän. Liikkeeseen kuuluminen on jo lapsuuden kordista perittyä ja siihen kuuluvat ovat kiinteästi sitoutuneita. Voimakkaasta sitoutumisesta huolimatta jäsenten yksityinen uskonnon harjoitus on vähäistä. Yksityinen uskonharjoitus korvautuu kollektiivisella uskonnollisuudella. Herätysliike näyttäytyy yhteisöllisenä ja yksimielisenä liikkeenä. Se erottautuu muista herätysliikkeistä ja sisäänpäin kääntyneisyyttä tukee liikkeen teologinen tulkinta, jossa liike nähdään ainoana pelastavana yhteisönä. Myös suurin osa liikkeeseen osallistuvista ajattelee vanhoillislestadiolaisuuden edustavan ainoaa oikeaa oppia. Tämä toimii sitoutumisen käyttövoimana. Vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen kuuluvien yhteiskuntamoraali sekä perhe- ja seksuaalimoraali tukeutuu perinteisiin arvoihin. Tämä poikkeaa suomalaisten yleisestä ajattelutavasta. Vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen kuuluvien jännite ympäristön kanssa vahvistaa sitoutumista ryhmään.⁵⁵

⁵³ Räsänen 2002, 121, 187–193.

⁵⁴ Salomäki 2010, 157.

⁵⁵ Salomäki 2010 374–375.

3. KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

3.1. Kristillinen jumalakuva

Tässä tutkimuksessa vanhoillislestadiolaisten suviseurapuheiden välittämää jumalakuva tarkastellaan kristinuskon jumalakuvan näkökulmasta. Tutkimuksessa selvitetään sitä käsitystä, mikä ihmisellä on Jumalasta. Jumala ja jumalakuva ovat käsitteinä erillisiä. Jokaisella on oma jumalakuvansa, joka on kehittynyt vähitellen ja siihen on vaikuttanut ihmisen elämänhistoria. Jumalakuva ei aina ole tiedostettu. Jumalasuhteeseen vaikuttavat asianomaisen jumalakuva ja minäkuva.⁵⁶

Kun ihminen kertoo Jumalasta, hän kertoo jostakin, jonka läsnäolon voi kokea, joka on mukana elämäntilanteissa ja joka vaikuttaa siihen, miten ihminen kokee ja ymmärtää maailmaa, luomakuntaa ja ihmisiä ympärillään. Jumala puhuu ihmiselle ja me ilmaisemme ajalliselta paikaltamme kokemuksemme hänen puheestaan. Jumala toimii kansan, kirkon ja yksilöiden elämässä. Siksi ihmiset turvautuvat häneen ja puhuvat hänestä kaikkivaltiaana.⁵⁷ Jumalakuva on mielikuva, joka muodostuu erilaisten vertauskuvien välityksellä. Se on kuva tutkimattomasta ja salatusta vaikuttajasta. Kun puhumme Jumalasta, kommunikoimme näiden mielikuvien välityksellä.⁵⁸

Kristinuskon jumalakuvan lähtökohta on Raamatussa, joka kuvaa Jumalan olemusta moniulotteisesti. Raamatun kirjoitukset kuvaavat myös sitä kehitystä, joka on tapahtunut jumalakuvan osalta ajan kuluessa. Kaikki, mitä Raamatussa sanotaan Jumalasta, ei voi pitää yhtä aikaa paikkansa. Ihminen joutuu tekemään valintoja eri korostusten välillä.⁵⁹

Teodikeasta eli pahan ongelmasta ja sen alkuperästä puhutaan Raamatussa pidättyväisesti. Raamatun mukaan on olemassa persoonallinen paha henkiolento, joka oli Jumalan hyväksi luoma langennut enkeli. Lankeemuksen jälkeen Saatanaksi kutsuttu henkiolento käyttää valtaa ihmisiin. Siihen, miksi Jumala salli persoonallisen pahan

⁵⁶ Kettunen 1998, 391.

⁵⁷ Kvist 1995, 8.

⁵⁸ Veikkola 1992, 103.

⁵⁹ Aejmelaesus 1995, 23.

syntyvän, ei löydy Raamatusta vastausta. Jumala ei kuitenkaan halunnut kumppanikseen sätkynukkeja tai robotteja, vaan rakkaussuhde vaatii molemminpuolista suostumista. Siksi on myös lankeamisen mahdollisuus.⁶⁰ Ihmisen jumalakuva sisältää käsityksen siitä, miksi paha on olemassa.⁶¹

Vanhan testamentin jumalakuva on rikas ja monipuolinen. Siinä Jumala toimii historiassa ja kohtaa Israelin kansan.⁶² Vanhassa testamentissa on eri aikakausien käsityksiä Jumalasta. Jumala on yhtä aikaa siunaava, huolehtiva ja hyvään johtava, mutta myös rankaiseva ja tuomitseva. Vanhan testamentin Jumalan toiminnassa on kaksinaimainen luonne. Dualistinen maailmankuva lyö leimansa jumalakuvaan. Myös Vanhassa testamentissa voi huomata kulttuurin ja ympäristön vaikutuksen jumalakuvaan.⁶³ Eksegeetikka tuo esille Raamatun kirjoittajien välittämän jumalakuvan. Sen avulla ei tiedetä yksittäisen seurakuntalaisen tai Israelin kansalaisen käsitystä ja kokemusta Jumalasta.

Jeesuksen jumalakuvaa pohtiessa joudumme tarkastelemaan evankeliumeita. Vertauksissa jumalakuva tulee ilmi metaforisina ilmauksina. Jeesus kuvailee Jumalaa Isänä, veljenä, ystävänä, isäntänä ja kuninkaana. Huomattavaa on, että kaikissa vertauskuvissa ei ole Jumala hahmoa. Näin on etenkin silloin, kun Jeesus puhuu Jumalan valtakunnasta. Jeesuksen ja varhaisten kristittyjen jumalakuva on vertausaineiston valossa laaja. Jumala on ennen muuta ihmisen yläpuolella toimiva Kaikkivaltias.⁶⁴

Kristinuskon mukaan Jeesus on Jumalan yksi persoona. Hän on kristinuskon historiallinen lähtökohta, ilmoittaa Jumalan, on pelastuksen tuoja ja Hän määrittelee lunastetun elämän mallin.⁶⁵ Kristinuskossa pelastus määritellään Jeesuksen Kristuksen elämän, kuoleman ja ylösnousemuksen avulla. Kristuksen elämän ulkoinen jäljittely ei kuitenkaan ole pelastuksen ehto.⁶⁶ Kristinuskon mukainen jumalakuva on nimen-

⁶⁰ Ruokanen 1993, 40–43.

⁶¹ Kuusimäki 1991, 124.

⁶² Weinandy 2000, 6.

⁶³ Latvus 1991, 16.

⁶⁴ Syreeni 1991, 21 – 35.

⁶⁵ McGrath 1999, 339–344.

⁶⁶ McGrath 1999, 418.

omaan elävän Jumalan kokemista Jeesuksessa Kristuksessa. Kristillinen jumalakuva heijastuu Kristuksen kautta. Hänen kauttaan Jumala käy dialogia ihmisen kanssa.⁶⁷

Kristinuskon jumalakuvassa keskeistä on myös kokemus Jumalasta Henkenä.⁶⁸ Pyhä Henki Jumalan persoonana on päässyt keskeiselle paikalle teologisessa keskustelussa karismaattisten liikkeiden nousun myötä. Pyhää Henkeä kuvataan kristinuskossa monin määrein. Henki on yhteyden side Jumalan ja uskovien välillä. Kirkko on Pyhän Hengen temppele, joka sitoo uskovat kirkon ykseyteen.⁶⁹

Toistaiseksi kukaan tutkija ei ole esittänyt yksiselitteistä teoriaa siitä, miten jumalakuva syntyy, kehittyy ja muuttuu. Jumalakuvan kehittymisen teorioista voidaan löytää kuitenkin yhteisiä piirteitä. Ensimmäinen on jumalakuvan antropomorfismi. Lapsen ensimmäinen jumalakuva muistuttaa ihmistä. Inhimilliset piirteet häipyvät vähitellen ja Jumalasta tulee enemmän henkinen olento. Se on samalla immanenttinen eli ihmismielen syvyyksissä oleva. Kolmanneksi lapsen mielikuvamaailmassa Jumala on hyvä ja paha. Myöhemmin hyvä ja paha sijoitetaan kahteen hahmoon, Jumalaan ja paholaiseen. Murrosikäinen nuori pitää Jumala transendenttisena olentona, joka on inhimillisen olemassaolon tuolla puolen.⁷⁰

Tutkimuksissa esiintyvät nämä kolme kehitystrendiä. Jumalakuva muuttuu konkreettisesta abstraktisempaan. Todellisuus on kuitenkin monivivahteisempaa ja vaikeammin arvioitavaa. Tämän vuoksi on myös aikuisia, joiden jumalakuva on lasten jumalakuvan kaltainen ja lapsia, joiden jumalakuva on tavallista kehittyneempi.⁷¹ Eriksonin näkökulmasta jumalauskko ja -kokemus ovat yksilön minuutta palvelevaa regressiota. Hänen mukaansa merkittävin apu eksistentiaaliseen tyhjyyteen on jumalakuva, jolle on ominaista armahtavuus ja joka sallii rituaalisesti toistuvan suhteen.⁷²

Länsimaisen modernin kulttuurin jumalakuva on yksityinen. Moderni ihminen ajattelee voivansa eristää Jumalan tietylle elämän sektorille. Kuva Jumalasta on muuttunut ihmisen kokoiseksi, samalla kun siitä on vähentynyt majesteettisia piirteitä. Tämä

⁶⁷ Kurki 1992, 8.

⁶⁸ kurki 1995, 224.

⁶⁹ McGrath 1999, 304–306.

⁷⁰ Tamm 1998, 60.

⁷¹ Tamm 1988, 60.

⁷² Wikström 2000, 85.

näky erityisesti rukouskielessä, jossa Jumalaa puhutellaan kuin naapurin isäntää. Rukouskielen muuttuessa liian kaverilliseksi on vaarana, että jumalasuhte kaventuu ja Jumalan pyhyden elementti jää vieraaksi. Postmoderni 2000-luvun jumalakuva on fragmentoitunut. Se ei välttämättä ole merkki uskonnollisuuden vähenemisestä, vaan sen muotojen muuttumisesta. Jumala- sekä moraalikysymykset ovat individualisoitu äärimmilleen ja ne ovat kadottaneet kosketuksensa yhteisöllisyyteen.⁷³

Pannenbergin mukaan uskonnonfilosofian näkemys Jumalasta on se, että Jumala on maailmankaikkeuden alkuperäinen yksikkö. Tämän väitteen antiteesinä on uskonnollinen traditio, jonka mukaan uskonnot antavat Jumalalle toiminnallisen ulottuvuuden maailmankaikkeuden järjestyksessä.⁷⁴ Prosessifilosofia ja -teologia kuvaavat Jumalaa toisentyypin ratkaisun avulla kuin uskonnonfilosofia. Sen mukaan Jumala on olemukseltaan bipolaarinen. Hänen alkuperäinen luontonsa on transsendenttinen ja muuttumaton, mutta välillisen ja muuttuvan luontonsa välityksellä Jumala on immanenttisesti läsnä maailmassa ja sen muutoksissa. Myyttiset persoonat ovat kanavia, joiden avulla Jumala välillisen luontonsa kautta ilmoittaa eri aikoina itsensä. Prosessiteologia korostaa Jumalan vastaanottavaa ja jatkuvasti luovan rakkauden piirteitä.⁷⁵

3.2 Jumalakuva ja jumalasuhte psykoanalyysin näkökulmasta

Psykoanalyttisen näkemyksen mukaan ihminen luo käsityksensä Jumalasta selviytyäkseen elämän monista vaikeuksista. Ihminen pyrkii tulemaan toimeen sen avuttomuuden kanssa, jota ihminen kokee elämän, kuoleman ja kärsimyksen edessä. Tällöin ihminen tukeutuu ylimaalliseen vanhempaan. Psykoanalyysin kehittäjänä toimi Sigmund Freud (1850–1936). Freudin työtä jatkoi hänen oppilaansa C.G. Jung, jonka jälkeen psykoanalyysin piiriin kuuluvia tutkijoita on ollut paljon.⁷⁶

⁷³ Keskitalo 1995 104–107.

⁷⁴ Pannenberg 2004, 68.

⁷⁵ Hyrck 1995, 264.

⁷⁶ Tamm 1988, 11; Hyrck 1995, 11–12. Sigmund Freud piti Jumalaa vain illuusiona ja ihmisen toivekuvana. Uskontoa hän kuvasi universaalina pakkoneuroosina, josta ihmisen oli mahdollista vapautua psykoanalyysin avulla. C.G. Jung (1875–1961), Freudin oppilas, piti uskontoja arvokkaana ilmiönä. Hän kutsui niitä ”psykoterapeuttisiksi järjestelmiksi”. Hyrck 1995, 11–12.

Psykoanalyttistä näkökulmaa jumalakuvan määrittelyssä ovat käyttäneet Maria Rizzuto ja Matti Hyrck. Rizzuton mukaan Jumala voidaan määritellä transitionaaliobjektiksi eli Jumalan elämyksellinen merkitys riippuu ihmisen psyykkisistä tarpeista. Jumala on kuin lapsen lelu, joka on olemassa silloin ja sillä tavoin kuin ihminen kulloinkin tarvitsee. Tarpeen mentyä ohi hänet voidaan siirtää sivuun. Lelu on toki olemassa senkin jälkeen, kun lapsi ei sitä tarvitse, mutta sen emotionaalinen merkitys on kadonnut. Samoin Rizzuton mukaan transitionaaliobjektiksi ymmärretty Jumala voi ontologisessa mielessä olla olemassa ihmisen tarpeista riippumatta. Jumalasta tulee elämyksellisesti olematon ja hänestä tulee teoreettinen abstraktio. Rizzuton mukaan jumalarepresentaatiota hallitsevat ihannekuvat vanhemmista ja muistiaines todellisista maallisista vanhemmista. Lisäksi mielikuvaa hallitsee muistiaines suurenmoisesta kuvasta, joka lapsella on ollut itsestään vauvaiän symbioosissa sekä kulttuurisesti ja sosiaalisesti muotoutuneet kuvat siitä, kuka Jumala todella on. Jossakin vaiheessa lapsen jumalakuva vapautuu vanhempien avulla muodostuneista käsityksistä ja se saa omia luonteenomaisia piirteitä. Vapautumisesta huolimatta isälliset ja äidilliset piirteet jäävät vaikuttamaan jumalakuvaan. Rizzuton mukaan jokainen merkityksellinen elämänvaihe ja elämänkriisi aiheuttavat jumalakuvan uudelleen arvioinnin ja muokkaamisen. Tällöin jumalakuva muuttuu monta kertaa kehityksen myötä.⁷⁷

Hyrckin mukaan ihmisen piilotajunnan rationaalinen luonne ja ihmisen jumalasuhte ovat samankaltaisia. Hän on kehittänyt suhteessa olon perusmielikuvien teorian (SPT) analysoidessaan vuoden 1948 kristinoppia (KO). Hyrckin mukaan jumalakuva sisältää emotionaalisessa mielessä monentyyppisiä aineksia. Nämä objektit ovat **Houkuttaja, Hallitsija, Vetäytyjä, Vaatija ja Parantaja**. Jokainen jumalasuhteen perusmielikuva sisältää myös myyttisiä hahmoja, jotka kuvaavat Jumalan erilaisia piirteitä ja ihmisen piilotajunnan tuotoksia. Hyrckin tutkimus osoittaa, että traditiomme on sisällyttänyt itseensä erilaisia sisäisiä objekteja heijastelevia keskenään ristiriitaisia jumalakuvia. Uskonnonfilosofinen ongelma asettaa kysymyksen myyttisten persoonien ja Jumalan välisestä suhteesta. Vastausvaihtoehdot sijoittuvat kahden ääripäähän. Freudin projektioteorian mukaan Jumala ja myyttiset persoonat ovat ihmisen luomuksia, joten niitä ei ole olemassa. Transsendenttisen mallin mukaan Jumala on olemassa maailmasta ja ihmisestä täysin erillisenä ja riippumattomana, jotain sellaista, mitä ihminen ei voi mielikuvillaan tavoittaa. Tällöin myyttisillä ob-

⁷⁷Rizzuto 1979, 182–201.

jekteilla ei ole mitään tekemistä Jumalan kanssa. Tämän mallin ongelmaksi tulee kysymys elävän jumalasuhteen löytymisestä. Ihmisen rooli suhteessa olon perusmielikuvan mukaan on joko **Itseriittoinen** tai **Riippuvainen**.⁷⁸

Houkuttajan representaationa toimiva jumalakuva on nimeltään **Magna Mater**. Magna Mater on myyttinen persoona, josta ihminen on totaalisen riippuvainen. Kristillisessä traditiossa Houkuttajan rooli esiintyy täysin vastakkaisissa muodoissa: Jumalassa tai Saatanassa. Houkuttajan muotoisen Jumalan kanssa ihminen pääsee osalliseksi sanoin kuvaamattomasta taivaallisesta onnesta ja ilosta. Ihminen on **sulauttavassa symbioosissa** Jumalan kanssa. Hänen iankaikkinen kohtalo ikuisessa onnessa tai helvetissä ovat varhaisen tilan mielikuvamaailman ominaispiirteitä. Houkuttajan demonisoitu muoto ilmenee ihmisiä viettelevässä ja nielevässä Saatanassa.⁷⁹

Jumala Hallitsijana on myös varhaisen tilan mielikuva. Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta kuvaa **hierarkkinen symbioosi**. Hallitsijan muotoista myyttistä persoona kutsutaan **Herra Sebaotiksi**. Hän on patriarkaalinen sotajoukkojen valtiias, taivaan ja maan kaikkivaltias Herra. Herra Sebaot antaa ihmiskunnalle ikuisen lakinsa ja sitä noudattavat saavat Jumalan suosion. Synnin tekijät hän tuhoaa. Hänen palvelijansa tehtävänä on osallistua pyhään taistoon ja hävittää kaikki maailman synti. Herra Sebaot tyyppisen Jumalan palvelijaksi pääsee, kun ihminen tekee parannuksen ja luopuu syntisestä elämästään. Jumalan lain avulla ihmiselle kirkastuu Jumalan valtakunta ja siihen kuuluvien valittujen pyhien joukko. Hallitsijan muotoiset uhkakuvat ovat kapinallisuus ja ruumiilliset himot. Näistä hallitsijan muotoinen Jumala rankaisee syntistä ihmistä.⁸⁰ Länsimaisen kulttuurin kehitykseen on kaikkein voimakkaimmin vaikuttanut Hallitsija-tyyppinen jumaluus, juutalaisten Jahve. Juutalaiskristillinen jumalakuva on kuitenkin hyvin moniulotteinen, vaikka Hallitsijan hahmo tulee Raamattua lukiessa vastaan paljon yleisemmin kuin Houkuttajan tyyppiset kuvat Jumalasta.⁸¹

⁷⁸ Hyrcck 1995, 256–263. Hyrcck 2003, 56. Hyrcck käsittelee subjekteja ja objekteja personifioituneiden hahmojen tapaan ja kirjoittaa niiden nimet isolla alkukirjaimella. Hyrcck 1995, 58.

⁷⁹ Hyrcck 1995, 141–145, 179.

⁸⁰ Hyrcck 1995, 153–154, 180–183.

⁸¹ Hyrcck 2003, 163.

Vetäytyjämielikuvan sävyttämässä, Platonisen tradition⁸² kuvaamassa jumalakuvas-
sa myyttisenä hahmona toimii **Summun bonum**. Hän on perusolemuksestaan hyvä ja
ihminen haluaa ponnistella Jumalaa kohti. Jumalan tarjoama tyydytys on ikuista ja
aistimaailman ilot ovat hetkellisiä ja katoavaisia. Ihmisessä on kuitenkin jotakin Ju-
malan kaltaista. Vetäytyjän roolissa olevaa Jumalaa voidaan lähestyä sekä mystiikan
avulla että teologisen päättelyn avulla. Itseriitteisessä roolissa oleva ihminen kokee
etäännyttämisen tien sopivana ja mieluisana. Jumala on kansojen kaitsija, mutta ei
kuitenkaan henkilökohtaisessa suhteessa ihmiseen. Riippuvaisen roolissa oleva ihmi-
nen kärsii tästä etäisestä suhteesta.⁸³

Jumalamielikuva Vaatijaa vastaava myyttinen persoona on **vanhurskas tuomari**.
Hän edellyttää ihmiseltä sekä oikeudenmukaisuutta että rakkautta. Rakkauden kak-
soiskäsky pelkistää vaatimuksensa ytimen. Jumala vaatii ihmiseltä nuhteetonta elä-
mää ja lähimmäisen palvelemista. Palvelijan roolissa oleva ihminen yrittää hyvillä
teoilla tulla Jumalalle kelpaavaksi. Vaatijan muotoinen Jumala ei syvimmiltään itse
rakasta, vaan vaatii ihmistä rakastamaan. Tällainen Jumala ei syvimmillään ota vas-
taan syntistä ihmistä, sillä hän ei siedä mitään epämoraalista. Ihmisen on ensin tehtä-
vä jotain, jotta hän kelpaa Jumalalle. Vasta tämän jälkeen Vaatijan muotoinen Jumala
ottaa hänet vastaan. Riippuvaisen elämä on **nuhteettomuuden tiellä** vaikeaa. Itseriit-
toisen on helpompaa, koska kyvykkyys tuo suoritusten varaan rakentuvalle itsetun-
nolle tyydytystä. Omantunnon herääminen on tyypillinen ilmaus Vaatijan aktivoitu-
misesta. Vaatijan tai Hallitsijan muotoisen omantunnon omaava ihminen kokee
omantuntonsa vaatimukset ulkopuolelta tuleviksi, esimerkiksi Jumalan ääneksi.⁸⁴

Parantaja mielikuvan sävyttämä jumalasuhteen myyttinen hahmo on **sijaiskantaja**.
Tätä ei aina mielletä personifioituneena hahmona, vaan se on lämpöä, valoa, rauhaa
ja turvallisuutta. Vaatijan ja Parantajan ero on niiden suhtautumisessa syyllisyyteen.
Parantajaa ei kiinnosta saattaa syyllistä subjektia vastuuseen impulsseistaan. Juridis-
moraaliset kysymyksen asettelut ovat sille vieraita. Parantaja pyrkii Container-

⁸² Luther irtisanoutui Platonisesta perinteestä. Hyrck 1995, 207.

⁸³ Hyrck 1995, 203–209. Länsimaisessa kulttuurissa valistusajalta vaikuttanut maallistumisprosessi on
eräs tyypillinen etäännyttämisen tien kollektiivinen ilmenemismuoto. Hyrck 1995, 208.

⁸⁴ Hyrck 1995, 210–216.

funktion⁸⁵ avulla lievittämään ihmisen tuskaa. Container-funktio luo uuden objek-tisuhteen, jota kutsutaan SPT:ssä hoitavaksi symbioosiksi. Tämä toteutuu **transfor-maation tiellä**. Parantajan muotoisen Jumalan armon yleisenä tavoitteena on epäit-sekkäällä tavalla rakastavan suhteen luominen. Parantajan armo näkyy erityisesti tuhlaajapoika kertomuksessa, jossa isä ei kysele poikansa edesottamuksia vieraalla maalla eikä hän vaadi katumusta tai syntien tunnustamista.⁸⁶

Hyrckin mukaan Jumalan mielikuvaroolit voidaan nähdä skitsoparanoidisessa ja dep-ressiivisessä positiossa. Ihmisen tajunta on hänen uskonnollisuutensa välttämätön edellytys. Se muodostaa ikään kuin kanavan, jonka lävitse kaikki uskonelämän ilma-ukset väistämättä kulkevat. Hyrck on käyttänyt teoriassaan Melanie Kleinin kehittä-mää tapaa jäsentää näkymättömän ja tiedostamattoman maailman ilmiöitä. Kleinin mukaan sisäinen maailmamme organisoituu kahden tunnetasoisesti erilaisen olo-muodon mukaisesti eli skitsoparanoidiseksi ja depressiiviseksi.⁸⁷

Skitsoparanoidisessa positiossa maailma hahmottuu dualistisesti hyväksi tai pahaksi. Tämä maailma on jyrkästi musta-valkoinen. Depressiiviseen positioon siirtymisessä keskeistä on container-funktio. Jumala skitsoparanoidisessa positiossa jakaa ihmiset kahteen ryhmään: hyviin ja pahoihin, syntisiin ja vanhurskaksiin. Tämän tyyppistä lohkomista ilmenee jo siinä kun Jumala valitsi omaisuuskansakseen Israelin ja käski hävittämään vastaan tulevat pakanat. Myöhäisempiä jakoperusteita ovat olleet teot tai kuuliaisuus. Merkittävä jakoperuste on ollut myös uskonyhteisöön kuuluminen. Skit-soparanoidisessa positiossa Jumala vihaa syntiä ja syntisiä. Aikojen lopulla Jumala tuhoaa väärintekijät, jolloin pahat ihmiset heitetään helvetin tuleen ja jäljelle jäävät vain hyvät. Jumalan viha voi ilmetä kiduttamisen ohella myös hylkäämisenä. Ihmi-sen hylkäävä Jumala määrittelee tämän olemukseltaan niin arvottomaksi, ettei halua olla hänen kanssaan missään tekemisissä.⁸⁸

⁸⁵ Container-funktion ytimenä on subjektin ja objektin välinen vuorovaikutusprosessi. Se käynnistyy kun subjekti ikään kuin kaataa sietämättömän mielensisällön objektiin. Parantajan hahmoinen Jumala pystyy käsittelemään sietämättömät asiat ja palauttamaan ne ihmiselle siedettävässä muodossa takai-sin. Hyrck 1995, 130–131.

⁸⁶ Hyrck 1995, 130, 230–255.

⁸⁷ Hyrck 2009, 87–88.

⁸⁸ Hyrck 2009, 92–93.

Hyrckin mukaan Jumala skitsoparanoidisessa positiossa palkitsee hyvät, vaikka hyvää ihmistä ei löydykään maan päältä lainkaan. Jumala on varannut itselleen hyvän objektin ja ihminen on hänen silmissään pahan objekti. Jumala on kaikkivaltias, joka näkyy muun muassa siinä, ettei hän ole sidoksissa inhimillisiin käsityksiin oikeudenmukaisuudesta.⁸⁹

Depressiivisen position saavuttanut Jumala muistuttaa lastaan hoitavaa vanhempaa. Tässäkin keskeistä on container-funktio, jossa Jumala tulee lähelle ihmistä ja ottaa ihmisen sietämättömän pahanolon. Tämän jälkeen hän sulatettuna palauttaa sen ihmiselle siedettävässä muodossa. Tämä mahdollistaa sen, että ihminen voi ottaa itse vastuun pahasta olostaan, eikä enää sijoita sitä ympäristöönsä. Hän lakkaa syyttämästä pahasta olostaan Jumalaa tai toisia ihmisiä.⁹⁰

Depressiivisessä positiossa Jumala reparoi⁹¹ ihmistä. Jumala luopuu tuomarin roolistaan ja keskittyy pahuuden seurausten korjaamiseen. Jumala näkee käyttäytymisen tuolle puolen. Hän ei pysähdy siihen, mitä ihminen tekee vaan näkee syvemmälle ja huomaa ihmisen kärsimyksen. Jumala hoitaa ihmistä armollaan. Hän ei kosta, rankaise, hylkää eikä romahda. Kristuksessa Jumala osoitti olevansa niin vahva, ettei hän sortunut ihmiskunnan pahuuden alle.⁹²

Depressiivisessä positiossa Jumala ei näytä itsestään täydellistä puolta. Jumalan kaikkivaltius ja hyvyys muuttuvat suhteellisiksi. Lutherin ristin teologia on yksi yritys jäsentää Jumalassa olevan hyvän ja pahan integroitumista. Depressiivinen positio antaa uuden mahdollisuuden teodikean ongelmaan. Se antaa sovitetulle ihmiselle oman, hänelle sopivan paikan pahan ongelman ratkaisemisessa. Ihminen voi Jumalan työtoverina osallistua Jumalan valtakunnan rakentamiseen. Skitsoparanoidisessa positiossa teodikean ongelmaan ei löydy muuta ratkaisua kuin alistuminen Jumalan mielivallan alle. Jumalan hyvydestä ja kaikkivaltiudesta ei voi tinkiä. Ellei Jumala

⁸⁹ Hyrck 2009, 93–94.

⁹⁰ Hyrck 2009, 94–95.

⁹¹ Jumalan tähtäyspisteenä on ihmisen ja koko ihmiskunnan reparointi eli pahuuden seurausten korjaaminen ihmisessä ja ihmisen kaikinpuolisen hyvinvoinnin saavuttaminen. Hyrck 2009, 96.

⁹² Hyrck 2009, 96–97.

olisi täydellinen hyvyys, niin ihmisen hänen varaansa rakentama turvallisuus romah-
taisi.⁹³

Hyrckin mukaan Jumalan lisäksi myös ihminen sijoittuu skitsoparanoidiseen ja dep-
ressiiviseen positioon. Skitsoparanoidisessa positiossa ihminen on perin juurin kaksi-
jakoinen, dualistinen. Uskonnollisessa mielessä maailma jakaantuu Jumalan ja Saa-
tanan valtakuntiin. Maailman on Saatanan vallassa, joskin siitä löytyy pikkuinen va-
littujen joukko. Maailma kulkee kohti kadotusta, mutta uskovaiset vaeltavat kohti
lopullista pelastusta. Tämä rajalinja on selkeä ja ehdoton.⁹⁴

Skitsoparanoidisessa positiossa Saatana ja maailma vainoavat uskovaa. Vainotuksi
tuleminen ja marttyyrius ovat kautta aikojen olleetkin tosiuskovan tunnusmerkkejä.
Maailma ja Saatana viettelevät uskovaa eksymään pois oikean ja pelastavan uskon
kaidalta tieltä. Uskovalla on mahdollisuus taistella Saatanaa vastaan, sillä hänellä on
osallisuus Jumalan voimaan. Ihminen voi tehdä Jumalan voiman avulla ihmetekoja.
Uskova on kaikkivoipa, sillä Jumala on viisauudessaan antanut hänelle erehtymättö-
män tiedon jumalallisista asioista. Hänellä on lopullinen totuus ja hänen tehtävänä on
julistaa sitä maailmalle. Keskusteluun lähteminen olisi mieleetöntä, sillä sellainen voi
kyseenalaistaa uskovan hallussaan olevan totuuden ehdottoman ja lopullisen luon-
teen. Uskovan tehtävänä on toimia oikean opin vartijana. Rukouksen avulla jumalal-
linen hyvä siirtyy ihmiseen. Skitsoparanoidisessa positiossa rukous on pyyntöjä. Ell-
eivät pyynnöt täyty, niin ihminen pettyy ja menettää uskonsa.⁹⁵

Depressiivisessä positiossa ihminen ei ole Jumala. Ihminen joutuu nöyrytykseen ja
luopumaan kaikkivoipaisuuskuvitelmiensa. Ihminen huomaakin, että tietyllä tavalla
uskova ei ole Jumalan ainoa lapsi. Uskovalla tai hänen ryhmällään ei ole mitään etu-
oikeutettua asemaa Jumalan valtakunnassa, vaan Jumala kutsuu kenet haluaa ja ta-
voilla, jotka eivät ole ihmisen määriteltävissä. Ihminen on riippuvainen Jumalasta ja
syyllinen Jumalan edessä.⁹⁶

⁹³ Hyrck 2009, 95–98.

⁹⁴ Hyrck 2009, 94.

⁹⁵ Hyrck 2009, 94–95.

⁹⁶ Hyrck 2009, 98–99.

Kristilliseen perinteeseen on alusta alkaen kuulunut halu kääntyä tai tehdä parannus. Depressiivisessä positiossa parannus tapahtuu rakkauden parantavassa voimassa. Ihmisen motiivina on syyllisyyden ohella hänessä heräävä vastarakkaus. Ihminen haluaa hyvää. Skitsoparanoidisessa positiossa ihminen herää synnintuntoon ilman armon mahdollisuutta. Tällöin ihminen pyrkii rituaalein ja uhrein lepyttämään Jumalaa. Tekopyhän roolin omaksunut ihminen pyrkii konkreettisesti tekemään parannusta. Kärsivät lähimmäiset jäävät silloin taka-alalle ja keskeiseksi jää ihmisen syyllisyys.⁹⁷

Skitsoparanoidisessa ja depressiivisessä positiossa Jumala ja ihminen nähdään hyvin eri tavoilla. Toisaalta uskonnonharjoituksessa nämä näkökulmat Jumalan ja ihmisen välisessä suhteessa elävät usein peräkkäin, päällekkäin ja sisäkkäin. Varhaislapsuuden skitsoparanoidisen ja depressiivisen position mielikuvat eivät katoa, vaan ne elävät ihmisen koko elämän ajan piilotajunnassa rinnakkain. Sieltä käsin ne aktivoituvat mielialojen mukaan, yhdessä tai erikseen. Ilmeistä on, että ihmisen tiedostamaton kuva Jumalasta voi olla huomattavasti ristiriidassa tietoisien ajattelun kanssa.⁹⁸

Teologian tohtori Sammeli Juntunen on kritisoinut Hyrckin teoriaa. Juntunen kutsuu sitä moderniksi jumalakuvateologiaksi. Hänen mukaan psykoanalyttinen lähtökohta voi aiheuttaa ihmisen hengellisen kokemisen redusoitumisen psykologiseksi ilmiöksi. Tällöin myös Jumala voi redusoitua ihmisen muodostamaksi transitionaaliobjektiksi.⁹⁹ Suomalaista jumalakuvakeskustelua on käyty vuosina 1999–2002 muun muassa Teologisessa aikakauskirjassa.¹⁰⁰ Tähän keskusteluun ovat osallistuneet Juntunen, Hyrck ja Kettunen. Jumalakuvakeskustelua on kokonaisuudessaan arvioinut Jussi Koivisto artikkelissaan ”Martti Lutherin käsitys sielunhoidosta ja suomalaisen jumalakuvakeskustelun arviointia”.¹⁰¹

Jumalakuva ja jumalasuhte liittyvät kiinteästi toisiinsa. Jumala suhteessa on ensisijaisesti kysymys ihmisen jumalasuhteen subjektiivisesta kokemisesta. Ihmisen jumalasuhteeseen vaikuttavat hänen käsityksensä Jumalasta, uskonnollinen tausta, uskon sisältö, sosiaalinen ympäristö, varhainen perussuhde vanhempiin, psyykkinen raken-

⁹⁷ Hyrck 2009, 100.

⁹⁸ Hyrck 2009, 101.

⁹⁹ Juntunen 2000, 357–361.

¹⁰⁰ Hyrck 2000, 140–142; Juntunen 2000, 357–362; Juntunen 2002, 5–169; Kettunen 1999, 36–371.

¹⁰¹ Koivisto 2006, 372–389.

ne ja minäkuva.¹⁰² Jumalasuhte on Kettusen mukaan ennen kaikkea tunnesuhde. Lapsen suhde toisiin ihmisiin vaikuttaa myös jumalasuhteen kehittymiseen ja sen luonteeseen.¹⁰³ Jumalasuhteessa on kaksi ulottuvuutta: ihmisen puoleinen ulottuvuus ja Jumalan puoleinen ulottuvuus. Raamattu toimii tietolähteenä Jumalan puoleisesta ulottuvuudesta. Jumalasuhteen ihmisen puoleista päätä voidaan Kettusen mukaan tarkastella tutkimuksen keinoin. Sen sijaan Jumalan puoleista ulottuvuutta ei voida tutkia.¹⁰⁴

Wikströmin mukaan psykoanalyttisesta näkökulmasta uskonnonpsykologinen alkuperä on ihmisen voimattomuudessa ja epävarmuudessa, jota ihminen tuntee tuntemattoman ja uhkaavan edessä. Vaikeissa tilanteissa ihmisellä on taipumus taantua alkeellisempaan ajattelu- ja toimintatapaan.¹⁰⁵ Uskonnollista ihmistä on tarkasteltava sosiaalisena olentona, joka syntyy vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Ihmisen tulkinnassa on otettava huomioon myös hänen kieliympäristönsä. Kulttuuri asettaa käytettäväksi kielijärjestelmän, josta ei ainoastaan tule kokemusten tulkitsemisen väline, vaan myös edellytys niille kokemuksille, joita saadaan. Uskonnollinen traditio vaikuttaa ihmisen käsitykseen itsestään. Uskonnolliset kielet tulkitsevat ja muodostavat sosiaalisia ja psyykkisiä prosesseja kosmisilla termeillä. Myytit toimivat kielellisenä verkostona.¹⁰⁶

¹⁰² Luumi, Päivi 1999, 185–186.

¹⁰³ Kettunen 2003, 372.

¹⁰⁴ Kettunen 2003, 363.

¹⁰⁵ Wikström 1999, 70.

¹⁰⁶ Wikström 1999, 98–105.

4. TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

4.1 Tutkimustehtävä

Tutkielmani lähti liikkeelle mielenkiinnostani tarkastella suviseurapuheiden jumalakuva ja ihmiskäsitystä. Mielenkiinnon kohteenani oli tutkia jumalakuva ja ihmiskäsitystä kahdelta eri aikakaudelta: vuosilta 1977–1979 ja vuosilta 2007–2009. Halusin vertailla näitä eri aikakausia ja jumalakuvan ja ihmiskäsityksen muutoksia. Tutkimustehtävä osoittautui pro gradu-tutkielman viitekehysissä kuitenkin liian laajaksi ja perusteellinen analysointi siinä mahdottomaksi. Tämän vuoksi rajasin aiheitani koskemaan vain vuosien 2007–2009 jumalakuva. Myös ihmiskäsityksen rajasin tutkimustehtävästäni ulkopuolelle. Huomasin kuitenkin, että jumalakuva sisältää käsityksen ihmisestä Jumalan kuvana. Sen vuoksi ihmiskäsitystä ei voinut kokonaan sivuuttaa, vaan käsitykset ihmisestä tulivat esille käsityksissä ihmisen ja Jumalan suhteessa.

Tutkimuksen tarkoituksena on analysoida vanhoillislestadiolaisten suviseurapuheiden välittämää jumalakuva. Tutkimustehtävänä on selvittää puheiden jumalakuvan sisältöä ja siihen liittyviä jumalamielikuvia Hyrckin kehittämän suhteessa olon perusmielikuvien teorian avulla. Suomessa on tehty jumalakuvaan liittyvää tutkimusta, mutta vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen jumalakuva ei ole tutkittu. Analysoin lähdeaineiston sisällönanalyysillä.

Tutkimuskysymys on seuraava: Millainen on vanhoillislestadiolaisten suviseurapuheiden jumalakuva vuosien 2007–2009 puheissa?

Tutkimuskysymys pitää sisällään useita tarkentavia alakysymyksiä. Näitä ovat seuraavat:

- Miten SPT:n jumalamielikuvat näyttäytyvät puheissa?
- Millainen on jumalan suhde luomakuntaan?
- Millainen on Jumalan suhde pahaan ja kärsimykseen?

- Miten Jumala pelastaa ihmisen iankaikkiseen elämään?

Tutkimukseni lähdeaineistosta etsin vastauksia alakysymyksiin suoria lainauksia kirjoittamalla. Suhteessa olon perusmielikuvien teorian mukaisesti etsin vastauksia tutkimuskysymyksiin, jotka eivät ole välttämättä tiedostettuja mielikuvia Jumalasta. Pyrin siis löytämään mielikuvatyyppeiden kuvauksia, esimerkiksi ihmisen toiveesta symbioottiseen sulautumiseen Jumalan kanssa. SPT:n jumalamielikuvat voivat myös näyttäytyä rinnakkain ja lomittain, minkä pyrin myös huomioimaan etsiessäni vastauksia alakysymyksiin. Tarkoitukseni oli myös selvittää, miten Jumala näyttäytyy Luojana, ihmisen elämään sisältyvässä kärsimyksessä ja ihmisen pelastajana iankaikkisuuteen. Etsin lähdeaineistosta argumentteja, jotka vastasivat kysymyksiin Jumalasta Luojana, luomakunnan varjelijana ja Hänen läsnäolostaan. Samoin etsin argumentteja kärsimyksen alkuperästä ja merkityksestä sekä Jumalan suhtautumisesta niihin. Lisäksi etsin vastauksia Jumalan pelastustyöstä, iankaikkisen elämän kuvuksista ja ihmisen suhdetta siihen.

Tutkimukseni tulee avaamaan jumalamielikuvaa vanhoillislestadiolaisissa suviseura-
puheissa ja sen avulla saadaan tietoa, joka auttaa ymmärtämään heille ominaisia piir-
teitä. Jumalakuva on keskeinen asia hengellisessä julistuksessa ja se määrittelee käsi-
tyksiä ympäristöstä, ihmisestä ja elämästä.

4.2 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat ja tutkimuksen lähteet

Tutkimuksen metodologian valinnassa tärkeintä on, että sillä voidaan vastata tutki-
mustehtävään.¹⁰⁷ Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää suviseurapuheista välit-
tyvää jumalakuva. Tutkimuksen kohteena on puhujien kokemusmaailma Jumalaan
liittyvistä mielikuvista. Kokemusmaailma eli elämissaailma on niiden merkitysten
kokonaisuus, joka muodostuu yksilön, yhteisön, sosiaalisen vuorovaikutuksen, arvo-
todellisuuden ja yleisesti ihmisten välisistä suhteiden kohteista. Tutkijan on otettava
huomioon se, että hän on osa sitä elämissaailmaa ja merkitysyhteyttä, jota hän tut-
kii.¹⁰⁸

¹⁰⁷ Tuomi & Sarajärvi 2004, 62.

¹⁰⁸ Varto 1992, 14–26.

Tutkimusaiheeni on tärkeä, koska vanhoillislestadiolaisella herätysliikkeellä on kiinteä kannatus, se on Suomessa laajalle levinnyt ja se on yhteiskunnassamme tunnettu liike.¹⁰⁹ Itse en kuulu tutkimaani herätysliikkeeseen, mutta asun sen vahvalla kannatusalueella. Olen siis herätysliikkeen vaikutusalueen piirissä. Tutkimusaiheen ulkopuolella oleminen lisää objektiivisuutta. On kuitenkin otettava huomioon se, että sanoman merkitysrakenne voi olla toinen kuin, miten tutkija on sen tulkinut. Liikkeeseen kuuluva voi ymmärtää saman sanoman toisin. Tutkimuksessa olen pyrkinyt pääsemään ilmaisujen alkuperäisten merkintöjen sisälle. Tutkimuksen yhteydessä esiyymmärryksellä tarkoitetaan tutkijalle luontaisia tapoja ymmärtää tutkimuskohdetta jo ennen tutkimusta.¹¹⁰ Aikaisempi kontakti tutkimaani herätysliikkeeseen ja sen vaikutuspiirissä eläminen ovat kuitenkin saattaneet vaikuttaa esiyymmärrykseeni tutkimusaihetta kohtaan. Tämänkin olen pyrkinyt ottamaan huomioon suhtautumalla lähteisiin mahdollisimman avoimesti ja ennakkoluulottomasti.

Tutkimustani ohjaa fenomenologis-hermeneuttinen metodi. Tutkimuksessani pyritään kuvailemaan ja ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä niistä merkitysyhteyksistä käsin, joita tutkittavat antavat näkemyksilleen. Fenomenologiassa tutkitaan ihmisen suhdetta omaan elämäntodellisuuteen. Kokemuksellisuus on ihmisen maailmasuhteen perusmuoto ja kokemus muotoutuu merkitysten mukaan. Nuo merkitykset ovat fenomenologiassa tutkimuksen varsinainen kohde.¹¹¹ Tutkimuksessani pyritään tulkitsemaan puheista välittyviä jumalakuvan merkityksiä. Fenomenologian merkitysteoria sisältää ajatuksen siitä, että ihminen on perustaltaan yhteisöllinen. Merkitykset, joiden valossa todellisuus avautuu, eivät ole synnynnäisiä, vaan niiden lähde on yhteisö, johon jokainen kasvaa ja kasvatetaan.¹¹² Tutkimuksessani ei pyritä selvittämään Jumalan olemassa oloa vaan puheiden välittämää mielikuvamaailmaa Jumalasta.

Hermeneutiikalla tarkoitetaan teoriaa ymmärtämisestä ja tulkinnasta. Merkitysten ymmärtämisen lähtökohtana on siinä, mikä on yhteistä tulkitsijalle ja tulkittavalle. Hermeneuttinen tutkimus kohdistuu ihmisten välisen kommunikaation maailmaan.

¹⁰⁹ Salomäki 2010, 100–111.

¹¹⁰ Aalto & Valli 2001, 26.

¹¹¹ Aalto & Valli 2001, 26–27.

¹¹² Aalto & Valli 2001, 27–28.

Sen kohteena ovat ihmisten ilmaisut. Ilmaisut ja niiden ymmärtäminen ovat yhteisöllisen elämän perusilmiö. Hermeneuttisen tutkimuksen tavoitteena on nostaa tietoisiksi ja näkyväksi se, minkä tottumus on muuttanut itsestäänselvyydeksi. Fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimuksessa filosofisena lähtökohtana on ihmiskäsitys eli millainen ihminen on tutkimuskohteena.¹¹³

Tutkimustani ohjaa kristillinen ihmiskäsitys. Ihmiskäsitykseen sisältyvät näkemykset siitä, millainen on ihmisen arvo, olemus, päämäärä ja merkitys. Silloin otetaan kantaa siihen, mikä on oikein tai väärin, hyvää tai pahaa ihmiselle. Ihmiskäsitys on syytä erottaa ihmiskuvasta, jolla tarkoitetaan empiiristen tieteiden kuvauksia ihmisestä. Ihmiskuva ja ihmiskäsitys ovat vuorovaikutuksessa, mutta eivät kilpaile keskenään. Empiirinen tiede tutkii vain yhtä ihmisen osa-aluetta ja antaa kuvauksen siitä, kun taas ihmiskäsitys voidaan paljastaa vain ontologisen analyysin avulla. Ihmiskuva pyrkii ihmisen kokonaisproblematiikan selvittämiseen.¹¹⁴

Kristillisen ihmiskäsityksen perustana on jumalallinen ilmoitus. Teologisessa antropologiassa lähtökohtana on ihminen Jumalan ihmisenä, luotuna, syntisenä ja pelastusta tarvitsevana. Ihminen saa syvimmän arvonsa ja merkityksensä Jumalasta. Hänen arvonsa ei määräydy sen perusteella, mitä hän tekee. Ihmiskäsityksessä tulee ottaa huomioon myös ihmisen situationaalisuus eli hän on aina suhteessa ihmisiin, yhteisöön ja Jumalaan. Mikäli jollain olemisen alueella tapahtuu muutos, sillä on vaikutuksensa myös olemisen muihin ulottuvuuksiin.¹¹⁵ Dogmaattisessa antropologian tutkimuksessa vallitsee kaksi teemaa. Nämä ovat ihminen jumalan kuvana ja ihmisen syntyisyys.¹¹⁶ Kristillistä ihmiskäsitystä voidaan tarkastella yhtäältä painottaen Raamattua ja eksegeettisen tutkimuksen tuloksia tai toisaalta korostaen kirkollista traditiota ja systemaattista teologiaa.¹¹⁷ Pannenberg tarkastelee ihmiskäsitystä teologisessa antropologiassa suhteessa eri tieteenaloihin.¹¹⁸

¹¹³ Aalto & Valli 2001, 26–31.

¹¹⁴ Kettunen 1990, 56. Esimerkiksi biologia antaa biologisia tuloksia ihmisestä ja psykologia käsittelee vain psykologisia tuloksia. Kettunen 1990, 56.

¹¹⁵ Kettunen 1990, 58.

¹¹⁶ Pannenberg 1983, 20.

¹¹⁷ Kettunen 1990, 58.

¹¹⁸ Pannenberg 1983, 25–517.

Kristillinen ihmiskäsitys on avoin ja Raamattu ei tarkoin määrittele oppia ihmisestä. ihminen on moniulotteinen olento, jota ei voi tarkoin määritellä, vain kuvata likimääräisesti. Kunakin aikana korostuvat ihmiskäsityksen piirteet ovat seurausta sen hetkestä kulttuurista ja yhteiskunnallisesta tilanteesta.¹¹⁹ Nykyaikaisia ihmiskäsityksiä luonnehditaan holistisiksi. Siinä ihminen ymmärretään kokonaisuudeksi, jossa aine ja henki yhdistyvät. Ihminen toimii fyysisenä, psyykkisenä ja henkisenä kokonaisuutena.¹²⁰

Kristillisessä ihmiskäsityksessä keskeisenä piirteenä on ihmisen syntyisyys. Synti erottaa ihmisen Jumalasta, mutta kuitenkin ihminen on riippuvainen ja sidoksissa Jumalaan.¹²¹ Vain ihminen voi olla syntinen. Syntiinlankeemuksessa ihminen kadotti alkuperäisen olemuksensa ja jumalasuhte vääristyi. Ihmisen syntyisyys koskettaa koko ihmistä, ei vain yksittäisiä tekoja. Tämä kuvaa ihmisen sisäistä ristiriitaa. Ihminen on ristiriidassa itsensä, oman olemuksensa kanssa.¹²² Jokaista ihmistä koskettavat perisynti ja yksittäiset tekosynnit. Vaikka ihminen on syntinen, hän kuitenkin kykenee tekemään hyvää.¹²³ Synti on vääristänyt tahdon vapauden niin, että ihminen on taipuvainen valitsemaan pahan. Kuitenkin jumalallisen armon avulla ihminen voi tehdä myös hyvää.¹²⁴

Kristillisen ihmiskäsityksen pilarina on luottamus siihen, että ihminen on lunastettu. Tällöin korostetaan soteriologian merkitystä.¹²⁵ Sovitus ja lunastus mahdollistavat ihmisen identiteetin kehittymisen, johon luomistyö tähtää. Jumalan tunteminen ja itsetuntemus yhdistyvät Kristuksen tuntemisessa. Kristillisen ihmiskäsityksen sitominen Kristuksen persoonaan ja sovitustyöhön erottaa sen toisten uskontojen ihmiskäsityksestä ja humanistisesta ihmiskäsityksestä. Kristinuskolla ei ole tarkkaan määriteltyä ihmisihannetta, vaan ihmisihanne on ihmisen jumalasuhteessa ja iankaikkisessa elämässä. Ihmistä kuvataan kärsivänä ihmisenä, joka taistelee tuskaa ja kärsimystä vastaan.¹²⁶ Ihmiskäsitys näkyy vasta hänen todellisessa elämänsä toteutumi-

¹¹⁹ Kettunen 1990, 58.

¹²⁰ Rauhala 2009, 144–145.

¹²¹ Pannenberg 1983, 20.

¹²² Pannenberg 1983, 20.

¹²³ Kettunen 1990, 62.

¹²⁴ McGrath 1999, 460.

¹²⁵ Pannenberg 1977, 38.

¹²⁶ Kettunen 1990, 63–64.

sessä. Olemisen dynamiikka paljastaa, millainen ihminen on.¹²⁷ Pelastuksen perustana on Jumalan armo. Armo vapauttaa ihmisluonnon omaehtoisesta sitoutumisesta syntiin. Ihminen ei voi vaatia pelastusta palkkiona, vaan pelastus on Jumalan armon toimintaa. Kristinuskon mukaan ihminen ei voi ansioillaan ansaita pelastusta.¹²⁸

Karl Rahnerin mukaan jokainen kirkon jäsen on rakentamassa itse kirkkoa. Kristittyjen yhteisöllisyys on tärkeää. Kirkko välittää armon yksityisille ihmisille. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että jokaisen kristityn rooli kirkon itseymmärryksessä olisi sama. Kristityt palvelevat jokainen omilla lahjoillaan.¹²⁹ Rahnerin mukaan usko ei ole yksilöllistynyt nyky-yhteiskunnassa, vaan kristityt ovat aina yksilöitä kristittyjen yhteisössä.¹³⁰ Hänen mukaansa yksilön olemassa olemista voidaan käsitellä uskonnonfilosofisella metafysiikalla. Ihminen tulkitsee elämäänsä joka hetki olemassaolon ja sen loppumisen suhteessa.¹³¹

Tutkimukseni ontologinen lähtökohta on realismi, jonka mukaan on olemassa subjektista ja havainnoijan mielestä riippumaton maailma. Maailmassa olevat esineet tai ilmiöt ovat todellisia. Niiden olemassaolo ja luonne eivät riipu siitä, millaisia käsityksiä ihmisillä niistä on.¹³² Vaikka tutkimuskohteenani ei ole etsiä vastausta Jumalan olemassaolon kysymyksiin, niin tutkimukseni taustalla on ontologinen realismi jumalakäsityksessäni. Tutkimukseeni vaikuttaa oletus siitä, että Jumala on reaalisesti olemassa. Lähteenäni olleista suviseurapuheista ilmeni myös samanlainen käsitys Jumalan olemassaolosta. Näin ollen ontologien realismi on sopusoinnussa puhujien käsityksen kanssa.

Lähestyn tutkimustani fenomenolis-hermeneuttisesta näkökulmasta ja sen vuoksi epistemologinen lähtökohtani on konstruktivistinen. Tutkimukseni kohdistuu ihmisten mielikuviin ja se luo omat reunaehdonsa. Konstruktivistisen ontologian mukaan todellisuus ei koostu tietystä määrästä tietynlaisia asioita. Maailma ei ole jaettu osiin siten, että ihminen voisi vain ottaa selvää näistä valmiista osista. Sen sijaan todellisuuden koostumus riippuu siitä, miten ihmiset eri lähtökohdista näkevät sen ja millä

¹²⁷ Kettunen 1990, 59.

¹²⁸ McGrath 1999, 468–470.

¹²⁹ Rahner 1968, 68.

¹³⁰ Rahner 1963, 101.

¹³¹ Rahner 1994, 25.

¹³² Niiniluoto 1997, 123–130; Okasha 2002, 52–62.

tavalla he käsitteellisesti kuvaavat sitä. Siitä seuraa ajatus, että maailmasta ei ole yhtä ainoaa kuvausta vaan todellisuus voidaan jakaa osiin usealla eri tavalla.¹³³ Lähdeaineistoni on luonteeltaan ihmisten tulkintaa heidän omista jumalamielikuvan kokemuksistaan, jotka ovat syntyneet koko heidän elämänprosessin aikana. Yksilöiden muodostamat käsitykset ovat riippuvaisia heidän käytössään olevista käsitteellisistä, kielellisistä ja kokemuksellisista tietorakenteista.¹³⁴

Laadullisen tutkimuksen aineiston hankinnassa käytetään harkinnanvaraista otantaa. Tästä voidaan myös käyttää nimitystä näytteiden ottaminen erotukseksi tilastollisista otantamenetelmistä. Olennaista on se, että otanta vastaa tutkittavaa ilmiötä ja heillä on kokemusmaailma tutkimuskohteeseen. Aineiston on oltava teoreettisesti kiinnostava tutkimustehtävään nähden.¹³⁵ Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien tapausten määrä on usein pieni ja analyysi on perusteellista. Tällöin aineiston kriteerinä on sen laatu ja käsitteellistämisen kattavuus analyysissä. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin eikä määrälliseen esittämiseen. Sillä pyritään kuvaamaan jokin ilmiö tai antamaan sille teoreettisesti mielekäs tulkinta.¹³⁶ Tutkimukseni eri vaiheissa jouduin rajaamaan tutkimuskysymyksiä ja otantaa. Rajaaminen oli tärkeää perusteellisen analyysin vuoksi.

Tutkielmani lähteenä käytän Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistyksen kustantamia suviseurajulkaisuja, jotka on valittu tutkimuskysymysten mukaisesti vuosilta 2007–2009. SRK on huolehtinut seurapuheiden julkaisemisesta. Puheet on litteroitu nauhoilta mahdollisimman tarkasti. Puhuttua sanaa on kuitenkin muokattu kirjalliseen asuun karsimalla toistoa. Puheiden kirjallisessa muodossa on säilytetty puhujan saarnakielen persoonalliset piirteet, kielen rytmi, sanasto ja sanonnat. Suviseurapuheet julkaistaan vuosittain.¹³⁷

Vuoden 2007 suviseurat pidettiin Valkealassa. Siellä puhujia oli 32. Seuraavat suviseurat olivat Sievissä, jossa puhujia oli 33. Vuoden 2009 suviseurat olivat Oripäässä,

¹³³ Puolimatka 2002, 41.

¹³⁴ Puolimatka 2002, 41.

¹³⁵ Eskola & Suoranta 2003, 18, 65.

¹³⁶ Eskola & Suoranta 2003, 18,61–62.

¹³⁷ Kopperoinen 2009, 7.

jossa puhujia oli 36. Puhujina on sekä maallikoita että pappeja. Naisia ei vanhoillislestadiolaisen perinteen mukaisesti ollut puhujien joukossa lainkaan.

4.3 Aineiston analyysi

Tutkielmani sisällönanalyysi on aineistolähtöinen eli induktiivinen. Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analyysi on kolmevaiheinen prosessi. Tutkimuksen aineisto redusoidaan eli pelkistetään, klusteroidaan eli ryhmitellään ja lopuksi abstrahoidaan eli luodaan teoreettiset käsitteet.¹³⁸

Tutkimuksen aineiston käsittelyn aloitin lukemalla huolellisesti lähteet, joita tarkastelin tutkimuskysymysten valossa. Poimin aineistosta olennaiset asiat. Tämän jälkeen ryhmittelin ilmauksia tarkentavien kysymysten mukaan. Etsin aineistosta samankaltaisia asioita kuvaavia käsitteitä ja jäsentelin merkityskokonaisuuksia. Nämä yhdistelin luokaksi ja nimesin luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Luokan nimenä oli tutkittavan ilmiön ominaispiirre tai käsitys. Abstrahoimalla erotin tutkimuksen olennaisen tiedon ja arvioin merkityskokonaisuuksia. Siinä yhdistelin luokituksia niin kauan, kuin se on aineiston kannalta mahdollista. Tästä etenin teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin.¹³⁹ Laadullisen tutkimuksen analyysin tarkoitus on luoda aineistoon selkeyttä sitä tiivistämällä ja tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta.¹⁴⁰

Tekstin sisällönanalyysissä tarkoituksena on päästä kielen todellisen merkityksen sisälle.¹⁴¹ Tutkimukseni lähdeaineisto on uskonnollista kieltä ja siinä on merkitysvaihteita, jotka ovat vanhoillislestadiolaiselle herätysliikkeelle ominaisia. Usein toistuvia uskonnollisia käsitteitä löytyy lähteistäni muun muassa käsite ”Jumalan lapsi”, ”Jumalan valtakunta” ja ”parannuksen armo”. Tutkimuksessani pyrin pääsemään näiden käsitteiden sisälle mahdollisimman tarkasti. Se mahdollistuu tarkalla lähdeaineiston analysoinnilla.

¹³⁸ Tuomi & Sarajärvi 2006, 97–110.

¹³⁹ Tuomi & Sarajärvi 2006, 110–115.

¹⁴⁰ Eskola & Suoranta 2003, 137.

¹⁴¹ Svensson & Starrin 1996, 173.

Lähteistä nousevalla käsitteellä ”Jumalan lapsi” tarkoitetaan vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen kuuluvaa uskonsa ja syntinsä toiselle vanhoillislestadiolaiselle tunnustanutta ihmistä. Tässä tutkimuksessa käytän tutkimustulosten raportoinnissa käsitettä vanhoillislestadiolainen kristitty. Käsitteellä ”Jumalan valtakunta” tarkoitetaan maanpäällistä uskovaisten vanhoillislestadiolaisten yhteisöä. Tässä tutkimuksessa käytän tästä käsitettä vanhoillislestadiolainen seurakunta. ”Parannuksen armolla” tarkoitetaan Jumalan työtä, joka vaikuttaa ihmisessä siten, että hän haluaa uskoa Jumalaan, tunnustaa syntinsä toiselle vanhoillislestadiolaiselle kristitylle ja elää heidän yhteydessä. Tästä käytän käsitettä parannus. Puheen sisällön tutkimuksessa tulee ottaa huomioon se, että kieli rakentaa sosiaalista todellisuutta. Tekstit eivät ainoastaan kuvaille tapahtumia, vaan ne rakentavat sosiaalista todellisuutta. Puheilla on ollut tehtävä siinä historiallisessa hetkessä, jossa ne on puhuttu.¹⁴²

Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimusotteen mukaan analyysi yksikkönä voidaan käyttää yksittäistä sanaa, lausetta, virkettä tai ajatuskokonaisuutta, joka sisältää useita lauseita.¹⁴³ Tässä tutkielmassa analyysiyksikkönä toimi ajatuskokonaisuus, jolla jumalakuvaa ilmaistiin. Analyysiyksiköt vaihtelevat pituudeltaan. Ilmaisun merkitys määräytyy kontekstin mukaan ja tämän vuoksi tekstiä ei voinut pilkkoa liian pieniin osiin.

Puhe on viestintää, jossa vaihdetaan informaatiota.¹⁴⁴ Julkinen puhe on joukkoviestintää, jolla pyritään vaikuttamaan kuulijoihin suostuttelun avulla.¹⁴⁵ Puhe sisältää erilaisia merkkijärjestelmiä ja tapoja. Tottumus on tärkeä seikka viestinnän merkitysten luomisessa. Kuulija tietää ja ymmärtää sen avulla puhujan viestin. Puhe sisältää myös sanatonta viestintää, jolla on kuvattu sanoman merkityksellisyyttä ja tärkeyttä. Äänen paino ja kehon kieli kuvaavat esitetyn asian tärkeyttä.¹⁴⁶ Näitä ei tutkielmassani otettu huomioon, koska en ole seurannut puheita niiden pitämisen hetkellä.

Puhe sisältää myös erilaisia koodeja eli merkityksiä luovia merkkijärjestelmiä. Koodit ovat kehittyneitä tai rajoittuneita. Rajoittunutta koodia käytetään yleensä puhutta-

¹⁴² Eskola & Suoranta 2008, 140.

¹⁴³ Tuomi & Sarajärvi 2004, 110–115.

¹⁴⁴ Wiio 1992, 114.

¹⁴⁵ Wiio 1992, 54.

¹⁴⁶ Fiske 1998, 86–93.

essa. Se on yksinkertaisempaa ja helppotajuisempaa kuin kehittynyt koodi. Siinä on paljon toistuvia määreitä ja se toimii etenkin sosiaalisten suhteiden alueella. Rajoitunut koodi on sidoksissa yhteisiin arvoihin, etuihin, kokemuksiin ja samaistumisprosesseihin. Puhe ilmaisee yhteisöllisyyttä ja tiettyyn ryhmään kuulumista. Sen sijaan kehittyneet koodit ilmaisevat yleisiä ja abstrakteja asioita.¹⁴⁷

Tutkimusaineistoon liittyvä triangulaatio lisää tutkimuksen luotettavuutta. Triangulaatio tarkoittaa useiden eri lähteiden tai metodien käyttämistä tutkimuksessa.¹⁴⁸ Kaikki tutkimuslähteeni olivat vanhoillislestadiolaisen liikkeen suviseurapuheita, mutta puheiden pitäjät vaihtuivat. Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi aineiston kattavuus. Aineiston kattavuutta ja riittävyttä arvioidaan saturaatiolla. Tällä tarkoitetaan aineiston kylläntymistä. Aineiston sisältö alkaa toistua eikä se anna enää uusia vastauksia tutkimuskysymyksiin.¹⁴⁹ Tutkimuksessani kävin kaikki lähteet systemaattisesti läpi saturaatiosta huolimatta. Tämän aineiston käsittelytavan valitsin siksi, että aineisto saturoitui yhden tutkimuskysymyksen osalta, mutta toiseen tutkimuskysymykseen se toi uusia näkökulmia. Tämän vuoksi kävin tutkimuksessani kaikki otokseen valitut puheet läpi.

Tutkimuksen eettisissä valinnoissa otetaan huomioon aikaisempien tutkimusten ja tutkijoiden ilmoittaminen, tutkimustulosten ja menetelmien raportointi, laadukas ja rehellinen viittaustekniikka, aiheen valinta ja sen tutkimustulosten mahdolliset seuraukset lähteenä oleville henkilöille.¹⁵⁰ Jokainen tutkimus sisältää päätöksiä tutkimuksen eri vaiheissa ja siten tutkijan etiikka joutuu koetukselle useita kertoja tutkimusprosessin eri vaiheissa.¹⁵¹ Tutkimuksessani pyrin eettisiin valintoihin mahdollisimman huolellisella aikaisempien tutkimusten kartoituksella, tarkalla raportoinnilla ja rehellisellä tulosten raportoinnilla. Tutkimuskohteena oli julkinen puhe, jota oli voinut kuka tahansa halukas mennä kuuntelemaan suviseuroihin. Puheet eivät, niiden historiallisessa tilanteessa, olleet tarkoitettu salaisiksi tai vain harvojen kuultaviksi. Puheiden pitäjät eivät ole niiden pitämisen hetkellä olleet tietoisia tästä tutkimukses-

¹⁴⁷ Fiske 1998, 93–96.

¹⁴⁸ Svensson & Starrin 1996, 218.

¹⁴⁹ Eskola & Suoranta 2008, 62.

¹⁵⁰ Tuomi & Sarajärvi 2006, 122–130.

¹⁵¹ Eskola & Suoranta 2008, 52.

ta. Tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta ja jumalakuva on näin ollen tuotu esille miettimättä, miten tutkija siihen suhtautuu.

Suviseurapuheiden kaava on vakiintunut samankaltaiseksi. Ennen puhetta luetaan etukäteen valittu Raamatun teksti. Raamatun teksti toimii keskeisenä puheen sisällön määrittelijänä. Raamatunkohtaa selitetään myös muilla Raamatun teksteillä. Jumalakuva ja jumalasuhteet ilmenevät suviseurapuheissa moniulotteisesti. Jumalakuvan osalta löytyy kolme yläkategoriaa. Nämä ovat Jumalan rakkaus luomistyössä, Kärsimys Jumalan koettelemuksena ja Kaikkivaltiaan Jumalan pelastussuunnitelma. Jokainen yläkategoria sisältää alakategorioita.

Puheista nousee viisi alakategoriaa, jotka kuvaavat Jumalan luomistyötä ja suhdetta ihmiseen. Nämä ovat Jumalan luoma hyvä luomakunta, ”Jumalan lapsi” Hänen valtakunnassaan, kaikkivaltias kunnian Jumala, seurakunta Jumalan hoidon välineenä ja jumalasuhteet ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa.

Jumalan suhteesta kärsimykseen ja pahaan löytyy viisi alakategoriaa. Nämä ovat tuomitseva ja kostava Jumala pahassa maailmassa, Jumalan suhteet langenneeseen ihmiseen, sielunvihollisen demoninen jumalisuus, Jumalan ohjeiden mukainen elämä ja Jumalan sallima kärsimys.

Kaikkivaltiaan Jumalan pelastussuunnitelma sisältää myös viisi alakategoriaa, jotka ovat Jumalan armolliset kasvot Jeesuksessa, sananjulistajat” Jumalan sanan” saarnaajina, Jumalan vaatima parannus, synnit anteeksi ”Jeesuksen nimessä ja veressä” ja Jumalan lahjoittama usko.

5. JUMALAN RAKKAUS LUOMISTYÖSSÄ

5.1 Jumalan luoma hyvä luomakunta

Vanhoillislestadiolaisissa suviseurapuheissa Jumala kuvaillaan luomakunnan luoja-
na. Jumala on luonut luomakunnan sanallaan ja Jumalan luomistyö on ollut ehdotto-
man hyvää ja täydellistä. Jumala Luojana näyttäytyy kaiken antajana Magna Materi-
na, Houkuttajan myyttisenä hahmona.¹⁵² Ihminen on täysin vastaanottajan roolissa.
Jumalan hyvän luomistyön jälkeen tapahtui kuitenkin syntiinlankeaminen, jossa ih-
minen menetti kelvollisuutensa Jumalalle. Jumala luoja ja ihminen ovat puheiden
mukaan selvästi erillisiä hahmoja. Jumalan suhteessa ihmiseen ei ole sulauttavan
symbioosin vivahteita.

”Meidän on kuitenkin muistettava, että sen jälkeen kun Jumala katsoi kaikkea luomaansa ja
totesi ne sangen hyväksi, tapahtui syntiinlankeemus. Syntinen ihminen menetti kelvollisuu-
tensa Jumalan edessä.”¹⁵³

Puheissa Jumala ilmoittaa itsensä myös luomakunnan välityksellä. Luonnon kierto-
kulku ja tavallinen elämä sisältävät luomistyön ihmeitä. Jumala toimii luomakunnas-
saan jatkuvasti. Hän luo koko ajan uutta. Jumala ei kuitenkaan sulaudu luomakun-
taan, eivätkä suviseurapuheet sisällä panteistisia vivahteita, jotka ilmentäisivät sulau-
tuvan symbioosin mielikuvia.¹⁵⁴

”Joku ajattelee, että eipähän tänä päivänä ole tällaisia ihmeitä. Kyllä niitä on. On se ihme,
kun luonto herää ja elää. Kyllä niitä on Jumalan suuria ihmeitä jatkuvasti, mutta olemme
niin tottuneet tähän hyvään, että emme sitä näe.”¹⁵⁵

”Jumala ilmoittaa meille itsensä myös luomakunnan välityksellä.”¹⁵⁶

Puheiden mukaan Jumala antaa ihmisille riittävän korkean elintason, joka mahdollis-
taa seuroihin tulemisen. Riittävä elintaso on myös Jumalan lahjaa ihmiselle ja ihmi-
nen on kaiken vastaanottajan roolissa. Vaurauden kerääminen koetaan ahkeran työn
tuloksena ja menestymisen eteen tulee tehdä ahkerasti työtä. Siihen ei kuitenkaan saa

¹⁵² Hyrck 1995, 145.

¹⁵³ Juntunen 2007, 227.

¹⁵⁴ Myös Hyrekin tutkimuksessa KO ei sisällä näitä vivahteita. Hyrck 1995, 149.

¹⁵⁵ Kallunki 2008, 61.

¹⁵⁶ Kanniainen 2008, 240.

kiintyä eikä turvautua. Jumala on luomansa maailman kaikkien tarpeiden tyydyttävä ja tässä mielessä hänen suhteensa luotuihinsa muistuttaa Houkuttajan suhdetta Riippuvaiseen.¹⁵⁷

”Jumala on luojana antanut meille aistielämän ja ne tarpeet, mitä ajallisessa elämässä tarvitsemme.”¹⁵⁸

”Meillä tämän ajan Suomessa asuvilla on sellainen suuri lahja, että Jumala on suonut meille korkean elintason. Vielä viisikymmentä vuotta sitten ei uskovaisilla ollut tällaisia mahdollisuuksia tulla seuroihin ja viipyä monta päivää sanan kuulossa, tavata sukulaisia, uskonystäviä ja tuttavuuksia.”¹⁵⁹

”Uskon kautta ymmärrämme toki, että ihminen saa omistaa ja hänen tuleekin kerätä ajallista hyvää, kun siihen on mahdollisuus. Ihmisen tulee ahkerasti tehdä työtä oman elämän ja menestymisen eteen, mutta kuitenkin kiintymättä ja turvautumatta ajalliseen hyvään.”¹⁶⁰

Puheissa esiintyy ristiriitaa käsityksissä korkean elintason hankkimisesta. Toisaalta ihminen saa ahkeran työn kautta kerätä sitä ja hankkia menestystä ja toisaalta sellaista ihmistä paheksutaan, joka on nautinnonhakuinen kuluttaja. Tuolloin ihminen etsii mahdollisuuksia uusiin kulutustottumuksiin ja elää lyhytnäköistä elämää. Ihmisen saama nautinto korkeasta elintasosta koetaan pahana. Hänen suhde luontoon ei saa olla maanisen hallinnan tilassa, jossa luontoäiti on loputtoman tyydytyksen antaja. Siinä ihminen ei halua myöntää riippuvuuttaan luontoon, vaan pyrkii hallitsemaan sitä. Tämä johtaa maanisen hallinnan ahneiden mielikuivien aktivoitumiseen ja Houkuttajan roolin saaneen luonnon loputtomaan riistoon.¹⁶¹ Suviseurapuheissa maaniseen hallintaan joutunutta ihmistä paheksutaan ja tämän elämäntavan ajatellaan johtavan tuhoon.

”Mutta nykyään saa valtaa yhä enemmän lyhytnäköinen elämäkäsitys. Joku on ilmaissut asian ja tilanteen niinkin voimakkaasti, että nykyihminen olisi eräänlainen materialistisen ajattelutavan läpitunkema nautintoturisti. Turisti, joka on matkalla, joka etsimällä etsii mahdollisuuksia, tilanteita kulutukseen ja nautintoon lähellä ja kaukaa.”¹⁶²

”Ihminen on ahneudessaan unohtanut paratiisissa saamansa käskyn viljellä ja varjella tätä maata. On viljelty, jopa ryöstöviljelty. Ihmisen ahneuden, taitamattomuuden ja lyhytnäköisyyden vuoksi siitä on tullut pahoja seurauksia.”¹⁶³

¹⁵⁷ Myös KO:n jumalakuvassa Jumala nähtiin Houkuttajan suhteessa riippuvaiseen. Luojan ja luomakunnan välinen ero oli tutkimuksessa ilmeneviä asioita. Hyrc 1995, 149.

¹⁵⁸ Jäntti 2007, 102.

¹⁵⁹ Hämäläinen 2007b, 317.

¹⁶⁰ Soronen 2008, 135.

¹⁶¹ Hyrc 1995, 166.

¹⁶² Liukkonen 2008, 220.

¹⁶³ Hämäläinen 2007b, 319.

Puheiden mukaan riittävästä elintasosta ei ole sopivaa kantaa huolta, vaan ihmisen tulee luottaa siihen, että Jumala kyllä huolehtii. Jumalaan tulee turvautua niin ehdottomasti, että huolehtiminen nähdään epäuskon merkinä. Huolehtiminen olisi kappina Jumalaa kohtaan ja Riippuvaisessa subjektissa elävä ihminen epäilisi huolehtivan objektin, Houkuttajan kykyä tyydyttää ihmisen tarpeet. Puheissa otetaan huomioon muuttuvat olosuhteet ja yhteiskunnan taloudelliset vaihtelut globaalissa maailmassa. Työttömyys ajaa ihmisiä kamppailemaan riittävästä elintasosta ja elämä saattaa olla taloudellisesti vaikeaa. Elintasoon liittyvät ongelmat kuvataan raskaina kokemuksina.

”Meidän ei tarvitse ajatella sitä, miten pärjäämme huomenna tai ensi vuonna. Jos Jumala antaa minulle perhettäkin enemmän, niin miten minä tämän kaiken keskellä pärjään, kun aika näyttää pahalta ja lama tulee.”¹⁶⁴

”Omana aikanamme joka päivä korviemme ja silmiemme kautta tunkeutuu mieliimme valitseva hätä omassa maassamme ja tässä maailmassa. Elämme tällä hetkellä mahdollisesti vuosia kestävästä taloudellisesta lama-aikaa. Elämme maailmassa ja olemme sen lain alaisuuksien alaisia. Lähellämme on ihmisiä, jotka kamppailevat jokapäiväisen leivän kiusauksissa. Kiusaukset saattavat olla tosi raskaita kokea. Lähellämme voi olla myös ihmisiä, jotka kokevat yksinäisyyttä, ei ole ystäviä, mutta heillä olisi sydämellään paljon kerrottavana.”¹⁶⁵

5.2 ”Jumalan lapsi” Hänen valtakunnassaan

Hyrckin mukaan sisäisten objektisuhteiden eräs luonteenomainen piirre on, että subjekti omaksuu lapsen roolin ja objekti vanhemman roolin.¹⁶⁶ Näin on myös suviseurapuheissa, joissa uskovainen ihminen nähdään ”Jumalan lapsena”, joka elää uskovaisten yhteydessä ”Jumalan valtakunnassa”. Käsitteellä ”Jumalan lapsi” tarkoitetaan niitä vanhoillislestadiolaisia kristittyjä ihmisiä, jotka ovat tunnustaneet syntinsä ja joille ne on julistettu anteeksi toisen vanhoillislestadiolaisen toimesta. Heidän mukaan ihminen tulee tämän jälkeen osalliseksi Pyhästä Hengestä ja hän on pelastuksesta osallinen. Käsitteellä ”Jumalan valtakunta” tarkoitetaan edellä mainittujen maan päällä elävien vanhoillislestadiolaisten kristittyjen yhteisöä, vanhoillislestadiolaista seurakuntaa. Vanhoillislestadiolainen kristitty kuvaillaan puheissa iloiseksi ja onnelliseksi. Onnellisuus tulee siitä, että ihminen on osallinen pelastuksesta ja hän on päässyt vanhoillislestadiolaiseen seurakuntaan muiden joukkoon.

¹⁶⁴ Alasaarela 2009, 72.

¹⁶⁵ Hautamäki 2009, 244.

¹⁶⁶ Hyrck 1995, 141.

Houkuttajan muotoisen Jumalan kanssa ihminen pääsee sulauttavassa symbioosissa osalliseksi sanoinkuvaamattomaan taivaallisen onnen ja autuuden tilasta.¹⁶⁷ Onnellisuuden lähteenä on puheiden mukaan Jumalan antama rauha. Sen kokeminen on seurausta siitä, että ihminen on luopunut omasta syntisestä tahdostaan ja alistunut Kaikkivaltiaan väkevän käden alle. Rauhan kokemus on hierarkkisen symbioosin kuvaus.¹⁶⁸

”Saamme tänään iloita ja olla onnellista kansaa Jumalan lapsina, niin että ilomme näkyy ulospäinkin. Hymy ja nauru ovat terveellisiä asioita.”¹⁶⁹

”Jumalan lapsen ilo on iloa siitä, että on synnit anteeksi ja rauha Jumalan kanssa.”¹⁷⁰

Puheissa nostetaan esille vanhoillislestadiolaisten kristittyjen keskinäinen rakkaus, mutta myös lähimmäisen rakkaus kaikissa elämän tilanteissa. Rakkaus ei ole kuitenkaan heidän omaa ansiota, vaan he uskovat välittävänsä Jumalan rakkautta. Tämä on lähtöisin Kristuksesta. Tällöin he pääsevät osallisiksi jumalallisista ominaisuuksista. Jumala toimii heissä ja heidän kauttaan sulauttavassa symbioosissa.

”Rakkaus on yksi hänen seuraajiensa tuntomerkki. Mekin olemme saaneet kokea Jumalan lasten sydämellistä rakkautta ja muistamista. Tarvitsemme toisiamme uskon matkalla. Jumalan lasten keskinäinen rakkaus oli ilon ja kiitoksen aihe Paavalille, ja niin se on meilläänkin tänä päivänä.”¹⁷¹

”Elävä usko vaikuttaa tässä ajassa ja elämässä rakkauden tekoina. Jumalan lapsessa Pyhä Henki saa aikaan rakkauden teot. Rakkaus on Hengen hedelmä, joka on lähtöisin Jeesuksesta Kristuksesta, ei meistä itsestämme.”¹⁷²

Puheissa kuvaillaan vanhoillislestadiolaisten kristittyjen joukkoa valittuna kansana. Heidän joukkonsa on pieni, ihana ja kallis lauma. He ovat myös pyhää kansaa ja Jumalalle rakkaita ja pyhiä. Vanhoillislestadiolaiset kristityt saavat Jumalan armosta kuulua tähän valittujen osallisuuteen ja he ovat osallisia Jeesuksen kunniaa. Jumala skitsoparanoidisessa positiossa jakaa ihmiset kahteen ryhmään. Elämän ja kuoleman vietin jännitteestä kumpuaa mustavalkoinen lohkominen hyvään ja pahaan, syntisiin ja vanhurskaisiin. Jakoperusteena voi olla myös usko tai uskonyhteisöön kuulumi-

¹⁶⁷ Hyrcck 1995, 145.

¹⁶⁸ Hyrcckin tutkimuksessa KO ei selviteltyt rauhan laatua, jota ihminen tuntee. Tämän vuoksi ei ollut mahdollista nähdä millaiseen suhteeseen rauhan olemus kuului. Hyrcck 1995, 148. Sen sijaan tutkimuksessani rauhan kokemus yhdistyi selvästi anteeksipyyttämiseen ja -saamisen kokemukseen.

¹⁶⁹ Laitila 2008, 146.

¹⁷⁰ Kinnunen 2007b, 67.

¹⁷¹ Launonen 2007, 213.

¹⁷² Kallunki 2007, 140.

nen.¹⁷³ Suviseurapuheissa Jumalan valittuna kansana oleminen kuvaa tällaista lohkomista. Vanhoillislestadiolaiset kristityt ovat osallisia Jumalan pyhydestä ja kunnia-asta, mutta toisaalta myös heidän synnintunto on tavallista suurempi.¹⁷⁴

”Tällainen pyhä kansa on kokoontuneena viimeistä päivää näissä suviseuroissa. Onnellinen olet sinä Jumalan lapsi, minun kanssani, joka saat omistaa tällaisen kallisarvoisen lahjan sydämässäsi.”¹⁷⁵

”Jumalan armo on kutsunut meitä iankaikkiseen kunniaan Kristuksessa Jeesuksessa. On alusta alkaen Jumalan työtä, että sinä ja minä saamme tänä päivänä olla Jumalan valittuja, hänelle rakkaita ja pyhiä lapsia.”¹⁷⁶

Puheissa kuvaillaan vanhoillislestadiolaisten kristittyjen yhteenkuuluvuuden tunnetta. He uskovat tuntevansa toisensa jo katseesta ja eleistä ja he kokevat yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteenkuuluvuuden tunnetta he pitävät yllä tervehtimällä vain toisiaan ”Jumalan terveellä.” Tällä yhteenkuuluvuuden tunteen korostamisella jako meihin ja toisiin lisääntyy. Ruokasen tutkimuksessa ilmeni, että erityinen ”Jumalan terveellä” tervehtiminen oli kiistelty aihe jo 1970-luvun lopulla. Tuolloin haluttiin korostaa, että vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen ulkopuolista, epäuskoista ei saanut tervehtiä ”Jumalan terveellä”. Oma tervehdys haluttiin sälyttää sen vuoksi, että liikkeeseen sitoutuminen olisi vahvempaa ja raja ulkopuolisiin selkeämpää.¹⁷⁷

”Me uskovaiset ihmiset tavatessamme toisiamme jossain muualla kuin täällä tunnistamme usein toisemme katseesta, jostain tutusta eleestä, jostain sellaisesta, mikä kuuluu meidän elämäämme, meidän arkiseen olemassa oloomme ja arvomaailmaamme.”¹⁷⁸

”Uskovaisten ihmisten keskusteluissa, uskovaisten ihmisten arjen jakamisessa ja yhteydenpidossa tulee hyvin nopeasti esille se, että meillä on yhteistä jaettavaa. Meillä on yhteinen kokemus. Meillä on taju ja tuntu siitä, että olemme saman valtakunnan lapsia.”¹⁷⁹

”Kyllä se moi ja hei on myös aivan kiva tervehdys, mutta ei se saisi korvata Jumalan rauhan ja Jumalan terveen sanomista. Sillä on näin syvät ja syvälliset perusteet, kun Jeesus tulee opetuslasten keskelle, niin silloin hän tervehtii heitä: Rauha olkoon teille.”¹⁸⁰

Vanhoillislestadiolaiset kristityt kuvailevat puheissaan toisiaan sanoilla veli, sisar, saattomies tai matkakästävä. Tällä ilmaistaan sitä, kuinka toinen ihminen toimii lähimmäisenä elämässä ja ohjaajana kohti iankaikkista pelastusta. Toiset vanhoillisles-

¹⁷³ Hyrc 2009, 92.

¹⁷⁴ katso kappale 7.4, jossa käsitellään synnintuntoa.

¹⁷⁵ Setälä 2008, 311.

¹⁷⁶ Korhonen 2007, 78.

¹⁷⁷ Ruokanen 1980, 118.

¹⁷⁸ Wihersaari 2008, 328.

¹⁷⁹ Wihersaari 2008, 330.

¹⁸⁰ Lampinen 2008, 160.

tadiolaiseen liikkeeseen kuuluvat ihmiset ovat kuin perheenjäseniä, veljiä ja sisaria. Tällä pyritään myös yhteenkuuluvuuden lisäämiseen ja tunnesiteiden vahvistamiseen. Toisen vanhoillislestadiolaisen kristityn kutsumista perheenjäseneksi antaa mielikuvan lämpimien perheenkaltaisten vahvojen vuorovaikutus suhteiden olemassaolosta.

”Tänä aikana meillä on paljon matkaystäviä, veljiä ja sisaria. He ovat meille saattomiehiä.”¹⁸¹

”Erityisesti haluaisin osoittaa juuri sinulle etsivä sanankuulija, että Isän kodin perheväki on täällä sinua varten. Haluan jakaa sitä lahjaa, mitä itse olemme saaneet.”¹⁸²

Vanhoillislestadiolainen kristitty haluaa erottautua liikkeen ulkopuolella elävien ihmisten syntisistä elämäntavoista ja heidän arvoistaan. Tällä erottautumisella lisääntyy myös yhteenkuuluvuuden henki ja korostuu Jumalan valittuina oleminen ja Hänen mielenmukainen elämä. Erottautumisen syynä saattaa olla myös pelko siitä, että herätysliikkeen ulkopuolisten seurassa sortuu syntiin. Usko koetaan niin heikoksi, että joskus on parempi vaihtoehto jäädä pois liikkeen ulkopuolisten tapahtumista kuin koetella uskoa. Jumala nähdään tässä Hallitsijan hahmoisena ja ihminen on riippuvaisessa suhteessa Häneen. Vain Jumalan voimalla voi tällainen ihminen pysyä elossa ja oikealla uskon tiellä.

”Jumalan lapsella on isänmaa, kunnia ja perintö, jossakin muualla kuin täällä. Täällä me elämme Jumalan evankeliumin voimin. Olemme outoja, vieraita ja muukalaisia tämän maan päällä.”¹⁸³

”Joku matkaystävä on joskus todennut olevansa niin heikko uskovainen, että jos hän matkaan lähtee, hän pian lankeaa syntiin. Siksi hän oman uskonsa heikkouden tuntien haluaa jäädä pois maailman ihmisten tilaisuuksista.”¹⁸⁴

Puheissa kehoitetaan tyytymään siihen ”Jumalan sanan ruokaan” eli saarnaan, jota vanhoillislestadiolaisesta herätysliikkeestä saarnataan. Jos yksittäinen vanhoillislestadiolainen kristitty osoittaa tyytymättömyyttä ja vaatii ”aikuisen ruokaa”, toisenlaista saarnaa, hän joutuu ulos vanhoillislestadiolaisesta seurakunnasta. Tässä ilmenee ihmisen riippuvainen suhde Jumalaan ja vanhoillislestadiolaiseen seurakuntaan. Ihmisen ei toivota itsenäistyvän eikä aikuistuvan. Samoin KO:n jumalakuva ei Hyrckin

¹⁸¹ Tölli 2007, 329.

¹⁸² Hintikka 2009, 86.

¹⁸³ Juvonen 2007, 234.

¹⁸⁴ Tölli 2007, 331.

mukaan tue ihmistä itsenäistymään. Tällainen pyrkimys tulkitaan synnin perusolemuksiksi. Tällä KO pyrkii estämään maanisia suhteissa olon muotoja vastaan. KO tuomitsee kaikkinaisen itsenäistymisen suhteessa Jumalaan, koska pyrkimykset individualisaatioon olisivat automaattisesti Jumalan kunnian kieltämistä. Jumala on saanut narsistisen vanhemman piirteitä, joissa lapsen itsenäistyminen merkitsee hänen itsetuntoonsa kohdistuvaa uhkaa.¹⁸⁵ Suviseurapuheissa ilmenevä Riippuvaisen suhde Hallitsijan hahmoiseen Jumalaan ja Hänen seurakuntaansa edellyttää kuuliaisuutta, jossa maaniset suhteet olisivat olleet mahdottomia.

”Tämä valtakunta, jossa asumme on lasten valtakunta. Siinä me tahdomme lapsina säilyä ja lapsen lailla olla omistamassa Jumalan sanan ruokaa. Ei ole hyvä, jos Jumalan lapsi kasvaa aikuiseksi ja alkaa tarvita sellaista aikuisen ruokaa, ettei lapsen ruoka enää kelpaa. Sitä kautta on moni joutunut ulos Jumalan valtakunnasta.”¹⁸⁶

Vanhoillislestadiolaista kristittyä kuvataan puheissa enkeleiksi, paimeniksi, rauhan lähettiläiksi ja Jumalan lähettiläiksi. He kokevat, että heidän kauttaan Jumala neuvoo, toimii ja on läsnä. He ovat myös kuin karitsoja, jotka on lähetetty puhumaan ihmisille uskosta. Ihminen nähdään skitsoparanoidisessa positiossa suhteessa Jumalaan. Hän saa Jumalalta jumalallisia voimia ja kykyjä toimia Jumalan lähettiläänä.

”Jumalan lasta verrataan enkeliin monessa paikassa Raamatussa. He ovat Jumalan lähettäjiä täällä maailmassa.”¹⁸⁷

”Tämä Jumalan huone on sellainen, että olemme toinen toisillemme paimenia.”¹⁸⁸

”Karitsa on kuva viattomuudesta, puhtaudesta ja hoidon alla olemisesta. Lammaislaumassa karitsa on heikoin jäsen, joka ei selviä yksin. Jos karitsa kärsii, sitä hoidetaan. Ajatellaanpa tätä Jeesuksen vertauskuvaa. Kun meitä Jumalan lapsia lähetetään puhumaan ihmisille uskomisen asioista, me olemme tällaisia pieniä karitsoita.”¹⁸⁹

”Jumalan valtakunta” eli vanhoillislestadiolainen seurakunta on puheiden mukaan maanpäällinen ihmisten yhteisö. Vanhoillislestadiolaisen seurakunnan rajat eivät ole näkyviä tai maantieteellisiä, vaan rajat piirtyvät liikkeeseen kuluvien uskovien ja ulkopuolisten välille. Vanhoillislestadiolaiset kristityt ovat Jumalan valittuina skitsoparanoidisessa positiossa suhteessa Jumalaan. Jumala on Houkuttajan hahmoisena lahjoittanut heille uskon ja Pyhän Hengen lahjan. Houkuttajan ja Riippuvaisen väliselle suhteelle ominainen, ulkopuoliset pois sulkeva pyrkimys, johtaa jyrkän rajan

¹⁸⁵ Hyrck 1995 172, 190, 261.

¹⁸⁶ Setälä 2008, 309.

¹⁸⁷ Saukkonen 2008, 169.

¹⁸⁸ Hintsala 2008, 215.

¹⁸⁹ Kinnunen 2007b, 65.

muotoutumiseen vanhoillislestadiolaisten ja muiden, sisä- ja ulkopuolisten välille. Uskovien ryhmässä vallitsee lämpö, rakkaus ja elämä ja ulkopuolella pimeys, kylmyys ja kuolema.¹⁹⁰ Ruokasen tutkimuksessa ilmeni, että vanhoillislestadiolaisten piirissä haluttiin jo 1970-luvulla pitää selkeänä uskovaisten raja suhteessa maailmaan. Korostuksen voimistuminen tuona aikana oli reaktio SRK:hon kohdistuvasta kritiikistä.¹⁹¹

”Jumalan valtakunta on niiden ihmisten yhteisö, jotka ovat saaneet uskon lahjan ja Pyhän Hengen.”¹⁹²

”Jumalan valtakunnan raja kulkee Jumalan lapsen sydäimestä toisen Jumalan lapsen sydämeen.”¹⁹³

”Kun Jumalan lapsia on lähellä, silloin voidaan löytää Jumala.”¹⁹⁴

Vanhoillislestadiolaisten kristittyjen seurakuntaa kuvataan ”rakkauden valtakunnaksi”. Rakkaus ilmenee evankeliumissa, joka saarnataan vain vanhoillislestadiolaisten keskuudessa. Puheissa kerrotaan, että Jumala siunaa omiensa työtä ja antaa sen toiminnalle menestyksen. Siunaus on ulottunut vuosisatojen taakse. Hierarkkisessa symbioosissa Jumala antaa ihmiselle tehtäväksi pystyttää Jumalan valtakunta tähän maailmaan. Sen avulla Jumalan pyhyys ja kunnia tulevat esille.¹⁹⁵ Puheissa näkyy tämä hierarkkinen symbioosi ja Hallitsijan hahmoinen Jumala.

”Evankeliumi pesee ja puhdistaa epäuskon ja kaikki synnit. Tämä on Jumalan meille antama kallis lahja, rakkauden lahja, jolla saamme toinen toistamme palvella. Tälläkin hetkellä meillä on lupa tätä evankeliumia omalle kohdallemme ammentaa. Evankeliumin lahjaa saarnataan Jumalan valtakunnasta. Sen ulkopuolella tätä lahjaa ei ole, vaan Jumala on sen lahjoittanut valtakuntaansa sisälle.”¹⁹⁶

”Olemme aivan erityisesti saaneet kokea sen, että täällä meidän keskellämme on Jumalan valtakunnan työllä ja toiminnalla ollut suuri menestys ja siunaus. Jumala on valtakuntansa työtä siunannut vuosisatojen aikana.”¹⁹⁷

Puheissa ilmenee käsitys siitä, että vanhoillislestadiolaisen seurakunnan ulkopuolella ei ole pelastusta. Liikkeen sisällä sen sijaan on pelastus, syntien anteeksiantaminen ja itse Jeesus. Puheiden mukaan vanhoillislestadiolaisesta seurakunnasta ei saa esittää,

¹⁹⁰ Hyrcck 2003, 85.

¹⁹¹ Ruokanen 1980, 15.

¹⁹² Pelkonen 2007, 97.

¹⁹³ Savolainen 2007, 296.

¹⁹⁴ Mettovaara, Esko 2007, 87.

¹⁹⁵ Hyrcck 1995, 153.

¹⁹⁶ Ritala 2008, 89.

¹⁹⁷ Laitila 2008, 144.

mitä tahansa kysymyksiä. Liikkeeseen kuuluvan pitää luottaa siihen, että se toimii oikeudenmukaisesti ja sen jäsentensä parasta ajatellen. Ihmisen on siis Riippuvaisen suhteessa Hallitsijan hahmoiseen seurakuntaan.¹⁹⁸

”Muistaisimme, että emme kävelisi pois Jumalan valtakunnasta, koska pelastusta ei ole missään muualla kuin Jumalan valtakunnassa.”¹⁹⁹

”Jos ei ole Jumalan valtakunnan kansalainen, on sielunvihollisen ja maailman valtakunnan kansalainen.”²⁰⁰

”Edellä rakas veli totesi, että Jumalan valtakuntaan liittyy paljon tärkeitä kysymyksiä. On kysymyksiä, jotka ovat oikeita ja tarpeellisia, mutta saattaa olla myös kysymyksiä, joita meidän ei kannattaisi kysyä eikä pohtia.”²⁰¹

Vanhoillislestadiolaisten kristittyjen saarnaa kuvaillaan puheissa kutsuvana, jonka mukainen kuvaus sisältää Houkuttajan hahmon piirteitä.²⁰² Puheissa ilmenee myös heidän kokema kärsimys ja pilkka, joihin rohkaistaan suhtautumaan Jeesuksen esikuvan mukaisesti. Vanhoillislestadiolainen kristitty on suhteessa Jeesukseen hierarkisessa symbioosissa. Se antaa siinä elävälle Itseriittoiselle valtaa ja voimaa.²⁰³ Ihminen saa Jeesuksen esimerkistä voimaa kestää kärsimys ja nähdä se jopa armona.

”Jumalan valtakunnan julistus on aina kutsuvaa, ei koskaan sitä, että menkää ja tehkää, lyöttäytykää tai heittäytykää.”²⁰⁴

”Jos joudumme kärsimään uskon tunnustamisen tähden, niin onhan se toki hyvä asia. Niin kärsi myös meidän mestarimme Herra Jeesus, joka joutui täällä maailmassa kokemaan pilkkaa ja häpeää. Sama pilkka saattaa tulla myös Jumalan lapsen osaksi. Mutta sekkin on meille armoa.”²⁰⁵

Vanhoillislestadiolaista seurakuntaa ei nähdä herätysliikkeenä vaan ”Jumalan valtakuntana”. Pelkkä herätysliikeprofiili vähentäisi heidän arvoa Jumalan valittujen joukkona. Vanhoillislestadiolaista seurakuntaa kuvataan armon taivaaksi ja iankaikisuutta kuvataan kunnian taivaaksi. Jokainen vanhoillislestadiolainen kristitty on osallinen näistä.

¹⁹⁸ Myös Ruokasen tutkimuksessa ilmenee käsitys siitä, että vain vanhoillislestadiolaisessa seurakunnassa on pelastus ja Pyhä Henki toimii uskovaisten ihmisten kautta. Ruokanen 1980, 18.

¹⁹⁹ Nissinen 2009, 180.

²⁰⁰ Pelkonen 2007, 98.

²⁰¹ Kujala 2007, 245.

²⁰² Myös KO sisältää näitä Houkuttajan piirteitä Jumalan vetäessä ihmistä puoleensa. Hyrcck 1995, 178.

²⁰³ Hyrcck 1995, 160.

²⁰⁴ Mettovaara 2007, 85.

²⁰⁵ Hietamies 2007, 53.

”Rakkaat veljet ja sisaret! Tämä on Jumalan valtakunta. Ei tämä ole mikään herätysliike vaan Jumalan valtakunta.”²⁰⁶

”Raamatussa puhutaan kahdesta taivaasta. On armon taivas, tämä Jumalan valtakunta, jossa meitä rakastetaan ja jossa saamme asua. Kunnian taivas odottaa jokaista Jumalan lasta, kun kerran tulee vuoro laskea matkasauva.”²⁰⁷

Vanhoillislestadiolaiset kristityt kokevat, että Jumalan rakkaus heitä kohtaan on äärettömyyttä ja suurta. Sen rakkauden rinnalla he tuntevat itsensä mitättömiksi. Puheiden mukaan Jumala vihaa syntiä, mutta rakastaa syntistä ihmistä. Skitsoparanoidisessa positiossa Jumala vihaa syntiä ja syntisiä. Ihmisistä tulee Jumalan silmissä pahoja.²⁰⁸ Räsänen tutkimuksessa Jumalan ominaisuuksiin liittyvä jumalatiedon kategoria on Jumalan kaksijakoisuus. Myös siinä ilmeni käsitys siitä, että Jumala vihaa syntiä, mutta rakastaa syntistä.²⁰⁹ Ihmisen kelvottomuudesta ja pahuudesta huolimatta Jumala rakastaa ihmistä. Jumalan rakkaus on isällistä ja Jumala kulkee Jumalan lapsen rinnalla. Räsänen tutkimuksessa ilmenee inhimillisen Jumalan kategoriassa Jumalan parentaaliset käsitykset.²¹⁰ Siinä Jumalaan liitetään isän ja äidin mielikuvia, kun taas suviseurapuheissa Jumalaa kuvataan ainoastaan isään liittyvillä suorilla ilmauksilla. Vanhoillislestadiolaista seurakuntaa kuvataan äitinä. Armon määrittely rakkaudeksi, joka tulee ihmisen osaksi ilman hänen omaa ansiotaan, kuvaa Parantajan muotoista Jumalaa.²¹¹ Räsänen tutkimuksessa ilmenee Aktiivisen Jumalan kategoriassa Jumalan rakkaudellinen, armollinen ja turvallinen puoli. Siinä Jumala on eri tavoin hyvä ihmistä kohtaan ja ihmisen tehtävänä on ottaa vastaan se, mitä hän Jumalalta saa.²¹²

”Niin kuin Isä rakastaa lapsiaan, Jumala myös kulkee vierellämme rakastaen.”²¹³

”Veljeni ja sisareni, älä lastaa itseäsi sillä, että sinä olet niin paljon kuluttanut tai armon mitta sinun kohdallasi olisi täyttynyt. Näin ei ole. Jumala kyllä vihaa syntiä, mutta hän rakastaa syntistä ihmistä. Hän rakastaa juuri sinua, köyhää taivaan tien kulkijaa. Meidän kilvoituksemme ja päämäärämme toivo ei ole omassa vaelluksessa.”²¹⁴

²⁰⁶ Haapsaari 2007, 280.

²⁰⁷ Alasaarela 2009, 70.

²⁰⁸ Hyrc 2009, 93.

²⁰⁹ Räsänen 2002, 192.

²¹⁰ Räsänen 202, 190.

²¹¹ Hyrc 1995, 234.

²¹² Räsänen 2002, 189.

²¹³ Huhtala 2009, 203.

²¹⁴ Korhonen 2007, 79.

Vanhoillislestadiolaiset kristityt kokevat, että Jumalan rakkaus ilmenee halussa elää vanhoillislestadiolaisessa seurakunnassa, jossa Jumala varjelee heitä. Houkuttajan hahmoinen Jumala antaa ihmiselle kaiken lahjaksi hyvydessään ja Hallitsijan hahmoinen Jumala varjelee ihmistä kaikelta pahalta. Nämä molemmat korostukset tulevat esille rakastavan Jumalan kuvauksissa.

”Jumalan rakkaus meitä kohtaan tulee ilmi siinä, että hän on etsinyt ja antanut meille mielen tulla Jumalan lasten keskelle.”²¹⁵

”Jumala varjelee lapsiaan omassa valtakunnassaan”²¹⁶

Puheiden mukaan Jumalan armo on mittaamaton vanhoillislestadiolaista kristittyä kohtaan. Jumalan armo näkyy siinä, että he saavat elää Jumalan valittujen seurakunnassa, uskoa synnit anteeksi ”Jeesuksen nimessä ja veressä” ja elää oikeassa uskossa. Vanhoillislestadiolaiset kristityt kokevat Jumalan armona sen, että sielunvihollinen ei ole saanut houkuteltua kiusauksiin. Tämän armon edessä ihminen tuntee itsensä nöyräksi. Hän ei ole itse ansainnut armoa, vaan kaikki on Jumalan lahjaa. Ihmisen tarve nöyryä Jumalan edessä viittaa Hallitsijan hahmoiseen Jumalaan, kun taas armon käsittäminen lahjaksi viittaa Houkuttajan hahmoiseen jumalakuvaan.

”Kun Taivaallisen Isän armolliset kasvot ovat näkyneet, niin ihminen tuntee itsensä nöyräksi. Silloin pää painuu alas ja tuntuu siltä, että Jumala on minulle syntiselle armollinen.”²¹⁷

”Jumala on ollut armollinen meidän kohdallamme. Meidän, jotka teoillamme olemme ansainneet iankaikkisen kadotuksen vaivan. Rakkaat veljet ja sisaret, minä kyselen tänä aamuna sinulta ja omalta sydämeltäni, mikä on ollut meidän voimamme. Se on ollut se, että Jumala on antanut niin paljon anteeksi. Saamme aivan armosta olla tänäkin aamuna uskossa. Ihminen ei voi täällä synnin maan syrjällä omistaa parempaa lahjaa kuin Jumalan lapsen osan ja Jumalan rauhan sydämellään.”²¹⁸

Puheissa ehtoollinen kuvataan Jumalan armopöydäksi. Siinä Jumalan armo kohtaa ihmisen. Ihminen voi turvautua ja luottaa Jumalaan ja hän voi Jumalan armosta osallistua ehtoolliselle omasta mitättömyydestä huolimatta. Ehtoollisessa ruokkimisen ja sitä kautta sulauttavan symbioosin mielikuvat ovat konkreettisella tavalla läsnä. Muodoltaan ehtoollinen on kuva Riippuvaisesta, joka ahmii Houkuttajan lahjoittamia aarteita, elämän leipää ja vettä.²¹⁹ Jumala kuvataan salatuksi Jumalaksi, joka on läsnä ehtoollisessa ja Hänen lastensa joukossa. Jumalaa ei voi sanoilla kuvata tyhjentäväs-

²¹⁵ Mettovaara 2007, 87.

²¹⁶ Hietamies 2007, 54.

²¹⁷ Murto-perä 2008, 177.

²¹⁸ Timlin 2009 110.

²¹⁹ Hyrck 1995, 149.

ti, vaan hän jää mysteeriksi. Jumalan mysteeriluonne kuvaa Vetäytyjä mielikuvan sävyttämää jumalasuhdetta.²²⁰

”Saat käydä armopöytään pelkäämättä, Vapahtajan armoon turvaten ja luottaen. Älä anna oman huonouden, turmeluksen tai kiusausten estää tuloasi. Ehtoollispöytä on juuri sinua varten.”²²¹

”Me näemme ja tunnemme vain leivän ja viinin ja niitä nautimme, syömme ja juomme, mutta salatulla tavalla vapahtaja itse on läsnä.”²²²

”Jumala on salattu Jumala. Hänen olemustaan emme voi sanoilla tyhjentävästi kuvata, emme alkuunkaan.”²²³

Puheiden mukaan Jumala rakkaudessaan kutsuu vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen kuulumattomia pelastukseen. Hän toivoo, että jokainen ihminen kääntyisi parannukseen, pelastuisi ja saisi iankaikkisen elämän. Jumala tuntee murhetta jokaisen kadotukseen joutuvan puolesta. Puheissa Jumalan rakkaus ymmärretään pyyteettömäksi ja se koskee kaikkia ja kaikenlaisia ihmisiä. Sekin huomioidaan, että ihmisen mieli ei taivu helposti tällaiseen rajattomaan rakkauteen. Kuitenkin vanhoillislestadiolaiset kristityt kokevat, että Jumalan armo ja rakkaus herättävät ihmisessä halun toimia samalla tavalla. Kutsuva ja puoleensa vetävä Jumala näyttäytyy tässä Houkuttajan hahmoisena. Pyyteettömän, kaikkia ihmisiä koskevan rakkauden kuvauksissa näyttäytyy Parantajan hahmoinen Jumala.²²⁴

”Sinä, joka olet vielä epäuskoinen, jos ajattelet, että sinäkin haluaisit päästä taivaaseen, niin sinulla on mahdollisuus. Jumala sinua lähestyy.”²²⁵

”Näin Pyhän Hengen vaikuttama rakkaus on paljon laajempi kuin rakkaus lähipiiriin. Se on yhtä laaja kuin Jumalan rakkaus, joka kohdistuu kaikki ja kaikenlaisiin ihmisiin. Ihmisessä oleva turmeltunut luonto ei taivu helposti tällaiseen rajattomaan, kaikkiin ulottuvaan rakkauteen. Sellainen rakkauden saa aikaan Jumalan Henki.”²²⁶

²²⁰ Hyrck 1995, 203.

²²¹ Lahtinen 2007, 178.

²²² Lahtinen 2007, 177.

²²³ Kallunki 2007, 136.

²²⁴ Parantajan muotoisen Jumalan ainoa tahto on ihmisen pelastuminen. Ihmisen yhteys parantajan hahmoiseen Jumalaan merkitsee Hänen varassaan olemista tai kannateltavana olemista. Hyrck 1995, 241.

²²⁵ Nevala 2009, 105.

²²⁶ Juntunen 2007, 220.

5.3 Kaikkivaltias kunnian Jumala

Suviseurapuheissa Jumala kuvataan kaikkivaltiaaksi Hallitsijaksi, joka saattaa loukkaantua ja suuttua ihmiselle.²²⁷ Jumala kuvataan kunniastaan tarkaksi ja araksi. Hän osoittaa kunniansa vanhoillislestadiolaisen seurakunnan välityksellä. Ihminen ei saa ottaa Jumalalle kuuluvaa kunniaa, vaan hänen tulee pyrkiä eroon väärästä kunniaista ja synnin vaikutuksista. Ihmisen tulee nöyryä alamaisen rooliin ja alistua Hallitsijansa kunnian ja kaikkivaltiuden alle. Puheessa kuitenkin otetaan huomioon, että ihminen saattaa yrittää ottaa Itseriittoisen subjektin ja Jumalan kunniaa omakseen. Hallitsijan muotoisen Jumalan tahto on itsekäs. Jumalalla on omia suunnitelmia, joiden esteeksi voi nousta ihmisen syntinen tahto. Tärkeintä tällaiselle Jumalalle on hänen oma kunniansa ja valtasuuruutensa.²²⁸ Räsänen tutkimuksessa jumalatiedon kategoriassa ilmenee Jumalan suuruuden käsite, joka on samansuuntainen suviseurapuheiden Jumalan kunnian ja kaikkivaltiuden kanssa. Räsänen mukaan Jumalan suuruuden kategoriassa Jumala on kuvaamattoman mahtava, kaikkivaltias luoja.²²⁹

”Jumala on myös kunnia. Jumala on tarkka kunniastaan. Hänen luoma lapsi ei saa olla ottamassa sitä kunniaa, joka kuuluu Jumalalle, Isällemme.”²³⁰

Ihmisen tulee nujertaa omaa kunniaa nöyrytyksellä. Puheissa puhujat kuvaavat itseään kylmiksi ja huonoksi uskovaisiksi, epäonnistuneiksi, mustiksi, saastaisiksi kurjiksi, kuluneiksi, kiusatuiksi ja räikätyiksi. Niissä puhutellaan myös muita vanhoillislestadiolaisia kristittyjä, jotka tuntevat olevansa huonoja, viallisia ja kelvottomia ja väsyneitä. Heitä rohkaistaan uskomaan synnit anteeksi. Ihminen itsessään kuvataan Riippuvaisen rooliin, jolle Jumala antaa Houkuttajan hahmossa hyviä lahjoja ja rakkautta. Ihmisen nöyrytyminen ja alistuminen kirkastaa aivan erityisen merkittävästi Hallitsijan muotoisen Jumalan kunniaa.²³¹

²²⁷ Samoin KO esittää Jumalan kaikkivaltiaana ja Jumala saattoi loukkaantua ja suuttua ihmiselle. Hyrc 1995, 197.

²²⁸ Hyrc 1995, 188.

²²⁹ Räsänen 202, 192.

²³⁰ Alasaarela 2009, 75.

²³¹ Hyrc 1995, 188.

”Se, että näin musta ja saastainen kurja saa asua pyhien matkasaatossa, on Jumalan suurta rakkautta.”²³²

”Taivaan isän edessä olemme vialliset ja kelvottomat. Kaikki hyvyys on meille lahjaa taivaasta.”²³³

Jumalan kaikkivaltiota kuvataan Jumalan silmänä, joka näkee kaiken. Hän näkee ihmisen sydämeen ”kaikkein salatuimpaan asiaan asti” eli sinne, mitä ihminen ei halua paljastaa toisille ihmisille. Ihminen ei voi peittää yhtään ajatusta tai tekoa Jumalalta. Hänen kaikkivaltius ilmenee äärettömänä viisautena ja tietona. Jumala tietää, millaisia ihmiset ovat ja miten he uskovat. Jumalaa ei pysty pettämään, vaikka toista ihmistä voi pettää. Jumala vaatii kuuliaisuutta ja tottelevaisuutta. Tässä Jumala näyttäytyy Hallitsijan hahmoisena. Riippuvaisessa suhteessa elävä ihminen joutuu paljastetuksi Jumalan edessä, jonka kaikkivaltius ja kunnia sisältävät ihanteen kuuliaisesta ihmisestä. Kapinoimattoman ihmisen ihanne on sielunhoidon kannalta ongelmallinen. Uskon varjolla estetään kapinoimasta Jumalaa vastaan ja taistelemasta hänen kanssaan. Tällöin usko merkitsee ihmisen psyykkisen todellisuuden ja tunnereaktioiden kieltämistä. Jumalakäsitykseen sisältyy silloin ajatus siitä, että Jumala ei kestä ihmisen kapinointia.²³⁴

”Jumala on viisauden ja täydellisyyden Jumala, kaikkitietävä Jumala, joka näkee sydämemme ja salatuimmatkin sydämen ajatukset.”²³⁵

”Jumalan viisaus ja hänen kaikkivaltiuutensa ei mahdu ihmisymmärrykseen. Ihmisinä saatamme ajatella, että voimme tehdä jotain sellaista, mistä kukaan ei saa tietää. Voimme hyvinkin pettää toista ihmistä, mutta Jumalaa emme voi pettää.”²³⁶

Vanhoillislestadiolaiset kristityt kokevat, että Ihmisen koko elämä on Jumalan hallinnassa. Vain Jumala antaa tulevaisuuden ja toivon. Hän auttaa ja kantaa ihmistä. Suvisurapuheissa Jumala lupaa pelastaa ihmisen ja Jumalan kaikki lupaukset ovat täyttyneet historiassa ja täyttyvät tulevaisuudessa. Jumalan lupaukset ovat ehdottomia eikä niitä tarvitse epäillä. Houkuttajan hahmoinen Jumala antaa kaiken, mitä ihmisen elämässä voi vastaan tulla.

”Loppujen lopuksi Jumalan kädessä on meidän koko elämämme, sen tulevaisuus. Jumala lupaa meille tulevaisuuden ja toivon.”²³⁷

²³² Korhonen 2007, 78.

²³³ Hietamies 2007, 52.

²³⁴ Kettunen 1990, 95–96.

²³⁵ Hänninen 2008, 112.

²³⁶ Korhonen 2007, 78.

”Jumalan lupaukset täyttyivät ja yhä täyttyvät. Me elämme muutosten aikaa, mikä on myös monta kertaa todettu täällä seuroissa. Jumalan sana ei kuitenkaan muutu ja Jumala säilyttää liittonsa.”²³⁸

Vanhoillislestadiolaisesta seurakunnasta halutaan antaa rauhaa rakentava kuva. Esivaltaa kohtaan tulee tuntee kunnioitusta ja se saa Hallitsijan hahmon suhteessa Riippuvaiseen ihmiseen. Sitä vastaan ei saa kapinoida eikä osoittaa tyytymättömyyttä. Suhteessa Hallitsijan hahmoiseen esivaltaan nöyryys ja kuuliaisuus ovat hyveitä, kuten myös suhteessa saman hahmoiseen Jumalaan ja Hänen seurakuntaansa. Ihmisen tulee ottaa vastaan esivallalta kaikki, mitä se antaa.

”Syytös, jossa uskovaisia ihmisiä ja uskovaista ihmistä syytetään levottomuuden lietsomisesta, on raskas syytös. Se on vastoin kaikkia Jumalan sanan todistuksia Jumalan valtakunnan olemuksesta. Tämä asia on kautta Raamatun aina silloin tällöin noussut esiin. Siihen on aina ollut Jumalan sanan mukainen vastaus, että Jumalan valtakunnan evankeliumi ei opeta levottomuuteen. Se ei opeta kapinamieheen eikä kapinoimaan vallitsevia oloja vastaa.”²³⁹

5.4 Seurakunta Jumalan hoidon välineenä

Jumalan ja vanhoillislestadiolaisen kristityn välinen yhteys toteutuu seurakunnan avulla sen jäsenten hoidolla ja henkilökohtaisella rukouksella. Vanhoillislestadiolaiset kristityt hoitavat toisiaan nuhtelemalla ja neuvomalla. Puheiden mukaan he kokevat, että heidän seurakunnallaan on oikean elämän ohjeet. Ihmistä, joka ei elä näiden ohjeiden mukaan tulee neuvoa oikealle tielle. Syntiin langenneen nuhtelu tapahtuu ensin yhden vanhoillislestadiolaisen liikkeen jäsenen toimesta. Jos tämä ei johda toivottuun tulokseen, nuhtelu tapahtuu kahden tai kolmen liikkeen jäsenen toimesta. Tämän jälkeen koko vanhoillislestadiolainen seurakunta nuhtelee tottelematonta. Puheiden mukaan seurakunnan neuvo ja ohje tulee antaa lempeästi. Jumala näyttäytyy seurakuntansa välityksellä Vaatijan hahmoisena. Vaatijan hahmoinen Jumala kutsuu ihmistä nuhteettomuuden tielle. Palvelijan roolissa oleva ihminen joutuu silloin lain alle.²⁴⁰ Nuhtelua ja vanhoillislestadiolaisen seurakunnan hoitoa kuvaillaan puheissa Jumalan suurena rakkautena. Nuhtelun tarkoituksena on osoittaa ihmisen väärä elämäntapa ja näin tarjota hänelle mahdollisuus korjata se. Nuhtelun seurauksena ihminen joutuu ryhmän ulkopuolelle, jos hän ei tee parannusta ja korjaa

²³⁷ Vainikainen 2009, 147.

²³⁸ Savolainen 2007, 294.

²³⁹ Lehto 2008, 126.

²⁴⁰ Hyrck 1995, 213.

väärää elämäntapaa. Puheiden mukaan Jumala varjelee tällä tavalla seurakuntaansa joutumasta huonoon ja väärään elämäntapaan. Yhteisön tai Jumalan hylkäämäksi joutunut ihminen kokee Riippuvaisen peruskauhun ehkä kaikkein hirvittämällä tavalla. Jumalan hylkäämä ihminen joutuu irti elämän perustasta, jonka varassa hänen koko olemassaolonsa lepää. Yhteisöissä, joissa tarjotaan jäsenilleen Houkuttajan tuottamaa yhteyttä, vastapainona on erotetun kauhea kohtalo. Kyseessä ei ole tällöin vain eroon joutuminen ihmisyhteisöstä vaan samalla myös Jumalan valtakunnasta. Jumala kääntää hänelle selkänsä ja hylkää tämän iankaikkiseen kadotukseen.²⁴¹

”Kun syntiin langennutta mennään auttamaan, niin mennään siinä mielessä, että voitaisiin nostaa se, joka on langennut. Ei niinkään puhuttelemaan ja neuvomaan, vaan nostamaan siitä lankeemuksesta, johon hän on joutunut.”²⁴²

”Ei tällaista menettelyä saisi olla, että joku aivan kuin suljetaan Jumalan lasten ulkopuolelle ja pidetään häntä epäuskoisena. Voisiko tämän jättää pois? Minun mielestäni ei. Ensinnäkin tämä on edelleen Jumalan suurta rakkautta, hoitoa. Aivan kuin sellaista vakavaa Isän puhuteltua ja sitäkin tarvitsemme. Tässä on kuitenkin toinen puoli, en tiedä ymmärränkö oikein, mutta tässä tilanteessa tullaan aivan kuin vaiheeseen, jossa Jeesus alkaa suojella seurakuntaansa. Ajatellaanpa niin, että tästä tekstistä jätettäisiinkin tämä vaihe pois. Ihmistä on käyty puhuttelemassa jonkin synnin vuoksi. On käyty tarjoamassa evankeliumia: haluaisiko hän uskoa anteeksi, mutta hän ei ymmärrä, ei halua. Sitten häntä on puhuteltu useampien uskovaisten kesken, mutta tilanne ei oikeastaan siitä muutu. Sitten lopetettaisiin siihen. Minä ajattelen, että jos näin tehtäisiin, uskovaisten keskuudessa alkaisi elämään sellaisia ihmisiä, jotka kyllä tervehtisivät Jumalan terveellä, mutta heidän elämänsä olisi jumalatonta. Elävät jumalattomasti, tekevät sitä, mitä liha ohjaa, eivät elä hengen ohjauksessa vaan lihan ohjauksessa, niin mitä nämä asiat vaikuttaisivat. Mitä ajattelet? Minusta se on hyvä asia. Jumala aivan kuin haluaa tällä tavalla varjella seurakuntaansa, Jumalan lapsia.”²⁴³

Vanhoillislestadiolaisen seurakunnan yhteiset päätökset oikeasta elämäntavasta ovat puheiden mukaan hyviä ja oikeita päätöksiä. Ihmisen oma omatunto saattaa antaa väärän kuvan oikeasta ja väärästä. Tämän vuoksi yksityinen omatunto pitää sitoa yhteiseen ymmärrykseen. Yksilö ei voi aina itse tietää, mikä on oikein ja mikä väärin. Myös Salomäen tutkimuksessa ilmenee, että moraaliset päätökset nähdään vanhoillislestadiolaisuudessa yhteisenä asiana. Jumalan tahdon vastaisesta elämästä tulee varoittaa toista uskovaista. Yhteisöön kuulumisen merkitsee kuuliaisuutta liikkeen kannatoille. Siihen liittyneet osallistujat tietävät liikkeen yhteiset normit ja niiden seurauksena ihmistä voidaan palkita tai sanktioida eri tavoin kuin löyhissä yhteisöis-

²⁴¹ Hyrck 2003, 104.

²⁴² Hänninen 2008, 111.

²⁴³ Hänninen 2008, 111.

sä.²⁴⁴ Toisenlaisen näkemyksen esittää Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispat puheenvuorossaan ”Rakkauden lahja”, jonka mukaan jokainen ihminen voi tunnistaa luonnollisen moraalitajunsa avulla moraalin keskeisimmät periaatteet. Ihmisen omatunto voi kuitenkin heidänkin mukaansa vääristyä ja siksi sen rinnalle tarvitaan ulkoisia lakeja. Puheenvuorossa todetaan, että terve omatunto yhdessä kymmenen käskyn ja Jeesuksen esimerkin kanssa antavat pohjan hyvälle elämälle.²⁴⁵

Puheiden mukaan sielunvihollinen houkuttelee ihmistä toimimaan omantuntonsa varassa. Ihminen saattaa itse arvioida, puhuuko sielunvihollisen ääni omassatunnossa vai Jumalan ääni. Jos omatunto on seurakunnan omantunnon kanssa ristiriidassa, niin ihmisen omatunto paljastuu vääräksi. Nuhteettomuuden tiellä omatunto saa keskeisen aseman ihmistä ohjaavana sisäisenä voimana.²⁴⁶ Puheissa omatunto kuvataan sekä Vaatijan että Hallitsijan muotoiseksi. Tyypillistä on, että Vaatijan tai Hallitsijan muotoisen omantunnon omaava ihminen kokee omantuntonsa vaatimukset enemmän tai vähemmän itsensä ulkopuolelta tuleviksi. Tämä voi olla ihmisen sisimmässä puhuva Jumalan ääni.²⁴⁷ Puheessa ei uskota sisimmässä olevan omantunnon ääntä aina Jumalan ääneksi, vaan seurakunnan omatunto eli yhteinen käsitys oikeasta ja väärästä on oikea.²⁴⁸ Omantunnon ääni tulee siis konkreettisesti ulkopuolelta, seurakunnan välityksellä. Ihmisen tulee noudattaa Jumalan tahtoa. Silloin kun ihminen ei saa sitä selville, hän antaa oman tahtonsa Hallitsijan muotoiselle Jumalan seurakunnalle. Hallitsijan muotoinen Jumala vaatii ihmistä luopumaan omasta tahdostaan toisin kuin Parantajan muotoinen.²⁴⁹

”Jumalan sanaan ja Jumalan valtakunnan yhteiseen ymmärrykseen sidottu omatunto, puhdas ja hoidettu omatunto, antaa oikean äänen. On myös tilanteita, joissa silti jäämme uusien asioiden edessä kysymysmerkiksi. Emme ymmärrä. Me yksittäisinä Jumalan lapsina ymmärrämme niin vähän. Omantunto on oikeastaan vähän heikko suomen kielessä, koska monet ihmiset ajattelevat omastatunnosta, että se on sitä, miltä minusta itsestäni tuntuu. Minä voin oikeastaan itse määritellä sen, mikä on oikeaa ja väärää. Mutta alkuperäinen, laajempi merkitys omalletunnonle on yhdessä tietäminen.”²⁵⁰

²⁴⁴ Salomäki 2010, 366.

²⁴⁵ Rakkauden lahja 2008, 24.

²⁴⁶ Hyrc 1995, 216.

²⁴⁷ Hyrc 1995, 216.

²⁴⁸ Myös Salomäen tutkimuksessa moraalin ylläpitäminen herätysliikkeen tehtävä nähtiin vanhoillislestadiolaisessa herätysliikkeessä erittäin tärkeänä. Salomäki 2010, 237–238.

²⁴⁹ Hyrc 1995, 188–189. Hyrcin mukaan Isä meidän-rukouksessa ihminen antaa oman tahtonsa Parantajan muotoiselle Jumalalle. Jumala palauttaa sen jäsentyneessä muodossa ja ihminen tietää mitä hänen tulee tehdä. Tapahtukoon sinun tahtosi voidaan siis ymmärtää parantajan ja container-funktion luomassa kontekstissa. Hyrc 1995, 189.

²⁵⁰ Koskelo 2009, 139.

”Sielunvihollinen saattaa opettaa, että toimi niin kuin itse hyväksi näet. Toimi niin kuin sinun omalletunnollesi tuntuu sopivalta. Näin kannattaa toimiakin, mutta jos omatunto on riskitidiassa Jumalan valtakunnan neuvojen kanssa, isän ja äidin antaman neuvojen kanssa, läheisten antaman neuvojen kanssa, niin sinun kannattaa silloin peilata tuntoasi niihin neuvoihin. Jumalan sanan neuvot nousevat tuntojemme yläpuolelle.”²⁵¹

Puheiden mukaan seurakunnan hoito säilyttää vanhoillislestadiolaisessa seurakunnassa oikean opin ja kristityn elämäntavan.²⁵² Oikeassa opissa halutaan pysyä, jotta oltaisiin pelastuksesta osallisena. Vanhoillislestadiolaiset kristityt uskovat, että Jumalan Pyhä Henki hänen seurakunnassaan kirkastaa kulloisenkin ajan mukaan asioita, jotka eivät ole heille sopivia. Näihin asioihin liittyy uskosta luopumisen vaara. Varhaisessa tilassa skitsoparanoidisessa positiossa Jumala Hallitsijan hahmoisena tuo lain ja järjestyksen ihmisen elämään.²⁵³ Myös puheissa tällaisen oikean elämän kirkastaminen on Hallitsijan hahmoisen Jumalan työtä. Niissä ilmenee, että uskon ”hedelmänä” seuraa rakkaus vanhoillislestadiolaista seurakuntaa kohtaan. Rakkaus ilmenee kuuliaisuuksena ja siten, että ihminen hyväksyy toisten herätysliikkeen jäsenten neuvot ja ohjauksen. Neuvojen ja ohjauksen avulla ihminen näkee oman syntisyyden ja syyllisyyden. Kuuliaisuutta vaativa Jumala näyttäytyy Vaatijan hahmoisena. Vanhoillislestadiolainen seurakunta saa jumalallisia piirteitä ja se on sulauttavassa symbioosissa suhteessa Houkuttajan hahmoiseen Jumalaan. Jumala esiintyy seurakunnan välityksellä myös Vaatijan hahmoisena ja Hallitsijan hahmoisena. Näin ollen ajatus siitä, että Jumala hoitaa seurakuntansa kautta sisältää runsaasti eri mielikuvia Jumalasta. Nämä ovat varhaisiin vuorovaikutussuhteisiin perustuvia ja myöhempiin Vaatijan hahmoiseen vuorovaikutukseen perustuvia.

”Usko on sydämen asia, eikä sitä voi toinen ihminen saada aikaan. Elävässä kristillisyydessämme ei myöskään ole syntiluetteloita, jotka tarkoin määrittäisivät elämäämme. Aivan eri asia on sitten se, että Jumalan Pyhä Henki Jumalan seurakunnassa on kirkastanut ja kirkastaa aina kulloisenkin ajan mukaan asioita, joista ymmärretään ja yhdessä nähdään, etteivät ne ole Jumalan lapselle sopivia ja uskonelämää rakentavia. Ne ovat asioita, joihin liittyy uskosta luopumisen vaara.”²⁵⁴

”Tiedämme kyllä, että kun olemme käsittäneet uskon lahjan oikein, niin se antaa hedelmänään rakkauden Jumalan valtakuntaa kohtaan. Vaikka joskus tuntuu, että se ei ole rakkautta, kun meitä kipeästi neuvotaan omista virheistämme. Kuitenkin tiedämme, että rakkautella meitä aina hoidetaan. Lakiakin meille luetaan. Kun silmät avautuvat näkemään, että olemme joutuneet eksyksiin emmekä ole turvallisesti oikealla tiellä, saamme kuulla kalliin,

²⁵¹ Jokitalo 2008, 300.

²⁵² Myös Salomäen tutkimuksessa vanhoillislestadiolaiset suviseurojen osallistujat (noin 85%) pitivät oikean opin säilymistä liikkeen erittäin tärkeänä tehtävänä. Salomäki 2010, 237.

²⁵³ Hyrc 1995, 153.

²⁵⁴ Pelkonen 2007, 95.

rakkaan evankeliumin: Sinun syntisi, kaikki sinun erehdyksesi annetaan anteeksi Jeesuksen nimessä ja veressä.”²⁵⁵

Vanhoillislestadiolaisten kristittyjen joukossa ilmenee myös vastustusta heidän seurakuntansa ohjeita vastaan. Puheessa kuvataan, kuinka yksittäiset ihmiset odottavat, että vanhemmat kuolisivat ja tämän jälkeen tulisi vapaampi ilmapiiri. Itseriittoinen subjekti korostuu tässä ajatuksessa. Ihminen ei halua alistua, vaan hän haluaa vapautta.²⁵⁶ Seurakunnan hoito on joskus koettu loukkaavana ja kovana. Ihminen on sen vuoksi saattanut katkeroitua sitä kohtaan, joka on häntä neuvonut ja nuhdellut, vaikka nuhtelija puheiden mukaan onkin Jumalan asialla. Myös tässä ilmenee Itseriittoisien subjektin suhde seurakunnan kautta ilmenevään Hallitsijan muotoiseen Jumalaan. Kapinoiva, ylpeä ihminen vastustaa Hallitsijan muotoisen Jumalan nöyryyden ja kuuliaisuuden vaatimusta. Ihminen on tällöin heittäytynyt hierarkkiseen valtataisteluun vanhoillislestadiolaisen seurakunnan ja Jumalan kanssa.²⁵⁷ Erimielisyys muodostuu Houkuttajan ja Riippuvaisen väliselle suhteelle synneistä suurimmaksi, sillä se rikkoo sisäpuolella vallitsevan symbioottisen ykseyden. Tällaisessa yhteisössä opillisen puhtauden vaatimus ja eristäytymisen pyrkimys on ominaista. Siitä erotettu tai eroon joutunut joutuu kohtaamaan suuren psyykkisen stressin.²⁵⁸

”Meillä saattaa tulla katkera sydän vaikkapa johtokuntaa tai keskusyhdistystä kohtaan tai sellaista yksityistä ihmistä kohtaan, joka joutuu neuvomaan ja nuhtelemaan meitä, vaikka hän on Jumalan asialla.”²⁵⁹

”On tietysti kuulunut hälyääniäkin, ovatko ne sitten yksittäisiä, että täällä Jumalan valtakunnassa on liian ahdas asua. Joku rohkeampi on sanonut, että odotetaan niin kauan kuin nuo vanhat kuolevat, sehän on ihan luonnollinen poistuma, he kuolevat, niin sitten alkaa Siionissa vapaampi ilmapiiri puhua. Nämä ovat hirvittäviä vaarallisia ääniä. Älkää lähtekö näiden äänien perään.”²⁶⁰

Puheiden mukaan ihminen kaipaa pohjimmiltaan yhteyttä Jumalaan ja toiseen ihmiseen. Ihminen saattaa peittää kaipuuta ja tukehduuttaa sen monin tavoin. Tämä näkyy ihmisten hätänä ja ahdistuksena. Myös suviseuroihin saapuu joukko liikkeen ulkopuolisia ihmisiä, jotka kaipaavat yhteyden ja haluavat katsella vanhoillislestadio-

²⁵⁵ Nissinen 2009, 180.

²⁵⁶ Hyrc 1995, 99.

²⁵⁷ Hyrc 1995, 181.

²⁵⁸ Hyrc 2003, 85–86.

²⁵⁹ Vinnurva 2008, 135.

²⁶⁰ Vinnurva 2008, 135.

laisten kristittyjen joukkoa. Kaipaus Jumalaa kohti on seurausta symbioottisen yhteyden rikkoutumisesta. Ihminen on valinnut etäännyttämisen tien pyrkiessään tukeduttamaan tätä tarvetta.²⁶¹ Suviseturapuheissa ”maailman ihmiset” eli vanhoillislestadiolaisuudesta ulkopuolella elävillä ihmisillä on Vetäytyjän hahmoinen jumalakuva. Kuitenkin puheiden mukaan heillä on sisimmässään tarve varhaiseen symbioottiseen suhteeseen Jumalan kanssa. Etäännyttämisen tien mielikuvamaailmaa sävyttämät jumala- ja ihmissuhteet ovat länsimaisessa yhteiskunnassa lisääntyneet. Itseriittoisen ihmisen ihanteita – vapautta, riippumattomuutta ja autonomiaa – suosiva länsimainen ihminen haluaa elää etäännyttämisen tiellä esimerkiksi asumalähiönsään, privatisoituneessa elämänpiirissään. Tästä huolimatta etäännyttämisen tie jättää subjekteihin kaipuun, jota täytetään muun muassa massa- ja mediaviihiteellä.²⁶² Myös Räsänen löysi tutkimuksessaan selkiintymättömän Jumalan kategorian, jossa alakategorioina ovat saavuttamaton ja hämmentävä Jumala. Siinä ihmisen ja Jumalan välisessä kommunikaatiossa on katkos siten, ettei yhteys toimi toivotulla tavalla.²⁶³

”Tässä maailmassa on monilla ihmisillä hätä. He eivät tiedä, mistä se johtuu. On vain paha olla. Pahaa oloa yritetään tukahduttaa jos jonkinmoisella menolla. Pukeudutaan vaikka mustiin ja vedetään sarvet päähän, kunhan vain saadaan sydämeltä pois Jumalan rauhan kaipuu. Pohjimmiltaan ihminen, joka on Jumalan yhteyteen luotu, myös kaipaa Jumalan luokse. Siksi näissäkin suviseturissa on paljon teitä rakkaita ystäviä, jotka olette tulleet kuuntelemaan ja katselemaan tätä joukkoa.”²⁶⁴

Ihminen kaipaa läheisten ihmisten yhteyteen. Hän on kutsuttu yhteisvastuullisesti rakastamaan koko maailmaa, myös kaukana olevia lähimmäisiä. Vaatijan roolin saanut Jumala velvoittaa ihmistä lähimmäisen palvelemiseen. Hän edellyttää ihmiseltä oikeudenmukaisuutta ja rakkautta. Rakkauden kaksoiskäsky kiteyttää Jumalan vaatimuksen ytimen.²⁶⁵ Tämä rakkauden vaatimus esiintyy suviseturapuheissa.

”Meidän ihmisten sisälle on asetettu rakkauden jano ja nälkä. Jokaisella meillä on rakkauden kaipuu: kaipuu Jumalan yhteyteen ja kaipuu läheisten ihmisten yhteyteen.”²⁶⁶

”Meidät on kutsuttu kulkemaan toistemme rinnalla. Ei ainoastaan siinä vierellä istuvan rakkaan läheisimmän rinnalla, vaan rakkauden kutsu koskee koko maailmaa.”²⁶⁷

²⁶¹ Hyrck 1995, 205.

²⁶² Hyrck 1995, 203.

²⁶³ Räsänen 2002, 191.

²⁶⁴ Halonen 2009, 272.

²⁶⁵ Hyrck 1995, 213.

²⁶⁶ Kallunki 2007, 137.

²⁶⁷ Huhtala 2009, 203.

Puheissa ohjataan vanhoillislestadiolaisia kristittyjä välittämään Jumalan rakkautta olemuksellaan ja elämällään. Rakkauden vaatimus kohdistuu etenkin sairaisiin ja hädänalaisiin. Puheissa kehoitetaan menemään sairaan rinnalle, siunaamaan ystävää ja rukoilemaan hänen puolestaan. Huolista ja ongelmista kehoitetaan puhumaan ja toisia kuuntelemaan. Kristus toimii esimerkkinä oikeasta lähimmäisen kohtaamisesta. Ihminen on hierarkkisessa symbioosissa suhteessa Kristukseen. Hänen tulee pyrkiä elämään suhteessa lähimmäiseen Jeesuksen esimerkin mukaisesti. Jumalamielikuva näyttäytyy tässä myös Parantajan hahmoisena. Parantajan muotoinen Jumala kulkee itse ihmisen rinnalla tämän kaikissa ahdistuksissa.²⁶⁸ Ihminen toimi sulauttavassa symbioosissa suhteessa Jumalaan välittäessään Jumalan rakkautta. Näin ollen varhaiset ja myöhäisemmät vuorovaikutussuhteet näyttäytyvät lomittain.²⁶⁹

”Kun menet sairaan vierelle, ei sinulla tarvitse olla suuria sanoja eikä pitkiä puheita. Tärkeintä on, että välität siinä Jumalan rakkautta Herrassa Jeesuksessa Kristuksessa. Samalla tavalla haluan rohkaista teitä, joiden ystävä sairastaa. Tiedän, että pelottaa. Pelottaa mennä sairaan vierelle, kun tuntuu, ettei ole mitään sanottavaa. Ei meillä tarvitse olla ihmeellisiä sanoja. Joskus ystävä nostaa kättä, saan siunata häntä. Joskus riittää, kun rukoilemme. Joskus riittää kädestä kiinni pitäminen.”²⁷⁰

”Meidän on hyvä asettua siihen asemaan, että meillä olisi sydämen mieli kohdata lähimmäisemme aidosti kuunnellen ja puhuen. Kuunnellen, silloin kun on kuuntelun aika, tai jutellen ja puhuen ja elämässä suuntaa osoittaen silloin, kun sitä kysytään. Ja ennen muuta, jos kysytään elämän perustusta, uskon perustusta, olisimme silloin valmiita vastaamaan kysyvälle, osoittamaan Jumalan hyvyyttä, laupeutta ja armoa. Vapahtajasta saamme oppia kuinka hän kohtasi lähimmäisen erottelematta tai syrjimättä aseman tai kansallisuuden perusteella. Jokainen ihminen on ainutkertainen Jumalan luoma, arvokas ihminen, kalliisti lunastettu ja Pyhän hengen pyhittämäksi kutsuttu.”²⁷¹

Yhteys Jumalaan toteutuu rukoilemalla. Puheiden mukaan ihminen ei voi kuitenkaan pelastua rukoilemalla. Jos herätysliikkeen ulkopuolella elävä ihminen joutuu yksinäisyyteen tai paikkaan, jossa ei ole vanhoillislestadiolaisia kristittyjä läsnä ja hänen kuolemansa lähestyy, hän joutuu helvettiin. Rukoileminen ei auta siinä tilanteessa. Rukouksen tehtävänä on johdattaa ihminen toisten uskovaisten vanhoillislestadiolaisten kristittyjen luo ja sitä kautta parannukseen ja heidän seurakuntaansa. Jumala näyttäytyy tässä Vaatijan hahmoisena. Ihminen on ensin saatettava Jumalalle kelpaa-

²⁶⁸ Hyrcck 1995, 246.

²⁶⁹ Myöhäisen tilan kynnyksellä on sisäisen maailman suuri vedenjakaja. Siihen pysähtyminen on pitemmän päälle mahdotonta ja sen vuoksi myöhäisen tilan kynnykseltä on mahdollista edetä useaan suuntaan. Niistä eräs on palata varhaiseen tilaan. Sisäiset objektisuhteet jäävät silloin idealisaation ja paranoian vuorottelun hallitsemiin skitsoidisiin noidankehiin. Hyrcck 1995, 107.

²⁷⁰ Kallunki 2007, 139.

²⁷¹ Soronen 2008, 133.

vaksi ennen kuin Vaatijan muotoinen Jumala ottaa hänet yhteyteen.²⁷² Puheiden mukaan ihminen kelpaa Jumalalle vasta sitten, kun hän on tunnustanut syntinsä vanhoillislestadiolaiselle kristitylle ja päässyt sisälle heidän seurakuntaansa.²⁷³

”Jumala ei vanhurskauta rukouksessa, vaan hän johdattaa valtakuntaansa. Se voi tapahtua niin, että Jumala johdattaa ihmisen askeleet sinne, missä Jumalan lapset kokoontuvat tai missä on yksikin Jumalan lapsi.”²⁷⁴

”Joskus on kyselty, miten käy ihmisen, joka on mennyt yksinäisyyteen vaikkapa meren saareen, ja siellä kuoleman hetkellä synnin hädässä rukoilee Jumalalta pelastusta. Pääseekö hän taivaaseen? Jumalan sanan mukaan ei pääse. Jumala ei vanhurskauta ketään rukouksessa eikä hyvien töiden kautta.”²⁷⁵

Puheissa ilmenee, että rukoilemista pitää opetella ja opettaa. Vanhoillislestadiolaiset kristityt kokevat, että rukous ei ole yhdentekevää ja sen avulla valkenee elämän arvot. Kaikkein tärkeintä on kuitenkin uskoa ja elää oikeassa uskossa. Puheiden mukaan ihminen rukoilee Jumalaa avuksi etenkin hädässä ja ahdistuksessa. Suurimmat ahdistuksen aiheet ovat oma syntisyys ja kiusaukset sekä pelko siitä, että tapahtuisi vanhoillislestadiolaisesta uskosta luopuminen. Rukoukset ovat silloin pyyntörukouksia. Skitsoparanoidisessa positiossa rukoukset ovat perusluonteeltaan pyytämistä. Ihminen pyytää Jumalalta kaiken pahan poistamista. Täyttymättömien pyyntöjen seurauksena ihmisen on alistuttava Jumalan käsittämättömän mielivallan alle.²⁷⁶ Jumala näyttäytyy Hallitsijan hahmoisen opettajan roolissaan. Ihmisen tulee opetella kärsivällisyyttä ja kuuliaisuutta suhteessaan Häneen.

”Yhdessä voimme opetella rukoilemaan ja miettiä, mitkä ovat tärkeitä asioita. Voimme ajatella, että Jumala opettaa sellaistenkin asioiden kautta, jotka eivät ehkä ole kaikkein tärkeimpiä. Hän opettaa kärsivällisyyteen. Kaikkein tärkeintä on kuitenkin uskoa ja uskossa matkaa tehdä.”²⁷⁷

”Ainakin itse olen kokenut sen, että kun elämässä on vaikeuksia, ei ole iltarukouksen aiheista puutetta. On tarpeellista kääntyä taivaallisen Isän puoleen: rakas Isä, varjele minua uskossa, anna minulle voimaa kiusausten keskellä elää arjessa niin kuin tahdot.”²⁷⁸

Puheiden mukaan Jumala vastaa rukouksiin, kun ihminen vilpittömästi etsii yhteyttä Jumalaan. Hän vastaa rukouksiin omassa seurakunnassaan. Myös tämä osoittaa Jumalan olevan Vaatijan hahmoinen. Jumala vaatii ihmiseltä vilpittömyyttä ennen kuin

²⁷² Hyrck 1995, 214.

²⁷³ katso kappale 7.4.

²⁷⁴ Kallioranta 2009, 68.

²⁷⁵ Mettovaara 2007, 87.

²⁷⁶ Hyrck 2009, 95.

²⁷⁷ Kallioranta 2009, 66.

²⁷⁸ Mehto 2008, 77.

hän hyväksyy ihmisen pyynnöt. Rukous on vanhoillislestadiolaiselle kristitylle turva ja apu. Sen vertaaminen taisteluaseeseen viittaa Hallitsijan muotoisen jumalakuvaan.²⁷⁹

”Jos ihminen vilpittömästi etsii, niin Jumala vastaa ihmisen rukoukseen, mutta monesti olemme ihan omillakin ehdoilla liikkeellä.”²⁸⁰

”Rukous on yksi Jumalan lapsen taisteluase, turva ja apu. Siinä saamme puhua asioistamme Jumalalle.”²⁸¹

5.5 Jumalasuhte ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa

Puheissa otetaan huomioon ihmisen elämänkaaren eri vaiheet. Jumala on antanut ihmiselle erilaisia elämänvaiheita. Vastasyntyneet ovat Jumalan lahjoja perheelle. Erityisesti lapsia ja nuoria sekä vanhempia puhutellaan erikseen. Heidän elämänvaiheensa vaikeudet ja vaarat otetaan huomioon. Vanhuksia puhutellaan joukkona vähemmän. Ikävaiheen lisäksi puheissa käsitellään perhe-elämää, avioliittoa ja puolison valintaa tärkeinä elämänvaiheina. Jokaisessa elämänvaiheessa ihmisen tulee olla kuuliainen Jumalalle ja säilyttää uskonsa. Näin Jumalan tahto pääsee toteutumaan ihmisen elämässä.

Ihminen on aina vastasyntyneenä Jumalalle kelpaava riippumatta siitä, millaiseen kotiin tai mihin maailmassa syntyy. Hän syntyy Jumalan lunastamana pelastuksesta osallisiksi. Vanhoillislestadiolaiset kristityt uskovat, että vastasyntyneen usko on elävää Pyhän Hengen täyttämää uskoa. Kristinuskossa Kristuksen on käsitetty toimivan ihmiskunnan sijaisena. Ajatus sijaisuudesta viittaa container-funktioon, jossa Kristus on ottanut ihmiselle kestäättömät mielensisällöt itseensä ja Parantajan hahmoinen Jumala tuntee subjektille kuulunutta kipua.²⁸² Jumala ei vaadi mitään vastasyntyneeltä, vaan hän on itsessään osallinen Kristuksen sovitustyöhön. Tämä osoittaa Jumalan olevan Parantajan hahmoinen suhteessa vastasyntyneisiin.

²⁷⁹ kappaleessa 6.4 ilmenee käsitys taistelevasta Jumalasta sotajoukkojen johtajana.

²⁸⁰ Trög 2009, 90.

²⁸¹ Haapsaari 2007, 277.

²⁸² Hyrck 1995, 235.

”Kaikki ihmiset syntyvät Herran Jeesuksen lunastusarmon osallisuuteen. Riippumatta siitä, minkälaiseen kotiin ihminen syntyy, jokainen syntyy Jumalan lapsena. Näin turvallinen näköala on Jumalan sanassa.”²⁸³

”Pyhän Jumalan sanan perustuksella Pyhän Hengen kirkastamina uskomme ja opetamme niin, että pieni lapsi, joka tänne maailmaan syntyy, on uskovainen Jumalan lapsi.”²⁸⁴

Elämä kuvataan Jumalan lahjaksi, joka ilmenee erityisesti vastasyntyneissä. Heissä ihmiset saavat ihastella Jumalan ihmeellistä luomistyötä. Jumala elämän antajana viittaa Houkuttajan hahmoiseen jumalakuvaan. Puheessa kerrotaan, kuinka jokaiseen maailman kolkkaan syntyvät lapset ovat pelastuksesta osallisia. Näin tapahtuu myös kehitysmaissa nälkään kuoleville lapsille. Kaiken, myös pahan ja kärsimyksen, salliva Jumala näyttäytyy Hallitsijan hahmoisena. Ihminen on riippuvaisessa suhteessa Hallitsijaan, kun hän passiivisesti alamaisen roolissa ottaa vastaan kaiken, minkä Jumala antaa, vaikka nälkäkuoleman. Jumala näyttäytyy suhteessa vastasyntyneisiin tämän vuoksi myös varhaisten vuorovaikutusten objektisuhteessa.

”Elämä on Jumalan lahja. Se on meille kaikille ihmeellinen lahja. Aivan erityisesti saamme ihastella sitä silloin, kun Jumala lahjoittaa perheisiimme lapsia. Elämä on lahja, jota saamme rohkeasti käyttää.”²⁸⁵

”Meistä saattaa tuntua inhimillisinä ihmisinä murheellisilta, kun kehitysmaissa vieläkin kuolee paljon lapsia nälkään. Iloitsemme kuitenkin siitä, että heillä on parempaa edessäpäin. He saavat siirtyä suoraan vanhurskasten lepoon jo aivan pieninä lapsuudessaan. Kyllä siellä Jumalan valtaistuimen edessä lopulta on valtavan paljon ihmisiä, kalliisti lunastettuja sieluja.”²⁸⁶

Lapsuuden uskosta luopuminen tapahtuu, jos vanhoillislestadiolainen seurakunta ei ole päässyt lasta opettamaan ja neuvomaan. Uskosta luopuminen tapahtuu siinä vaiheessa, kun ihminen erottaa hyvän ja pahan. Puheiden mukaan silloin lapsen nimi pyyhkiytyy pois taivaasta eli elämänkirjasta. Jumala näyttäytyy suhteessa lapseen myös Vaatijan hahmoisena. Jumala vaatii nuhteettomuuden tietä, oikeaa uskoa ja symbioottista suhdetta äitiin eli seurakuntaan. Symbioottinen suhde viittaa myös Houkuttajan hahmoiseen Jumalaan ja näin ollen näkyy varhainen ja myöhäinen vuorovaikutustaso rinnakkain.

”Elämä on Jumalan lahja jokaiselle. Kaikki ne, jotka tähän maailmaan ovat syntyneet, ovat saaneet lahjaksi elämän. Kun meitä vuorollamme kerran kutsutaan tästä elämästä, meiltä puuttuu ajallinen elämä. Sanotaan, että hän siirtyi tästä ajasta ikuisuuteen. Kun ajattelemme

²⁸³ Mettovaara 2007, 85.

²⁸⁴ Karivaara 2008, 261.

²⁸⁵ Hämäläinen 2007b, 319.

²⁸⁶ Kava 2009, 219.

lähtökohtaa, niin jokainen, joka syntyy tähän maailmaan, syntyy Jumalan lapsena. Nimi on silloin kirjoitettuna elämäkirjassa taivaassa. Meille Raamattu opettaa lapsen kalliista uskosta. Jos armo ei saa olla opettamassa eikä Jumalan valtakunta äitinä hoitamassa lastaan, niin tällainen ihminen, kun hän erottaa hyvän ja pahan eikä Jumala saa olla opettamassa, hän kuolee syntien ja ylitsekäymisten kautta pois Jumalan armosta. Näin myös nimi on pyyhkiytynyt pois elämäkirjasta, joka on taivaassa.”²⁸⁷

”Aivan erityisesti ajattelen teitä lapset ja nuoret, joita niin runsaasti on tullut tänne suviseuroihin. Tekin olette tästä Kristuksen ylösnousemuksesta osalliset, kun Jumala on teitä säilyttänyt yhteydessä ja te uskotte aivan samalla tavalla kuin kaikki Jumalan lapset.”²⁸⁸

Lapsia ja nuoria ohjataan oikeaan elämään ja varoitetaan maailman vaaroista. Nuorten elämä epäuskoisen maailman ja epäuskoisten tovereiden keskellä kuvataan vaikeaksi. Koulumaailmaa kuvataan sotatantereeksi, jossa sielunvihollinen on lähellä ja houkuttelemassa nuorta syntiseen elämään. Tärkein keino vastustaa sielunvihollisen viettelyä ja epäuskoisten nuorten houkutusia on uskon tunnustaminen. Se voi kuitenkin olla vaikeaa, koska nuori pelkää joutuvansa pilkan kohteeksi. Sota, vaino ja pilkka ovat skitsoparanoidisen position vainoahdistusta kuvaava laji. Marttyyrius on kautta aikojen ollut tosiuskovan tunnusmerkki. Maailma vihaa Jumalan oikeita lapsia, koska he eivät ole tästä maailmasta ja samalla sielunvihollinen viettelee uskovaa pois oikean pelastavan uskon tieltä.²⁸⁹

”Mieleni tekee vielä lähestyä teitä, rakkaat Siionin nuoret. Työelämässäni koulumaailmassa ajattelen usein uskovaista nuorta tämän ajan keskellä. On todettu, että te olette kuin eturintaman taistelijoita. Rakkaat veteraaniveljet, joita meidän joukossamme vielä on harvanevana joukkona, tietävät, mitä on olla eturintaman taistelija. Siellä on vihollinen lähellä, aivan näköyhteydessä. Vaikka olemme uskovaisia, emme ole sen parempia ihmisiä kuin muuta. Samat lihan houkutukset ja synnit ovat meitä lähellä.”²⁹⁰

”Usein on vaikeaa tunnustaa uskoa ja käyttäytyä uskovaisen ihmisen tavoin. Ajattelen tässä myös teitä, rakkaat nuoret, jotka kouluelämässä olette tekemisessä monien epäuskoisten tovereiden kanssa. Siellä uskovainen on kuin lintu. Aina ei tahdo jaksaa tunnustaa, että minä olen tällä tavalla uskomassa. Sielunvihollinen tulee usein kavalalla saarnalla ja sanoo, älä vain tunnusta uskoasi, ettei joudu pilkan kohteeksi.”²⁹¹

Myös nuorten tulee hoitaa ja ohjata toisiaan. Heitä neuvotaan olemaan kiinnostuneita toistensa tekemisistä ja elämäntilanteesta eikä toisarvoisista asioista. Jos toinen nuori on tehnyt syntiä, siihen tulisi puuttua. Tämä on oikeaa lähimmäisenrakkautta ja Jumalan tahdon toteuttamista. Usko on myös nuorella henkilökohtainen asia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei toisesta uskovaisesta nuoresta tulisi kantaa huolta ja

²⁸⁷ Majuri 2009, 265.

²⁸⁸ Uljas 2009, 47.

²⁸⁹ Hyrc 2009, 94.

²⁹⁰ Korhonen 2007, 80–81.

²⁹¹ Hietamies 2007, 53.

ohjata oikealle tielle. Nuori ei aina tiedä, mikä on oikeaa ja väärää. Silloin heitä kehoitetaan kääntymään kohti Siionia eli vanhoillislestadiolaisen seurakunnan puoleen. Erityisesti nuoren kohdalla tulee omatunnon ääni kyseenalaistaa ja hänen tulee kuunnella seurakunnan ohjeita.²⁹²

”Sanoisin erityisesti pojille, että älkää aina puhuko niistä mopoista ja siitä, missä milloinkin on käyty. Kysykää joskus toisiltanne, että mitä sinulle oikeasti kuuluu, oletko sinä vielä uskossa. Kun näette, että synti on tarttunut, niin menkää arasti puhuttelemaan. Kyselkää, onko oikein tehdä noin. Sanokaa, että minä en voisi tehdä tuolla tavalla, koska Jumalan henki ja seurakunta neuvoo toisin.”²⁹³

”Eilen illan puheenvuorosta jäi mieleen kohta, että todellinen ystävä varoittaa, jos lähimmäisen suunta ei ole oikea. Vaikka usko on aina henkilökohtainen asia, uskovaisen ystävän tehtävä on pitää huolta myös toisesta. Meillä päin on kerrottu tilanteesta, jossa nuorten autossa soi huono musiikki. Yksi nuorista alkoi ihmetellä, onko tämä oikein uskovaisten touthua. Joku vastasi: Kyllä se minustakin alussa vähän pahalta tuntui, mutta siihen pian tottuu. Pian tottuu, miten siinä käy? Siinä käy niin, että on vaikea mennä seuroihin ja Jumalan sanan kuuloon. Yksi sisar oli laittanut korvakorut vai oliko laittanut meikkiä. Kun uskovaisia tuli vastaan, hänestä tuntui, etteivät ne katso hänessä muuta kuin niitä kovakoruja tai sitä meikkiä. Niin se käy. Ei tunnu hyvältä mennä kuluttavaisen tulen tykö. Mikä on sitten sopiva raja? Kun olin nuori poika, Siionissamme oli vanha kumaraselkäinen sisar, josta me kaikki tiesimme, että siinä on oikea uskovainen. Meillekin poikasena sanottiin, että häneltä voi mennä kysymään, onko tätä tai tuo oikein. Kyllä me kotisiionissa tiedämme, keneltä voi mennä kysymään tietä taivaaseen.”²⁹⁴

Puheissa käsitellään runsaasti avioliittoa ja perhe-elämää Houkuttajan hahmoisen Jumalan antamana lahjana. Se on luonnollinen osa elämää ja aviopuolison etsiminen kuuluu nuoren aikuisen elämänvaiheeseen. Puheissa osoitetaan erityistä kunnioitusta avioliittoa kohtaan. Avioliitossa Jumala siunaa puoliset ja uudella sukupolvella on turvallinen kasvualusta. Sen tehtävänä on ennen muuta hoito- ja kasvatustehtävä. Palvelemisen ja rakastamisen vaatimus heijastavat myöhäisen tilan, nuhteettomuuden tien mielikuvaa. Puheissa neuvotaan, että kodeissa tulisi kunnioittaa, palvella toisia ja antaa anteeksi toisilleen. Itsekkyys saattaa estää puolisoitten välisen rakkauden ilmenemistä. Avioliitto ei saa olla keino etsiä itsekästä onnea ja tyydytystä.²⁹⁵ Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispat toivovat puheenvuorossaan ”Rakkauden lahja”, että perhe-elämässä pääsisi rakkaus vaikuttamaan. Myös heidän mukaansa rakkaus ja onni ovat Jumalan lahjaa.²⁹⁶

²⁹² Katso kappale 5.6.

²⁹³ Wirtanen 2009, 152.

²⁹⁴ Hämäläinen 2007a, 255.

²⁹⁵ Myös KO:n käsitys avioliitosta oli tältä osin samankaltainen. Hyrck 1995, 155–156.

²⁹⁶ Rakkauden lahja 2008, 18–19.

”Itsekkyuden vuoksi ei ole aina helppoa rakastaa puolisoaan. Kun Jumala saa avata, kuinka tärkeä ja kallis lahja on uskovaisessa puoliossa, siitä kiittää ja haluaa vaalia ja hoitaa rakkautta.”²⁹⁷

Suvisurpuheissa kehoitetaan vanhoillislestadiolaisia kristittyjä etsimään puoliso liikkeen jäsenten keskuudesta. Vain sellaisella liitolla on Jumalan siunaus, jossa ihmisen usko voi säilyä. Tämä kuvaa vanhoillislestadiolaisten halua erottautua liikkeen ulkopuolisista. Jumala näyttäytyy Vaatijana, joka vaatii valitsemaan uskovaisen puolison. Vaatimuksen täytyttyä Jumala lupaa siunata avioliiton.

”Tässä on nähty kuva siitä, että Jumalan lasten ei sovi epäuskoisten kanssa avioitua. Siitä voi seurata uskonlahjan menetys.”²⁹⁸

”Katsokaa te tämän päivän Jumalan lapset, nuoret, puolisonne Jumalan seurakunnasta. Sellaisen liiton Jumala on luvannut siunata.”²⁹⁹

Puheissa halutaan suojella avioliittoa ja perhe-elämää, joiden tulee perustua Jumalan sanan ohjeisiin. Häpäisevän paranoian ilmapiirissä kehittyi ankara seksuaalimoraali, joka ilmenee juuri halulla suojella avioliittoa sekä tuomitsemalla esiaviolliset ja homoseksuaaliset suhteet. Jumalakuva ilmenee silloin Hallitsijan suhteessa Riippuvaiseen.³⁰⁰ Kiiskan tutkimus osoittaa, että teologien käsitykset homoseksualismista vaihtelevat. Noin puolet haastatelluista asennoituu myönteisesti parisuhteen rekisteröintiin, koska heidän mielestään homoseksuaalisuus on seksuaalisuuden normaali ilmenemismuoto.³⁰¹ Suvisurpuhujien näkemykset poikkeavat tästä näkemyksestä.

Avioliitto kuvataan miehen ja naisen väliseksi liitoksi Jumalan luomistyön perusteella. Tässä vedotaan Paavalin auktoriteettiin. Eroottinen rakkaus ja seksuaalisuuden toteuttaminen kuuluvat vain miehen ja naisen muodostamaan avioliittoon. Salomäen tutkimuksessa ilmenee, että vanhoillislestadiolaiset suhtautuvat hyvin kielteisesti homoseksuaalisuuteen, esiaviolliseen seksiin ja avioeroihin. Näkemykset perhe- ja seksuaalietiikan kysymyksissä ovat perinteisen suhtautumistavan mukaisesti konservatiivisia.³⁰² Elämä kuvataan jo sikiämisestä alkaen Jumalan lahjana ja sen vuoksi myös abortti nähdään ihmisen surmaamisena, rappion ja kadotuksen merkinä. Sa-

²⁹⁷ Soronen 2008, 136.

²⁹⁸ Ritala 2008, 91.

²⁹⁹ Wirtanen 2009, 151.

³⁰⁰ Hyrc 1995, 182.

³⁰¹ Kiiski 2006, 239.

³⁰² Salomäki 2010, 335–349. Myös Kiiskan tutkimuksen mukaan vanhoillislestadiolaiset teologit tai sen opiskelijat suhtautuvat kirkon vanhaan perinteeseen pitäytyen eivätkä he hyväksy muun muassa esiaviollista seksiä, parisuhteen rekisteröimistä, avioeroja ja raskauden ehkäisyä. Kiiski 2006, 230.

lomäen tutkimuksessa aborttiin ehdottoman torjuvasti suhtautuvia on eniten vanhoilislestadiolaisten joukossa. He ottavat myös kielteisen suhtautumistavan aborttiin kannanotossaan ”Oikea ja väärä”.³⁰³ Myös Kääriäisen mukaan suomalaisten uskonnollisuudessa ja Jumalan tärkeyden kokemuksissa on suora yhteys moraalikysymyksiin, kuten seksuaali- ja perhe-etiikassa ja eutanasiassa. Sen mukaan uskonnollinen ja Jumalan tärkeyttä korostava ihminen ottaa kielteisemmän suhtautumistavan moraalikysymyksiin.³⁰⁴

Syntinen seksuaalisuus tulee Hallitsijan hahmoisen Jumalan vihan kohteeksi. Suvi-seurapuheissa Jumala haluaa rankaista seksuaalista syntiä tekevää ihmistä.³⁰⁵ Jumala on hylännyt ihmiset heidän tottelemattomuutensa vuoksi. Jumalan viha voi olla niin voimakasta, että hän hylkää ihmisen lopullisesti. Ihminen menettää silloin yhteytensä elämänsä lähteeseen ja perustaan. Tällöin Jumala näyttäytyy sekä Houkuttajan että Hallitsijan hahmoisena ja ihminen sekä Riippuvaisen että Itseriittoisen hahmoisena, koska näille kaikille yhteys tyydytystä tuottavaan subjektiin on elintärkeä.³⁰⁶

”Tämän kuvan mukaan mekin kristittyinä pyrimme siihen, että kun aviopuoliso löytyy, niin meidät yhdistetään Jumalan sanalla Jumalan siunaukseen osallisuuteen. Kristillisyydessä ei ymmärretä sellaista perhekuvaa, joka perustetaan vastoin Jumalan sanan antamaa ohjetta. Olisi turvallista, jos yhteiskunnassamme avioliitto saisi säilyttää sen kunnioituksen, joka sillä on ollut vuosisatojen aikana. Avioliiton tulisi olla yhteiskunnan perussolu, jonka turvallisessa ympäristössä uudella sukupolvella on kasvamisen mahdollisuus.”³⁰⁷

”Yksi esimerkki on tämä parisuhdeasia, joka meidän kirkossammekin on tänä päivänä hyvin herkkä ja keskustelun alla oleva asia, sama sukupuolta olevien parisuhde. Paavali haluaa muistuttaa Jumalaan luomistyöstä ja sen todellisuudesta. Jumala on luonut ihmisen tähän maailmaan, ja hän on myös antanut kumppanin. Hän on luonut miehen ja naisen elämään avioliitossa, jossa eletään hänen siunauksensa alla ja pyydetään Jumalan siunausta, että Jumala antaisi yhteiselle matkalle tulevaisuuden ja toivon näköalan. Te olette onnellisia, uskovaiset nuoret ja vanhemmatkin, jotka saatte löytää uskovaisen puolison. Me emme halua puhua parisuhteesta, vaan puhumme avioliitosta.”³⁰⁸

”Tänään täällä seuroissa puhuttiin myös siitä, että kun Jumalan armon aurinko ihmisiltä peittyi, myös lain eli kuun valo himmenee. Sen seurauksena kaikenlainen synti ja jumalattomuus tulevat suosituksi. Olen joskus ihmetellyt tiedotusvälineissä esiin tulevaa käsitystä, että muun muassa luonnonvastaiset sukupuolisuhteet ja abortit ikään kuin olisivat kehityksen merkki. Ne ovat päinvastoin rappion ja kadotuksen merkki. Merkki siitä, että Jumala on saattanut hylätä ihmiset heidän tottelemattoman mielensä haltuun.”³⁰⁹

³⁰³ Salomäki 2010, 330; Oikea ja väärä 2011.

³⁰⁴ Kääriäinen 2003, 250–251.

³⁰⁵ Myös Hyrckin tutkimuksessa KO sai häpäisevän paranoian muotoisia kuvia ihmisen ja Jumalan suhteesta. Hyrck 1995 183–184.

³⁰⁶ Hyrck 1995, 199.

³⁰⁷ Lääkkö 2009, 192.

³⁰⁸ Kanninen 2008, 243.

³⁰⁹ Juvonen 2007, 235.

Puheessa muistetaan myös yksineläjiä ja heidän kipuilua elämässä. Yksin eläviä lohdutetaan sillä, että aviokumppani on vain elämää varten annettu ystävä ja matkakumppani. Seurakunnassa on yksinelävillekin paljon ystäviä ja kanssakulkijoita. Liikkeen jäsenen ei tarvitse olla yksinäinen toisten vanhoillislestadiolaisten kristittyjen joukossa. Jokainen herätysliikkeen jäsen on Jumalan lahjaa toiselle sen jäsenelle. Jumala näyttäytyy siis Houkuttajan hahmoisena antaessaan ihmiselle uskovaisia ystäviä. Myös piispojen puheenvuorossa ilmenee, että perhe tai perheettömyys ei lisää eikä vähennä ihmisen arvoa. Seurakunnan tulee olla jokaisen kristityn hengellinen koti siviilisäätyn katsomatta.³¹⁰

”Mutta myös teitä, jotka kipuitelette sen kanssa, ettei puolisoa ole löytynyt, Jeesus muistuttaa, että Jumalan valtakunnassa olemme saaneet monin verroin enemmän veljiä ja sisaria, ystäviä ja kanssakulkijoita ja niin edespäin. Aviopuolisokin on vain ystäväksi, matkakumppaniksi, annettu tätä elämää varten.”³¹¹

Vanhemmuus ja kasvatustyö nähdään puheissa haasteelliseksi. Usein niissä puhutellaan kasvatuksessa epäonnistuneita vanhempia. Heitä ei tuomita epäonnistumisen vuoksi, vaan hekin saavat syntinsä anteeksi. Jeesus Parantajan hahmoisena toimi container-funktion avulla ottaessaan sovitustyössä ihmisen epäonnistumisen ja synnin kantaakseen.³¹² Mielikuva Jumalasta, joka täydentää ihmistä armolla ja voimalla viittaavat Houkuttajan hahmoiseen Jumalaan. Nykyaikaa kuvaillaan yksilökeskeiseksi ja vastuuttomaksi ajaksi. Tässä ajassa lähimmäisenrakkaus ja vanhemmuus ovat hukassa. Ihminen laiminlyö Jumalan antamaa vastuuta lähimmäisestä ja jopa omista lapsistaan. Tämä mielikuva viittaa nuhteettomuuden tien vaatimukseen. Jumala näyttäytyy tässä Vaatijan hahmoisena, joka haluaa vanhempien vahvempaa sitoutumista lasten kasvattamiseen.

”Jos täällä on äitejä ja isejä, jotka tässä asiassa tunnette epäonnistuneenne, niin minä aivan heti saarnaan, että Herran Jeesuksen nimessä ja sovintoveressä tällaisetkin epäonnistumiset ja kaikki synnit saa uskoa anteeksi. Tässä valtakunnassa epäonnistuneita hoidetaan evankeliumilla. Epätäydellisiä täydennetään Jumalan armolla. Voima tulee täydellisen Isän täydellisestä evankeliumista.”³¹³

³¹⁰ Rakkauden lahja 2008, 57.

³¹¹ Kanniainen 2008, 243.

³¹² Hyrck 1995, 235.

³¹³ Hänninen 2008, 112.

”Tämä aika on yksilökeskeistä aikaa. Monet välittävät hyvin vähän vastuustaan lähimmäisestään. Näin laiminlyödään ne tehtävät, jotka Jumala on antanut vanhempina ja perheen isinä ja äiteinä.”³¹⁴

Kasvatustehtävässä seurakunnan tuki on merkittävä. Suuret perheet vaativat vanhemmilta voimavaroja ja kärsivällisyyttä. Puheiden mukaan vanhoillislestadiolainen seurakunta kasvattaa lapsia rauhanyhdistysten järjestämissä tilaisuuksissa. Näiden tilaisuuksien tarkoituksena on sitouttaa lapsi seurakuntaan. Ilman seurakunnan jäseneksi sitouttamista sielunvihollinen saattaa eksyttää luopumaan vanhoillislestadiolaisesta uskosta. Salomäen tutkimuksen mukaan vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen kuulumisen on lapsuuden kodista perittyä ja osallistujilla valtaosa ystävästä kuuluu liikkeeseen.³¹⁵ Tämä osoittaa lapsuudessa aloitetun sitouttamisen olevan tehokas ja tärkeä osa liikkeen toimintaa.

Suvisurapuheissa koetaan tärkeänä se, että myös lapsille julistetaan synninpäästö vanhoillislestadiolaisesta seurakunnasta. Puheissa perhettä verrataan seurakuntaan pienoiskoossa. Myös perheessä tarvitaan rajoja ja rakkautta sekä miehen ja naisen, isän ja äidin, esikuvaa. Perhe Jumalan seurakuntana, jossa sen jäsenet tarvitsevat rajoja ja rakkautta, viittaa Hallitsijan hahmoiseen jumalakuvaan. Vanhoillislestadiolaiseen seurakuntaan sitouttaminen viittaa sen sijaan Vaatijan hahmoiseen jumalakuvaan, jossa ihminen tulee kasvattaa opetuksen avulla oikeaan uskoon ja oppiin. Sielunvihollinen saa viettelevän Houkuttajan hahmon houkutellessaan vanhoillislestadiolaista kristittyä pois oikeasta uskosta.³¹⁶

”Te tiedätte, että perheen kasvatuksessa tarvitaan isä ja äiti. Perheessä tarvitaan sekä miehen että naisen malli. Perhe on niin kuin Jumalan seurakunta pienoiskoossa. Tarvitaan kasvatusta. Tarvitaan rajoja ja rakkautta.”³¹⁷

”Suuri perhe kysyy meiltä myös kärsivällisyyttä. On varmasti monia vaikeitakin tilanteita kodeissamme, lasten keskuudessa. Sittenkin lasten parissa toimiminen ja heidän hoivaamisensa on tärkeää työtä. Se on Jumalan valtakunnan työtä. Se on kasvatustyötä, jossa juurrutetaan pieniä lapsia Jumalan valtakuntaan. Tätä työtä tehdään kodeissa ja myös rauhanyhdistysten järjestämissä lasten ja nuorten tilaisuuksissa. Juurruttaminen on todella tärkeää. Ellei ole juurta, sielunvihollinen saa hyvin helposti eksytettyä, niin kuin Jeesus kylväjävertauksessa opetti.”³¹⁸

³¹⁴ Laitila 2008, 143.

³¹⁵ Salomäki 2010, 374.

³¹⁶ Lisää sielunvihollisen mielikuvahahmoista kappaleessa 6.3.

³¹⁷ Wirtanen 2009, 150.

³¹⁸ Sippola 2009, 183.

Puheissa ohjataan vanhempia olemaan tasapuolisia ja osoittamaan rakkautta kaikille lapsilleen. Tämä pyyteetön rakkaus nähdään vaikeana ja vanhoillislestadiolaisessa seurakunnassa säilyneet lapset saattavat saada suurempaa rakkautta osakseen. Vanhemmat saattavat kokea syyllisyyttä liikkeen ulkopuolelle joutuneista lapsistaan. Puheissa myös muistutetaan siitä, että vanhemmatkin olisivat vanhoillislestadiolaisen seurakunnan ulkopuolella, ellei Jumala varjelisi heitä. Siihen ei oteta kantaa, miksi toinen saa osakseen Jumalan varjelusta ja toinen ei. Puheissa vain todetaan, että Jumala varjelee osan ihmisistä uskossa ja osa joutuu kadotukseen. Jumalan hallinnassa on se, kenet Hän varjelee uskossa. Jumala näyttäytyy tässä Hallitsijan hahmoisena. Epäuskoinen, liikkeen ulkopuolelle joutunut ihminen, tässä tapauksessa lapsi, on Itseriittoisen subjektissa suhteessa Hallitsijan hahmoiseen objektiin ja hän kapinoi kaikkivaltiasta vastaan. Kapinallista syntistä rankaiseva Jumala on nujertavan paranoian mielikuvien maailmassa.³¹⁹

”Olen huomannut, että eräs sellainen asia, jossa olen yrittänyt mutta en ole onnistunut, on se, että olisin kaikille lapsille tasapuolinen. Olisin niillekin lapsille, jotka ovat sielunvihollisen vankeina. Rakastaisin kaikkia lapsia yhtä paljon, olivatpa he sitten tässä Jumalan valtakunnan matkasaatossa tai valtakunnan ulkopuolella.”³²⁰

”Monelta on lapsi mennyt maailmaan ja jättänyt suuren surun, mutta myös rakkauden. Jumala auttakoon meitä rakastamaan niitä raukkoja, jotka synnin peittäminä ovat joutuneet maailmaan. Emme me ole sen parempia emmekä vahvempia. Mekin olisimme siellä, ellei Jumala olisi varjellut ja antanut niin paljon anteeksi. On se ihmeellinen asia, että saa olla uskovainen.”³²¹

Isovanhempia muistutetaan kasvatustehtävästä omien lastensa perheissä. Heidän tulee olla tukena ja auttaa suuren lapsimäärän keskellä eläviä vanhempia, jotta avun turvin vanhemmat pysyisivät oikeassa vanhoillislestadiolaisessa opetuksessa ja ottaisivat kaikki lapset vastaan Jumalan lahjana. Salomäen tutkimuksessa käy ilmi, että muun muassa ehkäisykysymyksessä elämäntapanormeja ei nähdä yksilön valintakysymyksinä vaan ilmaisuina uskosta ja kuuliaisuudesta. Vanhoillislestadiolaisuuden ajattelutapaan kuuluu näkemys siitä, että liikkeen jäsenen on oltava kuuliaisena yhteisölle.³²² Omien lasten lapsuusaikaa muistellaan haikeana ja arvokkaana aikana. Sitä kaivattiin ja tähän kaipaukseen lapsenlapset ovat Jumalan vastaus. Jumala Vaati-

³¹⁹ Hyrc 1995, 187.

³²⁰ Gustafsson 2008, 324.

³²¹ Haapsaari 2007, 278.

³²² Salomäki 2010, 366.

jan hahmoisena haluaa, että ihminen toteuttaa hänen tahtoaan. Jumalan tahto toteutuu lasten syntymässä.

”Vaikka meillä olisi miten monta euroa pankkitilillä, emme saa koskaan takaisin sitä aikaa, kun lapset olivat pieniä. Aikaa, jolloin tuntui olevan hulinaa ja vilinää ja vilskettä. Silloin ajattelin, että milloinkahan tämä loppuu. Nyt kun se loppuu, niin nyt kaipaa, että voi kun sitä vilinää ja vilskettä olisi vielä kotona. Taivaan Isä meille tässäkin asiassa osoittanut apunsa, kun tulee niitä pieniä lapsen lapsiakin. Mummin ja ukin tehtävä on auttaa rakkaita nuoriamme, isojen perheiden äitejä ja isiä, että nämä jaksaisivat hyvän omantunnon kantajina ottaa vastaan kaikki lapset eivätkä ajattelisi, että ihmisen elämä ja lapsen syntymä on heidän käsissään, omissa käsissä.”³²³

Puheissa käsitellään vanhuutta vain vähän. Niissä kuvaillaan, kuinka vanhus haluaa tehdä parannuksen viimeisillä päivillään. Niissä myös lohdutetaan ikääntyneitä, joiden elämällä ei näyttänyt olevan loppua. Jumala antaa kullekin päivien määrän, eikä Hän unohda tänne maailmaan. Houkuttajan hahmoinen Jumala antaa elämän ja kuoleman.

”Lähdin aralla mielellä katsomaan, mitä vanhukselle kuuluu. Kun tulin perille, totesin, että siellä on kypsää viljaa. Tuo vanha tati kertoi, että hän on nuoruudessaan ollut paljon seuroissa. Nyt hän haluaisi saada parannuksen armon, onko hänellä lupa uskoa.”³²⁴

”Onko Jumala minut unohtanut tänne? Näin ajattelee moni ikääntynyt ihminen sydämesänsä. Kyllä jokaisen ihmisen elämällä viimeiseen päivään asti on tarkoitus. Taivaallinen isä antoi meille elämän. Hän tunsimme meidät jo enne syntymäämme. Meidän ei tarvitse pelätä.”³²⁵

³²³ Gustafsson 2008, 324.

³²⁴ Kinnunen 2007b, 70.

³²⁵ Nissinen 2009, 180.

6. KÄRSIMYS JUMALAN KOETTELEMUKSENA

6.1 Tuomitseva ja kostava Jumala pahassa maailmassa

Suviseurojen puheissa maailma esiintyy dualistisena, jossa ”maailma” on paha ja hyvän vanhoillislestadiolaisen seurakunnan eli ”Jumalan valtakunnan” jäsen taistelee tätä ”maailman” ja ”oman lihan” pahuutta vastaan eli taipumustaan sortua syntiin. Paha ”maailma” houkuttelee vanhoillislestadiolaista kristittyä syntiin. Ihmisen pahuus ja syntisyys näyttäytyvät siinä. Sielunvihollinen pyrkii erityisesti vanhoillislestadiolaisten kristittyjen keskuuteen. Vaarallisessa ajassa hän saattaa luopua vanhoillislestadiolaisesta uskosta, sen jäsenyydestä ja joutua väärään seuraan. ”Maailma” kuvataan puheissa syntiseksi ja synti kiehtoo myös vanhoillislestadiolaista kristittyä. Termit ”maailma” ja ”oma liha” voidaan tulkita nujertavan paranoian mielikuvamaailmasta käsin. Silloin ne kuvaavat ihmisen kapinallista, Jumalasta irrottautumiseen pyrkivää tahtoa. Nujertavan paranoian ilmapiirissä oman tahdon tie muuttuu aina Jumalan tahdon tien vastaiseksi ja pahaksi.³²⁶ Jumalan laki ilmenee sananjulistajien mukaan vanhoillislestadiolaisesta seurakunnasta saarnatun sanan kautta. Laki osoittaa ihmisen syntisyyden ja sen kautta ihminen on tuomion alainen.³²⁷

”Jos ajattelemme, mitä elämää me ihmiset tässä maailmassa elämme, voimme ajatella, että synnin ihminen kaikessa pahuudessa on ilmoitettu. Mutta aina aika on ollut paha. Houkutukset ovat olleet Jumalan lasten ympärillä.”³²⁸

”Jumalan sanan lain terä ottaa kiinni. Se tuomitsee.”³²⁹

Jumalaa kuvataan puheissa tuomariksi, joka tuomitsee ihmiset kadotukseen tai iankaikkiseen elämään. Häntä kuvataan tulisilmäiseksi tuomariksi, mutta samalla myös armahtavaksi. Puheiden mukaan tuomari tuomitsee viimeisenä päivänä, jolloin tuomio tulee tekojen mukaan. Ihmisen toivo on vain Jeesuksessa. Jumala, joka asuu ihmisen sydämessä, viittaa sulauttavaan symbioottiseen suhteeseen Houkuttajan hahmoisen Jumalan kanssa. Nujertavan paranoian mielikuvien dominoimassa jumalasuhteessa Jumalasta tulee ankara ja kiivas tuomari. Jumalan viha kohdistuu ihmisen

³²⁶ Hyrck 1995, 188.

³²⁷ kappaleessa 7.3 lisää Jumalan laista ja sen merkityksestä.

³²⁸ Mehto 2008, 79.

³²⁹ Pelkonen 2007, 98.

tottelemattomuutta kohtaan. Jumalan vihan tarkoituksena on nöyryyttää ihminen, jotta hän tekisi parannuksen.³³⁰ Parannuksen tehneet saavat mittaamattoman armon. Jumalan armon ja rakkauden määrittäminen käsittämättömäksi vie ajatuksia nuhteettoman tien tai varhaisen tilan suuntaan.³³¹

”Maan ja taivaan Luoja, ikiaikojen Jumala, asuu myös sinun sydämessäsi, veljeni ja sisareni. Hän on kerran myös tulisilmäinen tuomari, jonka kirkastetut kasvot me kohtaamme. Jumalan armo on meitä kohtaan mittaamaton.”³³²

”Tässä on kuva viimeisestä päivästä ja viimeisestä tuomiosta, joka kerran tämän maan päälle tulee. Silloin kutsutaan kaikki elävät ja kuolleet Jumalan eteen, jolloin vanhurskas tuomari tuomitsee ihmiset tekojensa mukaan. Meillä ei ole mitään muuta turvaa, ei mitään muuta tekoa ja ansiota kuin Herran Jeesuksen ansio.”³³³

Jumala tulee esille puheissa myös kostavana. Ihminen saattaa haluta kosta, mutta hänen ei tule tehdä niin, koska oikeus kosta kuuluu vain Jumalalle. Puheiden mukaan rakastava Jumala rankaisee tahtonsa rikkojaa. Jumala on kuitenkin rankaisusta huolimatta hyvä ja pitkämielinen. Nujertavan paranoian ilmapiirissä Jumalan pyhä kosto kohtaa häntä vastaan nousseen ihmisen. Myös Jumala nähdään dualistisesti skitsoparanoidisessa positiossa. Jumala on läpikotaisin hyvä, joka Hallitsijan hahmoisena antaa pahalle, kurittomalle ihmiselle rangaistuksia.³³⁴ Kosta, rangaistusta tai uhria vaativana Jumala voi olla myös ankaran Vaatijan hahmoinen.³³⁵

”Se tunne on, kuuluu meidänkin paidan alla, että jos joudumme kärsimään, niin hyvän paikan tullen saatamme ilmaista sen koston mielellä. Kostohan on vain Jumalan kädessä, se ei ole ihmisen.”³³⁶

”Ihmisten mielestä olisi puhuttava vain Jumalan äärettömästä rakkaudesta. Jumala on todella rakkaus. Mutta samalla kun hän on rakastava, armahtava ja pitkämielinen, hän on myös pyhä ja vanhurskas, joka ei jätä rankaisematta tahtonsa rikkojaa.”³³⁷

³³⁰ Hyrc 1995, 187.

³³¹ Hyrc 1995, 234.

³³² Korhonen 2007, 78.

³³³ Saukkonen 2008, 170.

³³⁴ Hyrc 2009, 93.

³³⁵ Hyrc 1995, 240.

³³⁶ Lääkkö, 2009, 194.

³³⁷ Korhonen 2007, 75.

6.2 Jumalan suhde langenneeseen ihmiseen

Puheiden mukaan ihmisessä vaikuttaa perisynti, joka saa ihmisen levottomaksi ja rauhattomaksi. Ihminen kuvataan iankaikkisuusolennoksi, jonka kohtalona on joko onnellinen iankaikkisuus tai onneton iankaikkisuus. Hänet kuvataan itsessään syntiseksi ja pahaksi. Hänen ainoa mahdollisuutensa on tukeutua Jeesuksen ansioon. Symbioottiseen suhteeseen pyrkiminen johtaa mustavalkoiseen asetelmaan, jossa vastakkain ovat Jumala ja Saatana.³³⁸ Tässä vastakkainasettelu koskee iankaikkista kadotusta ja iankaikkista elämää. Ihmisen syntyisyys tulee osoittaa, jotta hänen olisi mahdollista elää oikein ja vastuullisesti. Iankaikkisesta kuolemasta puhuminen edesauttaa ihmisen halua päästä Jumalan kanssa symbioottiseen yhteyteen ja iankaikkiseen elämään. Tästä puhuminen, etenkin ympäristössä, jossa kuolema on läsnä, koettiin hyvänä asiana. Samanlaista halkomista mustavalkoiseen maailmankuvaan edustaa käsitys siitä, että ihminen on kokonaan paha. Vain Jeesuksen kautta ihminen voi symbioottisessa suhteessa omistaa jotain hyvää.

”Noin kymmenen vuotta myöhemmin olin töissä eräässä toisessa keuhkoparantolassa. Saimme aikaan sen, että SRK:n veljet tulivat sinne pitämään seuroja potilaille ja henkilökunnalle. Seuroja pidettiin siihen asti, kunnes joku valitti, että seurat tekevät ihmiset niin rauhattomaksi. Minäkin sitten olin esimiehen puhuttelussa. Minkä tähden te pelottelette ihmisiä helvetillä? Miksi ette puhu vain armollisesta Jeesuksesta? Mutta meillä on perisyntin taakka. Jumalan sana on selvästi ilmoittanut, että tämän elämän jälkeen meillä on vastuu siitä, mitä olemme tehneet. Iankaikkisuusolento, joka on osa Jumalan kuvaa, on yhä ihmisen osa. On kaksi mahdollisuutta, miten tuo iankaikkisuus vietetään. Sen tähden on Jumalan valtakunnan myös tuotava julki, mikä on onneton iankaikkisuus.”³³⁹

”Itsessämme olemme syntiset ja mahdottomat, mutta Jumala on pukenut meidät poikansa ansioon.”³⁴⁰

Puheissa kerrotaan, että vanhoillislestadiolaisen seurakunnan ulkopuolella elävät ovat suuria syntisiä. He ovat epäuskonsa vuoksi tuomittuja kadotukseen. Halkominen Jumalan valittuihin ja kadotettuihin kuvastaa halua symbioottiseen sulautumiseen Jumalan kanssa ja erillisyyteen kadotettujen kanssa. Puheissa ilmenee, että epäusko on kaikista synneistä suurin. Sen vuoksi ihminen on tuomion alainen. Skitsoparanoidisesta positiosta kertoo halkominen, joko kahteen.³⁴¹ Ihmiset jaetaan puheissa Ju-

³³⁸ Hyrc 1995, 143.

³³⁹ Sutinen 2009, 280.

³⁴⁰ Saulio 2007, 49.

³⁴¹ Hyrc 2009, 93.

malan omiin pelastuviin ja Jumalan valtakunnan ulkopuolella eläviin epäuskoisiin.³⁴² Syntien luokittelu kertoo myös halkomisesta. Toiset synnit kuvataan vaarallisemmaksi kuin toiset. Häpäisevän paranoian ilmapiirissä ihmisen synty saa aistillisuuden ja maailmallisuuden leiman. Hallitsijan muotoinen Jumala ei sellaista siedä, vaan vaatii ihmiseltä pyhyyttä ja puhtautta.³⁴³

”Kaikki synnit tarvitsee saada anteeksi. Juuri tässä mielessä Jumalan Isän kodin ulkopuolella ei ole ketään muita kuin suuria syntisiä, Jumalan tuomion alaisia, kadotettuja ja tuomittuja ihmisiä. Se on ihmisen osa epäuskonsa tähden.”³⁴⁴

”Jotkut synnit saavat aikaan semmoista jälkeä kuin puhalluslampulla poltettaisiin sydämen pintaa kovaksi. Niitä ovat aivan erityisesti lihalliset asiat, hengellinen huoruus ja sitten se, jos tehdään syntiä yhdessä eli porukassa, ryhmässä. Ne ovat vaarallisia asioita.”³⁴⁵

Pelastuvien osuus tulee olemaan pieni ja miljardit ihmiset joutuvat kadotukseen. Tämä elämä kuvataan hetkelliseksi ja jokainen joutuu kohtaamaan vaiheen, joilloin erotellaan pelastuvat ja siitä osattomat. Halkominen pelastuviin ja kadotuksiin joutuviin kuvaa varhaisen tilan vuorovaikutusta. Jumala näyttäytyy Hallitsijana, jonka mielivallan varassa on ihmisten elämä ja kuolema. Kuolemaan liittyvissä mielikuvissa korostuu yksinjäämisen pelko tai pelko lopullisesta tuhoutumisesta.³⁴⁶

”Olen keskustellut monien ihmisten kanssa. He ovat ihmetelleet, että Jumala voi olla niin julma, että hän antaa miljardien ihmisten syntyä tänne maailmaan ja vain näin pieni joukko olisi kulkemassa kohti taivasta. Mutta pyhässä Raamatussa on meille esimerkki, kuinka ensimmäisestä maailmasta pelastui vain kahdeksan sielua. Vähäinen oli se joukko. Vähänpö on niitä, jotka autuudeksi tulevat? Jeesus käski käydä ahtaasta portista.”³⁴⁷

”Meidän elämämme täällä on hetkellinen. Jokainen on kerran sen rajan edessä, josta avautuu joko luvattu maa eli taivaan koti tai kadotuksen vaiva.”³⁴⁸

Synnin seurauksena ihminen etäänny Jumalasta. Synty kuvataan Jumalan vastaisuudeksi. Se on sydämen tila ja pahan hengen ilmentymä ihmisessä. Synnistä tuleekin puhua ja auttaa toista siihen langennutta. Synnissä elävän hylkääminen tai hiljainen hyväksyminen on puheiden mukaan armottomuutta. Kristillisen tradition mukaan maanisen hyriksen muotoinen jumalasuhte on nähty synnillisenä tilana. Jumalanvastaisuus nähdään hierarkkisena valtataisteluna, jossa ihminen ylpeydessään haluaa

³⁴² Myös KO edustaa halkovan dualistisen loppuratkaisun. On erikseen taivas jonne vanhurskaat pääsevät ja erikseen kadotus, joka on syntisten kohtalona. Hyrcck 1995, 200.

³⁴³ Hyrcck 1995, 181.

³⁴⁴ Hintikka 2009, 85.

³⁴⁵ Haapsaari 2007, 276–277.

³⁴⁶ Hyrcck 1995, 153, 248.

³⁴⁷ Majuri 2009, 267.

³⁴⁸ Saulio 2007, 49.

elää Itseriittoisen elämää ilman yhteyttä Jumalaan.³⁴⁹ Samoin puheissa paheksutaan tällaista jumalakuvaa.

”Synti ei ole vain jotakin epämääräistä pahuutta. Se on kyllä sydämen tila ja pahan hengen ilmentymä meissä, mutta monta kertaa se on aivan konkreettisia tekoja: vääriä sanoja, laiminlyöntejä, vääriä valintoja. Synti on sitä, että ihmisen mieli kiintyy tämän maailman ajan vaiheisiin ja asioihin. Synti on Jumalan vastaisuutta, se on myös elämän vastaisuutta. Kun katselemme ympärillemme, synnin seuraukset tekevät mielemme alakuloisiksi, epävarmoiksi ja murheellisiksi, jopa epäuskoisiksi.”³⁵⁰

”Synnistä vaikeneminen ja syntisen jättäminen oman onnensa nojaan olisikin suurinta armottomuutta.”³⁵¹

6.3 Sielunvihollisen demoninen jumalisuus

Sielunvihollinen esiintyy joko Houkuttajan sulauttavaan symbioosiin pyrkivänä viettelevänä Saatanana tai Hallitsijan tavoin hierarkkisessa symbioosissa vainoavana Saatanana.³⁵² Puheissa esiintyy enimmäkseen Houkuttajan muotoinen viettelevä Saatanana ja jonkin verran Hallitsijan muotoinen vihaisesti vainoava Saatanana. Sielunvihollinen kuvataan persoonalliseksi pahaksi. Hänen kanssaan saattaa jopa käydä keskustelua. Hän saa ihmisen epäilemään omaa uskoaan ja hän toimii ihmisen omassa mielessä. Sielunvihollinen esiintyy Houkuttajan tavoin sulautumalla ihmiseen itseensä. Sielunvihollisen sulauttavaa symbioosia pyritään estämään pääsemällä sulauttavaan symbioosiin Jeesuksen kanssa. Ihminen on osallinen Jeesuksen sovitukselta ja tämän vuoksi hän ei voi olla yhtä aikaa sulauttavassa symbioosissa Saatanan ja Kristuksen kanssa.

”Kiusaaja saa oman mielen monesti liittolaiseksi ja saattaa katselemaan sitä, että olenko oikein uskomassa, kun minulla on tällaisia kokemuksia ja elämän vaiheita. Minä niin helposti joudun vikaan ja virheeseen. Eiväthän nämä voi olla uskovaisen ihmisen kokemuksia.”³⁵³

”Olin muuten sielunvihollisen kanssa yhtä mieltä yhdestä asiasta. Nyt varmaan herkistätte korvia, että saapa nähdä, mikä se on. Se sanoi, että sinä olet huono kristitty, mihin minä totesin että niin olen. No enhän minä nyt sielunviholliselle seliteltyt, mutta Jeesuksen sovintoveri on pessyt sydämen puhtaaksi.”³⁵⁴

³⁴⁹ Hyrc 1995, 171.

³⁵⁰ Kopperoinen 2007, 241.

³⁵¹ Juntunen 2007, 221.

³⁵² Hyrc 1995, 177, 190.

³⁵³ Katainen 2008, 315.

³⁵⁴ Vinnurva 2008, 132.

Puheiden mukaan sielunvihollinen houkuttelee ihmistä syntiin ja sen kiusan kohteena ovat erityisesti vanhoillislestadiolaiset kristityt. Sen päämääränä on saattaa ihminen epäuskoon ja pois vanhoillislestadiolaisen seurakunnan yhteydestä. Houkuttajan hahmoisena Saatana houkuttelee ihmisiä pois Jumalan ja uskovien yhteydestä. Kristuksen ja Saatanan hierarkkista suhdetta kuvaa Saatanan halu jäljitellä Kristuksen toimintaa seurakunnassaan. Kristus on Hallitsijan muotoinen ja Saatana on suhteessa häneen Itseriittoinen kapinallinen.

”Ei vihollinen omiansa houkuttele, vaan Jumalan lapsia se haluaa houkutellessaan Jumalan valtakunnan ulkopuolelle. Omansa se antaa olla rauhassa.”³⁵⁵

”Mihin Kristus rakentaa kirkkonsa, sinne sielunvihollinen pystyttää kappelinsa. Se toimii mahdollisimman samanlaisin menoin eksyttääkseen uskovaisia. Sielunvihollinen apinoi eli matkii Jumalan lasten menoja ja jumalanpalvelusta.”³⁵⁶

Puheiden mukaan sielunvihollinen on erityisen kiinnostunut nuoresta ihmisestä. Se haluaisi saada nuoren epäilemään vanhoillislestadiolaisen seurakunnan opetusta, luopumaan uskosta ja tekemään syntiä. Tämän vuoksi sananjulistajat varoittavat ja puhuttelevat etenkin nuoria ihmisiä. Murrosikä nähdään herkkänä vaiheena. Silloin vanhoillislestadiolainen kristitty saattaa helpommin suostua, viettelevän ja houkuttelevan Saatanan kanssa sulauttavaan symbioosiin, lähtemällä herätysliikkeen ulkopuolelle.

”Haluaisin teitä rakkaita nuoria rohkaista jollakin sanalla. Te tässä ajassa uskotte ja kilvoittelette. Vihollinen haluaisi viedä niille teille, joissa helposti kuuluu huono sanoma. Näitä taisteluita minäkin taistelin aikoinani. Erityisesti murrosvuosina epäilin niin paljon Jumalan sanan olemista.”³⁵⁷

Puheissa kuvataan, kuinka sielunvihollinen houkuttelee myös perheen lapsia ja vanhemmat kokevat silloin hätää ja avuttomuutta. Lasten lankeamista Saatanan vietteilyksiin ja tähän ”maailmaan” pidetään tutuna asiana. Saatanan houkutuksia pystyy vastustamaan tai niistä pystyy irtaantumaan syntiin lankeamisen jälkeen uskomalla ne anteeksi. Sen sijaan, että hierarkkinen valtataistelu Jumalan kanssa nähdään pahana, niin Saatanan kanssa se on puheissa hyväksyttävää. Silloin ihminen pyrkii Jumalan sijaan luopumaan Saatanasta ja synnistä.³⁵⁸ Sielunvihollinen pyrkii vaikuttamaan myös perhe-elämässä. Se yrittää rikkoa avioliiton, perheyhteyden ja onnen. Tuolloin

³⁵⁵ Mehto 2008, 80.

³⁵⁶ Kivioja 2007, 334.

³⁵⁷ Lääkkö 2009, 198.

³⁵⁸ Hyrck 1995, 170–171.

lapset, nuoret ja asianomaiset joutuvat kärsimään. Saatanelle annetaan kyky tuntea tunteita kuten vihaa. Vihaa tunteva Saatana edustaa Hallitsijan muotoista paholaista. Tällöin syntinen ihminen ei ole pelkästään vanhurskaan Jumalan, vaan myös pahan Saatanan vihan kohteena.³⁵⁹

”Jumalan vastustajan henki on vihainen sille onnelle, jota perhe uskon, uskollisuuden ja rakkauden kautta on tarkoitettu kokemaan. Jumalan vastustaja tekee sellaista työtä, jolla se tahtoi murtaa tämän perheyhteyden. Kuinka paljon se meidän ajassamme on saanut murettua ihmisten perheyhteyksiä! Niistä tilanteista kärsivät asianomaiset ja kärsii myös kasvava nuoriso.”³⁶⁰

”Täällä on uskovaisia vanhempia, joilla on minun kanssani kokemuksia siitä, miten tämä asia on tuttua myös uskovaisessa kodissa. Kun omassa lapsessa näkee, kuinka sielunvihollinen ja tämä maailma vetää puoleensa, tuntee voimattomuutensa ja taitamattomuutensa. Taitamattomuutensa siinäkin asiassa, että ei ole oikein ryhtyä selvittämään ruokapöydässä kaikkien kuullen esimerkiksi murrosikäisen lapsen lankeemuksia. Niistäkin olisi hyvä puhua kahden kesken lapsen kanssa, mutta myös tässä asiassa monesti epäonnistumme. Jos täällä on äitejä ja isejä, jotka tässä asiassa tunnette epäonnistuneenne, niin minä aivan heti saarnaan, että Herran Jeesuksen nimessä ja sovintoveressä tällaisetkin epäonnistumiset ja kaikki synnit saa uskoa anteeksi. Tässä valtakunnassa epäonnistuneita hoidetaan evankeliumilla. Epätäydellisiä täydennetään Jumalan armolla. Voima tulee täydellisen Isän täydellisestä evankeliumista.”³⁶¹

Sielunvihollisen viettelykset saattavat näyttäytyä ihmiselle kauniina ja tavoiteltavina. Synti kuitenkin paljastuu ennemmin tai myöhemmin toisenlaiseksi. Vanhoillislestadiolaisen kristityn ei kannata kuunnella sielunvihollisen ääntä, sillä hän valehtelee ja hänen valheet paljastuvat aikanaan. Valehteleva Saatana näyttäytyy sekä Houkuttajan hahmoisena, joka vetää puoleensa että Hallitsijan hahmoisena, joka tarjoaa valtaa ja kunniaa. Houkuttajan muotoinen Saatana houkuttelee aistillisilla viettelyksillä. Lucifer-tyyppinen Hallitsija Saatana tarjoaa ihmiselle anaalis-fallisia arvoja kuten tämän maailman valtaa ja kunniaa.³⁶²

”Sielunvihollinen saattaa maalata tämän maailman menon sellaiseksi, joka on kaunista ja on tavoiteltavaa. Se on valheellinen kuva, jonka vihollinen näin tuo Jumalan lapsen eteen. Sitä puhetta ei kannata kuunnella eikä sitä kuvaa katsella. Moni lähtijä on tämän tuhlaaja-pojan tavoin kulkeutunut tilanteeseen, joka on kaukana siitä elämästä, joka näytti kauniilta. Elämä ei tarjonnutkaan sitä, mitä lupasi.”³⁶³

Puhujat ohjaavat vanhoillislestadiolaista kristittyä kuuntelemaan ”Jumalan sanaa”, jota he saarnaavat. Vain siten he voivat säilyttää uskonsa. Ne ihmiset, jotka eivät halua nöyryyä pyytämään syntejään anteeksi eivätkä tehdä parannusta, joutuvat sie-

³⁵⁹ Hyrc 1995, 190.

³⁶⁰ Lääkkö 2009, 193.

³⁶¹ Hänninen 2008, 112.

³⁶² Hyrc 1995, 172.

³⁶³ Jokitalo 2008, 300.

lunvihollisen valtakuntaan. Tässä sekä Jumala että Saatana näyttäytyvät Houkuttajan suhteessa Riippuvaiseen. Ihminen on sulauttavassa symbioosissa joko Jumalan tai Saatanan kanssa. Sulauttavasta symbioosista kuvaavat käsitykset siitä, että Jumala toimii sananjulistajien puheessa ja siinä, että epäuskoiset ovat täydellisessä yhteydessä Saatanan kanssa hänen valtakunnassaan.

”Tässä on varoitus siitä, että jos Jumalan lapset ovat liian kauan ilman ravintoa, niin sielunvihollinen entistä herkemmin saa vieteltyä. Jumalan sanan kuulossa Jumala neuvoo, opettaa ja lohduttaa meitä sanallaan. Se on meille elämänleipä ja sielun ravinto, ja näin Jumalan lapset pysyvät uskon kaidalla tiellä.”³⁶⁴

”Sielunvihollisen valtakuntaan kuuluvat siis ne ihmiset, jotka eivät halua nöyryyä synneistään parannukseen.”³⁶⁵

6.4 Jumalan ohjeiden mukainen elämä

Jumalasuhteen hierarkkiseen symbioosiin kuuluvat askeettiset pyrkimykset. Vapaa-aika ei ole tarkoitettu sulauttavalle symbioosille ominaiseen huvitteluun tai nautinnon etsimiseen.³⁶⁶ Puheiden mukaan vanhoillislestadiolaisen kristityn pitää pyrkiä elämään oikeiden elämäntapojen mukaan. Hänen tulee jatkuvasti pyrkiä eroon syntisestä elämästään ja synnin vaikutuksista. Synnistä eroon pyrkimisen päämääränä on tuleva autuus iankaikkisuudessa. Sen päämääränä ei ole esimerkiksi hyvä elämä.

”Jumalan kansalle on kerran tuleva sapattilepo. Ajattelen niin sinun kohdaltasi, seuravieras, ja myös omalta kohdaltani, että juuri sitä varten me ahkeruimme kilvoitella Jumalan joukon matkasaatossa.”³⁶⁷

Puheissa kehoitetaan vanhoillislestadiolaista kristittyä pitämään omatunto puhtaana. Puhdas omatunto antaa hyvän mielen ja tyytyväisyyden. Ihmisen tulee pyrkiä sisäiseen puhtauteen. Se nähdään paljon tärkeämpänä kuin ulkoinen puhtaus. Synnin saastuttamassa tilassa ihminen ei voi olla Jumalalle kelpaava. Hänet on ensin puhdistettava antamalla synnit anteeksi.³⁶⁸ Vaatijan muotoinen Jumala vaatii ihmistä nuhteettomuuden tielle synnittömään elämään. Vaatija haluaa, että ihminen on moraalili-

³⁶⁴Ritala 2008, 91.

³⁶⁵Pelkonen 2007, 96.

³⁶⁶Hyrck 1995, 156–157.

³⁶⁷Saulio 2007, 50.

³⁶⁸Ihmisen puhdistautumisen tarve oli esillä myös KO:ssa. Hyrck 1995, 227.

sesti vastuullinen.³⁶⁹ Ihminen saa hyvän ja puhtaan omantunnon kun ”evankeliumi vaikuttaa” hänessä. Tämä tapahtuu syntien tunnustamisen kautta. Vaatijan muotoisen Jumalan heikkous näkyy siinä, että hän on ihmisen manipuloitavissa. Kilvoituksellaan, kieltämyksellään, kääntymyksellään ja nöyryydellään ja jopa uskonsa hellittämättömyydellä ihminen kokee kykenevänsä ohjaamaan Jumalan mielialoja ja vaikuttamaan omaan iankaikkiseen kohtaloonsa.³⁷⁰

”Itsensä kieltäminen on sitä, että hyvän omantunnon takia vältämme paikkoja, missä tämän maailman äänet ovat korkeimmillaan.”³⁷¹

”Sisäinen puhtaus on paljon tärkeämpi kuin ulkonainen, jota me haluamme noudattaa tänäkin päivänä.”³⁷²

”Evankeliumilla on sellainen vaikutus, että se ottaa synnin pois. Se siirtää elämän erheet ja virheet, kaikki synnit, tunnoilta pois.”³⁷³

Ihmisen kilvoittelu ja synnistä irtaantuminen ei kuitenkaan johda synnittömään elämään. Synnin ”tarttuessa” vanhoillislestadiolaiseen kristittyyn, hänen tulee jatkuvasti pyrkiä siitä eroon ja elämään ilman syntiä. Puheissa kehoitetaan taistelemaan kaikkea syntiä vastaan. Siveettömät puheet ovat sopimattomia vanhoillislestadiolaiselle kristitylle. Kilvoitteluun eli ihmisen pyrkimyksiä elämään synnitöntä elämää kehottava Jumala edustaa Vaatijan hahmoista jumalamielikuvaa. Varhaisen tilan suuntaa, skitsoparanoidista positiota, edustaa jumalallisia voimia antava jumalakuva.³⁷⁴ Varhaisen ja myöhemmän tilan vaiheet menevät myös tässä lomittain.

”Jumalan lapselle eivät kuulu kaksimieliset puheet, joita saatamme maailmassa kuulla. Haluamme taistella kaikkea syntiä vastaan. Antakoon Jumala siihen voimaa niin nuorille kuin meille keski-ikäisille ja kaiken ikäisille.”³⁷⁵

”Kun synti meihin tarttuu, on äärettömän tärkeä asia, että panemme synnin pois myös, jos olemme loukanneet toista Jumalan lasta tai epäuskoista. Meidän tulisi pitää hyvä meno kaikkien ihmisten kanssa, niin kuin apostoli opettaa, mikäli se meistä riippuu, uskovaista.”³⁷⁶

Puhujat kokevat, että vanhoillislestadiolaisessa seurakunnassa ei pakoteta oikeaan elämäntapaan, vaan ihmiselle osoitetaan oikea tie ja hänelle syntyy halu kulkea sitä. Ihmisen mielenkiinnon kohde, esimerkiksi urheilu, menetti puhujan nuoruudessa

³⁶⁹ Hyrcck 1995, 220.

³⁷⁰ Hyrcck 1995, 221.

³⁷¹ Kinnunen 2007a, 301.

³⁷² Nevala 2009, 103.

³⁷³ Murto-perä 2008, 179.

³⁷⁴ Hyrcck 2009, 94.

³⁷⁵ Launonen 2007, 215.

³⁷⁶ Nevala 2009, 104.

merkityksensä, kun hänelle muistutettiin ”maailman” pahuudesta ja sielunvihollisen houkutuksista. Puhujat kokevat, että ihmistä ohjata lämmössä ja rakkaudessa. Synnistä eroon ja siitä pidättäytymiseen kannustavat seurakunnan toisten jäsenten ohjaus. Sielunvihollinen ja ”maailma” saavat Houkuttajan hahmon. Ihminen haluaa valita oikean elämäntavan ja elää kuten seurakunnassa ohjataan, jotta ei joutuisi iankaikkisesta elämästä osattomaksi. Jumala näyttäytyy Vaatijan hahmoisena, vaikka puhuja ei koe, että hänelle asetetaan vaatimuksia. Kateellinen Vaatijan hahmoinen Jumala ei siedä, että ihminen nauttisi maailman tarjoamista iloista. Hän tarvitsee ihmisen uhria ja kieltäymystä säilyttääkseen suojeutensa tätä kohtaan. Tällainen Jumala tarvitsee myös ihmisen taholta tulevaa palvontaa ja kiitollisuutta voidakseen tuntea itsensä hyväksi.³⁷⁷ Rainion mukaan kyseessä on välillisestä sosiaalisesta vallankäytöstä, kun ihmisen persoonallisuuden lähiympäristöä manipuloidaan. Vaikutuksen kohde tekee tuolloin omasta vapaasta tahdosta suggeroijalle mieluisan päätöksen. Häneltä puuttuu myös valtaan alistumisen kokemus.³⁷⁸

”Ei tämä Jumalan valtakunnan asuminen, rakkaat matkaystävät, ole muuttunut. Meille on annettu synnit anteeksi täällä maan päällä. Luin eräästä lehdestä tänä päivänä, että täällä olisi jotakin pakottamista eikä täällä olisi saanut sitä tai tätä tehdä. Minä sanon, että minun kohdallani ei ainakaan näin ole ollut. Ei siinäkään, mikä oli minun houkutukseni ja vaivani aikoinaan. Halusin harrastaa kaikenlaista liikuntaa ja urheilua. Ei kukaan sanonut, että ei saa mennä. Mutta minulle sanottiin: Muista, rakas lapsi, sielunvihollinen on kavala. Maailma on paha. Muista tämä. Kukaan ei sanonut, että en saa mennä tai minun pitää tehdä näin ja näin. Minulle osoitettiin evankeliumin lämmössä ja rakkaudessa sitä, että sielunvihollinen on kavala ja maailma on paha.”³⁷⁹

Puheissa kuvataan vanhoillislestadiolaisten kristittyjen tunteita, kuten pelkoa, kateutta ja avuttomuutta. Toisen ihmisen elämä näyttää usein paremmalta ja kadehdittavalta. Jumala kuitenkin haluaa, että ihmiset toivoisivat toisilleen hyvää. Vaatijan muotoinen Jumala edellyttää ihmiseltä oikeudenmukaisuutta ja rakkautta. Hän ei syvimiltään itse rakasta, vaan hän vaatii sen sijaan ihmistä rakastamaan itseään sekä suoraan että lähimmäisen hahmossa.³⁸⁰

”Mekin pelkäämme. Joku saattaa joskus karskisti sanoa, että minä en pelkää mitään, mutta jokainen ihminen pelkää joskus.”³⁸¹

”Minä luulen, että meistä jokainen tuntee kateutta. Toisella on elämä paremmin kuin minulla. Mutta eikö olisi hyvä ajatella ja rukoilla, että veljelläni ja sisarellani olisi elämä hyvin.

³⁷⁷ Hyrcck 1995, 221.

³⁷⁸ Rainio 1980, 117.

³⁷⁹ Savela 2009, 253.

³⁸⁰ Hyrcck 1995, 213.

³⁸¹ Kallunki 2007, 137.

Jos minulla olisi jotakin puutteita, ettei veljelläni ja sisarellani niitä olisi. Jumalan mieli on ajatella toisesta aina parhain päin.”³⁸²

Puheissa ilmenee käsitys siitä, että vanhoillislestadiolainen kristitty oppii oikean elämän ohjeet Pyhän Hengen avulla. Ihminen ei omin voimin pysty syntisistä elämäntavoista luopumaan, vaan Pyhä Henki ohjaa häntä hylkäämään väärän elämäntavan ja syntisen elämän. Jumalan armossaan opettaa ihmisiä elämään hänen mielensä mukaisesti. Oikean elämän vaatimus edellyttää nuhteetonta elämää. Vaatijan moraalilain alla ihminen tuntee itsensä syntiseksi erityisesti omien intohimojensa, itsehillinnän ja hyvien tekojen puutteen vuoksi.³⁸³ Puheista ilmenee, että ihminen kokee joskus myös avuttomuuden tunnetta jumalasuhteessaan. Ne kuvaavat vetäytyjämielikuvan sävyttämää jumalasuhdetta. Avuttomuus voi myös ilmentää Jumalan Hallitsijan hahmoa. Kaikkivaltias Jumala kohtelee ihmistä miten haluaa ja ihminen voi vain avuttomana ottaa kaiken vastaan.³⁸⁴

”Usko ei ole vain tapakristillisyyttä, niin että tavan vuoksi tehdään tällä tavalla tai puhutaan tällä tavalla. Jumalan armo opettaa elämään Jumalan mielen mukaisesti. Me kaikki tiedämme, että Jumala on antanut sydämeemme kotiopettajan. Omatunto tulee murheelliseksi, kun synti voittaa. Murheellisena kotiopettaja ajaa ja opastaa meitä anteeksiantamuksen lähelle pyytämään, anomaan ja saamaan anteeksi.”³⁸⁵

”Me ihmiset koemme usein olevamme avuttomia Jumalan edessä. Tällainen avuttomuus voi nousta elämän kokemuksista.”³⁸⁶

Puheissa kuvataan vanhoillislestadiolaisen kristityn elämää, joka on sotaa ja taistelua sielunvihollista, ”maailmaa” ja ”omaa lihaa” vastaan. Jumala ilmenee puheissa Hallitsijan hahmossa taistelu- ja sotakuvauksissa. Hän antaa palvelijan roolissa olevalle Itseriittoiselle subjektille voimaa taistella pahuutta ja syntiä vastaan.³⁸⁷ Sota on voitettavissa vain Jumalan voimalla. Vanhoillislestadiolaiset kristityt ovat saaneet Jumalalta ”sotavarustuksen” eli keinot pyrkiä synnistä eroon. Näitä ovat Jumalan voiman lisäksi usko ja rukous. Sota syntiä vastaan kestää vain sen aikaa kuin ihminen elää. Kuoleman jälkeen taivaassa ei enää sodita. Jumala Hallitsijana on suuri ja voittoa kuningas, joka sotajoukkojensa etunenässä käy taisteluun pimeyden voimia vastaan. Hänen palvelijoidensa tehtävänä on osallistua tähän taisteluun syntiä ja pahuutta vas-

³⁸² Setälä 2008, 309.

³⁸³ Hyrck 1995, 219.

³⁸⁴ Hyrck 1995, 153, 203.

³⁸⁵ Hautamäki 2009, 248.

³⁸⁶ Huhtala 2009, 201.

³⁸⁷ Hyrck 153.

taan.³⁸⁸ ”Maailman” ja ”oman lihan” käsitteet viittaavat häpäisevän paranoian muotoon, silloin kun ihmisen oma tahto suuntautuu syntisen maailman houkutuksiin.³⁸⁹ Tässä ne esiintyvät häpäisevän paranoian muodossa, koska ihmisen tulee taistella ”omaa lihaa” ja ”maailman” houkutusia vastaan.³⁹⁰

”Meillä on taistelu kolmiliittoista vihollista, tätä maailmaa, sielunvihollista ja omaa lihaa vastaan. Ne ovat taistelukumppaneita, joiden kanssa joudumme todella vääntämään kättä joka päivä.”³⁹¹

”Sitten me olemme autuuden toivon rintaraudalla puetut. Autuuden toivon rautalakki on päässä ja uskon kilpi on meidän suojanamme. Meillä on sotavarustus.”³⁹²

6.5 Jumalan sallima kärsimys

Puheiden mukaan Jumala antaa ihmisen elämässä kaiken, myös kärsimyksen. Ihmisen elämään kuuluvat luonnollisena osana sairaudet ja vaivat. Puheissa kerrotaan, miten vanhoillislestadiolaisen seurakunnan ulkopuolelle joutuneen läheisen sairastuttua omaisilla on suuri huoli heidän iankaikkisesta elämästään. Omaisten suurin pelko on se, että sairastunut läheinen ei ehtisi tehdä parannusta ja päästä vanhoillislestadiolaisen seurakunnan jäseneksi ennen kuolemaansa. Läheisen luona vieraili puhuja, joka kehotti parannukseen. Tässä läheinen haluaa sen tehdä ja saada synnit anteeksi ”Jeesuksen nimessä ja veressä”. Vanhoillislestadiolaiset kristityt omaiset kokevat huojennusta ja iloa. Parannusta vaativa Jumala on sekä Vaatijan hahmoinen että Hallitsijan hahmoinen. Hallitsijan hahmoinen Jumala sallii ihmisen sairastua. Vaatijan hahmoinen edellyttää parannusta iankaikkisen elämän ehtona. Joskus kapinoiva ihminen ei heti suostu parannukseen, mutta vaatimuksen kasvaessa hän usein nöyrytyy ja taipuu.³⁹³

”Muutamia vuosia sitten minua pyydettiin käymään sairaalassa. Uskovainen äiti pyysi katsomaan aikuisiässä uudelleen syöpään sairastunutta tytärtä, joka oli kovin masentunut ja jättänyt uskomisen muutamia vuosia aiemmin. Menin pyydettyä sairaalaan. Tytär oli hyvin masentunut, koska syöpä oli uusiutunut. Hän kertoi elämänsä vaiheita. Ei hän jaksanut ottaa vastaan siunausta. Tarjosin sitä hänelle. Muutamaa päivää myöhemmin menin uudel-

³⁸⁸ Hyrc 1995, 153.

³⁸⁹ Hyrc 1995, 188.

³⁹⁰ Sellaiset käsitteet kuin ”maailma” ja ”oma liha” voidaan tulkita myös nujertavan paranoian muodossa. Silloin ne ilmentävät ihmisen omaa kapinallista, Jumalasta irrottautumaan pyrkivästä tahdostaan. Hyrc 1995, 188.

³⁹¹ Kinnunen 2007a, 300.

³⁹² Nevala 2009, 103.

³⁹³ Hyrc 1995, 153, 210.

leen ja paikalla oli myös hänen äitinsä. Vähän aikaa keskustelimme ja niin tytär halusi uskoa. Minä ja hänen äitinsä lohdutimme häntä. Tuossa tilanteessa tulimme myös itse lohdutuksesta osalliseksi. Tytär sai uskoa synnit anteeksi ja kertoi, että hänellä ei ole enää mitään pelättävää. Hän on valmis tästä ajasta lähtemään. Hän siunasi äitiään ja minua. Jälkeenpäin kuulin äidiltä, että tällä oli ollut suuri merkitys heidän perheeseensä. Se auttoi muita sisaruksia uskomaan. Tuossa koimme kuinka Jumalan voima on suuri heikkoudessa.³⁹⁴

Ihmisen elämään kuuluvat vaivat, kipu ja ahdistus. Vanhoillislestadiolaiset kristityt uskovat, että näistä voi kokea ihmeparanemisen. Jokainen, pienenkin sairauden, paraneminen kuvataan Jumalan ihmeenä. Terveysthuollon ammattilaisten apu otetaan vastaan tarvittaessa. Jumala näyttäytyy Hallitsijan hahmoisen antaessaan sairaudet ja parantaessaan niistä. Ihmeparanemiset ovat Jumalan yksiselitteisiä konkreettisia vastauksia ihmisille. Parantajan muotoinen jumalakuva ei useinkaan anna näitä konkreettisia näyttöjä jumalallisista voimista, vaan se vastaa ihmiselle container-funktion avulla. Tämän vuoksi Parantajan muotoinen jumalakuva ei useinkaan ole suosittu suuren joukon keskuudessa.³⁹⁵

”Rakas matkaystävä, jos ajattelet tarkemmin, eikö ole niin, että olet itse asiassa kokenut ehkä useammankin kerran ihmeparanemisen. Voimme sanoa näin. Sinulle on tullut vaivoja, kipuja, ahdistusta. On ollut pelkoa alkavasta sairaudesta. Sitten sairaus on parantunut aivan kuin itsestään, niin kuin monet sairaudet näennäisesti tekevät. Mutta eihän se toki näin ole, vaan Jumala, joka on vaivan antanut, on sen myös parantanut. Toki on sairauksia ja vaivoja, joihin joudumme ja saamme hakea apua terveydenhuollon ammattilaisilta.”³⁹⁶

Puheissa ilmenee käsitys siitä, että Jumala antaa ihmiselle vastoinkäymisiä ja koettelemuksia. Ihminen ei saa niitä oman pahuutensa vuoksi, vaan Jumala haluaa koetella uskoa. Koettelemusten avulla ihminen huomaa syntisen elämänsä ja hänellä on mahdollisuus korjata epäuskoista elämäntapaansa. Koettelemukset lisäävät yksimielisyyttä vanhoillislestadiolaisessa seurakunnassa sen jäsenten kesken. Vanhoillislestadiolaisen seurakunnan läheisyys ja sen jäsenten tärkeys nousevat esille koettelemusten avulla. Koettelemusten keskeltä Jumala antaa mahdollisuuden niistä selviämiseen. Suvisurapuheissa Hallitsijan ja Vaatijan tyyppisten jumalamielikuvien osuus on suuri. Tämän vuoksi kaikkalainen protestointi Jumalaa vastaan on osoitus niskuroinnista ja kapinallisuudesta. Puheissa ei käsitellä ihmisen pettymystä sellaista Jumalaa kohtaan, joka sallii kärsimyksen.³⁹⁷ Jumalan majesteettisuus ilmenee myös siinä, että hän hallitsee paha. Puheiden mukaan Jumala sallii valtaa myös pahalle. Siinäkin

³⁹⁴ Kesäläinen 2009, 295.

³⁹⁵ Hyrc 1995, 245.

³⁹⁶ Kava 2009, 211.

³⁹⁷ Myös Hyrc havaitsee tutkimuksessaan KO:sta samanlaisen piirteen.

Hänen pyrkimyksensä ovat hyviä ja huolenpito omiaan kohtaan on kokonaisvaltaista. Ihminen saa luottaa siihen, että pahassakin on hyvä tarkoitus. Hallitsijan muotoinen Jumala on ehdottoman kaikkivaltias.³⁹⁸

”Jumala järjestää meille Jumalan lapsillekin yksittäisiä koettelemuksia, jopa isompinakin ryhminä. Kaiken tarkoituksena on epäuskosta korjaaminen ja yksimielisyyden lisääminen, Jumalan valtakunnan läheisyyden ja tärkeyden korostaminen. Koettelematonta uskoa ei ole tänäkään päivänä, vaan Jumalan tarvitsee koetella jokaista Jumalan lasta.”³⁹⁹

”Veljet ja sisaret, Jumala pelastaa meitä kaikista vaaroista, joihin me joudumme, kaikista koettelemuksista, johon Jumala suuren viisautensa mukaan antaa meidän joutua. Jumala sallii meille koettelemuksia, mutta hän tietää jo koettelemuksia antaessaan, miten hän meidät niistä pelastaa.”⁴⁰⁰

”Jumala sallii valtaa pahallekin, Hän tekee niin kuin hän hyväksi näkee, mutta Jumala on luvannut pitää omistaan hyvää huolta.”⁴⁰¹

Jumala sallii myös ihmisen joutua onnettomuuksiin. Hän voi pelastaa siitä jotakin tarkoitusta varten. Puheessa käy ilmi, että tämä tarkoitus on selvinnyt myöhemmin asianomaiselle ja se on parannuksen tekeminen ja vanhoillislestadiolaisen seurakunnan jäseneksi pääseminen. Jumala ei kuitenkaan unohda eikä hylkää ihmistä kärsimysten keskelle. Ihmisen elämään liittyy kärsimysten hyväksyminen ja niiden keskellä eläminen. Jumalan rakkauteen sisältyy myös kurittaminen koettelemusten muodossa, jotta ihminen ei luottaisi liikaa itseensä. Nöyryyttä vaativa Jumala, joka kurittaa tottelematonta ihmistä, on Hallitsijan hahmoinen.⁴⁰²

”Aikoinaan se valtakunta oli myös minulta piilossa ja peitetty, mutta Jumala salli minun joutua vaikeaan liikenneonnettomuuteen. Makasin Turun yliopistollisessa keskussairaalassa teho-osastolla pitkän aikaa, ja siellä sairaalapastori tuli luokseni. Hän sanoi, että olen ollut vakavassa onnettomuudessa. Jumala on halunnut minut jotakin tarkoitusta varten pelastaa. Tuosta tapahtumasta noin puoleltoista vuoden päästä uskovainen työtoveri kutsui seuroihin. Silloin Turussa oli kolmipäiväiset vappuseurat. Olin siellä seuroissa. eräänä iltana eräs rakas veli kysyi minulta: sinä olet ollut muutaman päivän ajan seuroissa. Miltä tämä vaikuttaa? Kerroin muutamilla sanoilla. Hän kysyi, tahdonko uskoa samalla tavalla. En osannut, enkä jaksanut sano, mutta nyökytin päätäni. Tuo veli ja ne Jumalan lapset, jotka olivat siinä paikassa, saarnasivat minulle evankeliumin. Välittömästi tuon evankeliumin siunauksen jälkeen kaikki paikallaolijat alkoivat laulaa Siionin laulua, ovat syntini anteeksi suuret.”⁴⁰³

”Koettelemusten keskellä saatamme ajatella, että Jumala on minut hylännyt. Raamatussa sanotaan, että jota Jumala rakastaa, sitä hän myös kurittaa. Jumala on niin nähnyt hyväksi.

³⁹⁸ Hyrc 1995, 153.

³⁹⁹ Ritala 2008, 88.

⁴⁰⁰ Haapsaari 2007, 280.

⁴⁰¹ Alasaarela 2009, 72.

⁴⁰² Hyrc 1995, 153.

⁴⁰³ Kesäläinen 2009, 293.

Se on tarpeellista meidän lihалlemme ja verellemme, ettemme luottaisi itseemme niin kuin Pietari.”⁴⁰⁴

⁴⁰⁴ Korhonen 2007, 79.

7. KAIKKIVALTIAAN JUMALAN PELASTUSSUUNNITELMA

7.1 Jumalan armolliset kasvot Jeesuksessa

Puheissa kuvaillaan, kuinka Jeesus on avannut syntiselle ihmiselle pelastuksen mahdollisuuden. Hänen sovitustyö on ollut täydellinen. Jumala ilmoittaa itsensä Jeesuksessa. Hän tulee esille juuri Jeesuksen sovitustyössä armahtavana Jumalana. Jumala näyttäytyy Jeesuksessa armollisena Parantajana, joka container-funktion avulla vapauttaa ihmisen synnistä. Kristus toimii ihmiskunnan sijaisena. Vapahtaja näyttäytyy myös Houkuttajan piirteissä kutsuessaan ihmistä osalliseksi armoonsa. Toisaalta armon käsitteen voisi myös tulkita Vaatijamielikuvan lähtökohdista. Silloin Jumala osoittaa armonsaa vain kutsuun vastanneille nuhteettoman tien valinneille ihmisille.⁴⁰⁵ Tämä osoittaa, että käsityksissä Kristuksesta ilmenee useita jumalakuvia rinnakkain. Räsänen tutkimuksessa ilmenee välillisten lausumien kategoriassa Jeesus-niminen alakategoria. Siinä Jumalaa kuvataan vain Jeesuksen kautta.⁴⁰⁶ Toisin on suviseura-puheissa, joissa Jeesus nähdään selkeästi Jumalan yhtenä puolena, joka ei sulje pois mitään muita kuvia Jumalasta.

”Eli Pyhä Jumala ilmoittaa Vapahtajassamme Jeesuksessa Kristuksessa armolliset kasvonsa.”⁴⁰⁷

”Meidän Vapahtajamme sovitustyö on ollut täydellinen. Hän on kuollut kaikkien ihmisten syntien sovitukseksi ja ylösnousemuksellaan avannut tien iankaikkiseen elämään taivaan kotiin. Valtakuntansa evankeliumissa Vapahtaja haluaa tänään kutsua opetuslastensa joukkoon sinua, erityisesti sinua rakas ystävä, joka koet, että et ole tällä hetkellä tästä Jumalan suuresta armosta osallinen.”⁴⁰⁸

Vanhoillislestadiolainen kristitty turvautuu Jeesukseen. Hänen ei tarvitse pelätä mitään, vaan hän saa luottaa Jumalan johdatukseen. Puheissa ilmenee käsitys siitä, että Jeesus on itse läsnä suviseuroissa ja vanhoillislestadiolaisten kristittyjen keskuudessa. Jeesus kantaa ihmisen kivun ja sairauden. Hänen kauttaan ihminen saa luopua ahdistuksestaan ja tuntee rauhaa. Puheissa otetaan huomioon se, että Jeesus eli ihmisen elämän. Hän on elänyt myös ihmiselämän kiusaukset ja sen vuoksi hän tietää

⁴⁰⁵ Hyrc 1995, 173, 235.

⁴⁰⁶ Räsänen 2002, 193.

⁴⁰⁷ Murto-perä 2008, 176.

⁴⁰⁸ Palola 2008, 184.

ihmisen elämän ilot ja vaikeudet. Jeesuksen kokemukset ihmisenä kuvaavat Jumalaa Parantajana. Vain tuntemalla samaa kuin subjekti voi objekti ottaa subjektin vaikean tunteen vastaan. Container-funktion toteutumisen kannalta on tärkeää, että Jeesuksen ihmisluku ja jumalallisuus tulevat esille. Toisaalta Kristus turvana toteuttaa jumalakuvaan Hallitsijan hahmoa. Kristuksen tehtävä on silloin rauhoitella pelkäävää ihmistä. Varhaisen tason jumalakuva näyttävät usein rinnan myöhemmän tason jumalakuviin kanssa.⁴⁰⁹

”Herra Kristus on tälläkin hetkellä meitä rauhoittamassa täällä Jumalan valtakunnassa. Hän sanoo meille, että meidän ei tarvitse pelätä, vaan saamme olla turvassa ja luottaa Jumalan johdatukseen.”⁴¹⁰

”Vapahtajamme on näet elänyt ihmisen elämän. Hän on kokenut ihmiselämän kiusaukset. Hän tietää, että olemme kiusattuja.”⁴¹¹

Sulauttavaan symbioosiin viittaa käsitys siitä, että Jeesus asuu ihmisen sydämessä. Houkuttajan muotoinen Jumala antaa ihmiselle kokemuksen tyydytystä tuottavasta läsnäolosta.⁴¹² Vanhoillislestadiolaisen kristityn usko näkyy hänen elämässään ja työssään. Ihmisen sulautuminen Houkuttajan hahmoiseen Jumalaan on niin kokonaisvaltaista, että se näkyy ja tuntuu kaikissa elämänalueilla.

”Mutta Herra Jeesus tahtoo antaa ihmisille vielä enemmän, hän tahtoo asua sydämessä.”⁴¹³

”Missä työssä tahansa sinä sisareni ja veljeni olet, kun sinä teet arkisen työnkin Jeesuksen nimeen, sinä elämälläsi puhut.”⁴¹⁴

7.2 Sananjulistajat ”Jumalan sanan” saarnaajina

Vanhoillislestadiolaiset kristityt uskovat, että Jumala puhuu Henkensä kautta heidän julistuksessa. Skitsoparanoidisessa positiossa uskova ihminen on siinä mielessä kaikkivoipa, että Jumala on antanut hänelle viisaudessaan erehtymättömän tiedon jumalallisista asioista. Koska hän on löytänyt lopullisen totuuden, hänen tehtävänä on julistaa sitä maailmalle.⁴¹⁵ Samoin suviseurapuheiden sananjulistajat ajattelevat pu-

⁴⁰⁹ Hyrc 1995, 249.

⁴¹⁰ Trög 2009, 93.

⁴¹¹ Palola 2008, 183.

⁴¹² Hyrc 1995, 143.

⁴¹³ Kopperoinen 2009, 126.

⁴¹⁴ Kallunki 2008, 62.

⁴¹⁵ Hyrc 2009, 94.

heistaan. Jeesuksen sanaa kuulee vain vanhoillislestadiolaisesta seurakunnasta sen jäsenten julistamana. Jumala on lähettänyt heidät maailmaan julistamaan syntien anteeksiantamusta ja toimimaan ”Jumalan suuna”.

Puheiden mukaan jokainen vanhoillislestadiolainen kristitty on saanut Pyhän Hengen vaikutuksesta yleisen pappisuuden tehtävän. Tämä tehtävä on heidän käsitystensä mukaan ollut heille omistettuna kaikkina aikoina ja kaikkialla maailmassa. Pyhä Henki on läsnä vanhoillislestadiolaisten kristittyjen keskuudessa. Vain heidän keskuudessaan voi pelastua ja saada synnit anteeksi. Salomäen tutkimus on samansuuntainen. Vanhoillislestadiolaisten suviseurojen osallistujat poikkeavat muiden herätysliikkeisiin tilaisuuksiin osallistuneista siinä, että he uskovat muita selvästi useammin vain omaan herätysliikkeeseen kuuluvien pelastuvan.⁴¹⁶ Tämä näkemys esiintyy jo 1980-luvulla Ruokasen tutkimuksessa, jossa ilmenee, että Pyhän Hengen pappisuus on vain ”Jumalan valtakunnan” eli vanhoillislestadiolaisen seurakunnan sisällä. Lisäksi tutkimuksessa todetaan, että luterilaisen kirkon pappisvirka on osa kirkkoregimenttiä, mutta se ei ole Jeesuksen asettama. Virkapappisuus ja Pyhän Hengen pappisuus voivat yhdyttyä, mikäli pappi on ”uskovainen”.⁴¹⁷ Suviseurapuheissa vuosina 2007–2009 ei käsitellä virkapappisuutta.

”Jumalan lapset on lähetetty tähän maailmaan Pyhän Hengen valtuutuksella Jumalan valtakunnan suurlähettiläinä kuuluttamaan kaikille syntien anteeksiantamuksen sanomaa, toimimaan Jumalan suuna.”⁴¹⁸

”Olemme saarnamiehiä, niin kuin Jumalan lapset kaikkina aikoina ja kaikkialla ovat Pyhän Hengen pappeja saarnaamaan syntien anteeksiantamusta.”⁴¹⁹

”Jumalan valtakunnan ulkopuolella ei ole Pyhää Henkeä eikä myöskään Jumalan anteeksiantamusta.”⁴²⁰

Vanhoillislestadiolaisten kristittyjen julistus näyttäytyy puheiden mukaan liikkeen ulkopuolisille tuomitsevana, mutta he eivät itse koe sitä sellaisena. Jumala rohkaisee puhujia ja antaa heille voimaa puhua, vaikka he usein saavat liikkeen ulkopuolella elävien keskuudessa kokea vastustusta. Vanhoillislestadiolaisten kristittyjen julistus kuvataan kutsuvana, parantavana ja lohduttavana. Ihmisen on mahdollista tätä julis-

⁴¹⁶ Salomäki 2010, 236.

⁴¹⁷ Ruokanen 1980, 77.

⁴¹⁸ Hautamäki 2009, 247.

⁴¹⁹ Hintikka 2009, 87.

⁴²⁰ Heikkinen 2007, 62.

tusta kuultuaan vastata Jumalan kutsuun. Kutsuvassa Jumalassa on Houkuttajan piirteitä.⁴²¹

”Jumalan valtakunnan opetus on, että väärällä hurskaudella, omavanhurskaudella, ei päästä taivaaseen, vaikka se kelpaisi tässä ajassa. Meitä Jumalan lapsia syytetään, että me tuomitsemme. Kun olen täällä saanut kuulla, mitä Jumalan henki on puhunut, niin minun mielestäni niissä puheissa ei ole ollut tuomion henkeä.”⁴²²

”Jumalan tahto on tänäkin päivänä, että hänen henkensä kautta avautuva, saarnattava ja kuultava Jumalan sana saisi ihmistä kutsua, parantaa, lohduttaa ja virvoittaa. Jumalan sana antaa myös kasvun. Me Jumalan lapset, sanan palvelijat, jokainen Jumalan lapsi Pyhän Hengen pappina, olemme sanan kylväjät.”⁴²³

7.3 Jumalan vaatima parannus

Suviseurapuheissa saarnataan sekä lakia että evankeliumia. Jumalakuvan hierarkkista symbioosia edustaa Jumalan laki. Se on väline, jolla Jumala osoittaa ihmisen syntisyyden ja ihmisen elämän kuoleman vallan alla. Lain tehtävänä on herättää ihmisen synnintunto ja halu tehdä parannus. Lain avulla Jumala herättää omantunnon. Sen perimmäisenä tarkoituksena nähdään syntisten ja vanhoillislestadiolaisen julistuksen hylkäävien ihmisten tuomitseminen. Sen sijaan parannuksen tehneet eli syntinsä toiselle vanhoillislestadiolaiselle kristitylle tunnustaneet ja liikkeeseen sisälle päässeet eivät elä Jumalan lain alla, vaan he ovat osallisia iankaikkisesta elämästä. Tässä Jumala näyttäytyy Vaatijan roolissa suhteessa Riippuvaiseen.⁴²⁴ Myös Ruokasen tutkimuksessa ilmenee, että lain saarna kohdistui tottelemattomiin, Jumalan valtakunnan ulkopuolella eläviin. Sen tehtävänä oli synnintunnon herättäminen.⁴²⁵

”Jos ihminen ei ota Jumalan sanan saarnaa vastaan, hän on Herran Jeesuksen ansioyön ulkopuolella ja lain alla. Laki ja synty vaikuttaa ihmisessä kuoleman. Jumalan lapsille tämä saarna, jota Jumalan valtakunnassa saarnataan, on elämän lahja.”⁴²⁶

”Jumalan valtakunnasta saarnataan tänä päivänäkin Jumalan sanan kaksiteräistä miekkaa, lakia ja evankeliumia. Lain tehtävä on herättää ja osoittaa synnintunto, että ihminen tuntisi

⁴²¹ Myös KO sisältää viittauksia kutsuvaan Jumalaan. Siinä Jumalan kutsu nousee synnin ja syyllisyyden luomista lähtökohdista kuten myös suviseurapuheissa. Hyrc 1995, 178.

⁴²² Göös 2009, 224.

⁴²³ Saukkonen 2008, 166.

⁴²⁴ Samoin KO:n jumalakuvassa Jumala näyttäytyy Vaatijan roolissa käsiteltäessä Jumalan lakia. KO:n käsitys jumalasuhteesta on myös hyvin moraalisen-juridinen. Armojärjestyksen vaiheet heijastelevat sisäisen maailman siirtymistä varhaisesta myöhäiseen tilaan nuhteettomuuden tietä pitkin. Hyrc 1995, 155.

⁴²⁵ Ruokanen 198, 85.

⁴²⁶ Jäntti 2007, 103.

oman syntisyytensä. Syntisyys aiheuttaa Jumalan mielen mukaisen murheen, joka saa aikaan parannuksen. Sitä Jumala tahtoo jokaisen ihmisen kohdalla.”⁴²⁷

Myös pienet lapset saattavat kokea synnintuntoa. Lapsi kokee ahdistusta synneistään samalla tavoin kuin aikuinenkin. Tämä ahdistus ilmenee itkuna. Ahdistus helpottuu, kun heidän puolestaan saarnataan synnit anteeksi. Jumala vaatii myös lapselta syntien anteeksipyytämistä. Hän näyttäytyy Vaatijan hahmoisena lasta kohtaan. Lapsen kuuliaisuus ja syntien tunnustamisen tarve nähdään hyvänä asiana. Vaatijan dominoiman Jumalan anteeksiannon edellytyksenä on tyypillisesti se, että ihminen on syyllisyydestään tietoinen. Hän tunnustaa Vaatijan lain ehdottoman arvon ja nöyrtyy sen tuomittavaksi. Vasta tämän jälkeen hänet voidaan armahtaa.⁴²⁸

”Eräs uskovainen isä kertoi kymmenien vuosien takaisesta kokemuksestaan. Hänellä oli pieni lapsi, joka oli juuri oppinut puhumaan. Tällä pienellä lapsella oli tullut tunto synnistä, ja hänen tarvitsi saada synnit anteeksi. Hän oli isältä pyytänyt syntejä anteeksi. Isä oli vain huolimattomasti sanonut siinä, että anteeksi, anteeksi. Tämä pieni lapsi oli jokellellut, että veressä anteeksi. Ajatelkaa rakkaat, lapsen tarvitsi saada Jeesuksen nimessä ja kalliissa sovintoveressä synnit anteeksi. Siihen tyytyi lapsen sydän.”⁴²⁹

Ihminen pääsee Hallitsijan tyyppisen Jumalan palvelijaksi, kun hän tekee parannuksen ja luopuu syntisestä elämästään. Ihminen nöyrtyy Jumalan väkevän käden alle ja näin pelastuu pahalta maailmalta. Jumalan lain avulla ihminen vastustaa syntiä. Hänen velvollisuutensa Jumalan palvelijana on ilmoittaa synnissä eläville parannuksen mahdollisuus ja siirtymisen pelastettujen joukkoon.⁴³⁰ Puheissa Jumala ilmenee parannus kehotuksessa Hallitsijan ja Vaatijan hahmossa. Parannuksessa Jumala tekee kelvottomasta ihmisestä kelvollisen ja vain toinen vanhurskautettu parannuksen tehnyt ihminen pystyy toimimaan välittäjänä parannuksen teossa. Vanhoillislestadiolainen kristitty elää näin ollen hierarkkisessa symbioosissa Jumalan kanssa, jolloin ihminen saa Jumalalta voimia ja hän saa toimia Jumalan valtuuttaman.⁴³¹

”Kun Jumala vanhurskauttaa eli tekee kelvottoman ja synnin alle myydyn, lain kiroaman ja tappaman ihmisen edessään kelvolliseksi, tästä Jumalan ihmeestä käytetään tuttua nimitystä parannus.”⁴³²

”Jos joku haluaa tehdä parannuksen, sen täytyy tapahtua sillä tavalla, että Jumalan valtakunnasta saarnataan synnit anteeksi. Rakkaat matkaystävät, kun olemme saaneet kokea tä-

⁴²⁷Sippola 2009, 188.

⁴²⁸Hyrck 1995, 231.

⁴²⁹Nevala 2009, 104.

⁴³⁰Hyrck 1995, 154.

⁴³¹Hyrck 1995, 153.

⁴³²Juntunen 2007, 229.

män suuren armon omalle kohdallemme, meillä on tämä Pyhän Hengen virka olemassa. Meillä on velvollisuus hoitaa tätä virkaa. Jos joku katuva tulee, lähestyy meitä ja pyytää syntejään anteeksi, niin meidän tehtävämme on saarnata hänelle synnit anteeksi Jeesuksen nimessä ja veressä.”⁴³³

Nuorta varoitetaan ajattelemasta parannuksen siirtämisestä myöhempään. Myös nuori ihminen voi kuolla ja sen vuoksi parannuksen tekoa ei saisi siirtää. Jumala on antanut jokaisen elämälle sen ajan, jonka Hän on määrännyt. Kuoleman herättämiä paranoidisen vihan mielikuvia ei kristillisessä perinteessä ole yleensä kohdistettu Jumalaan, vaikka hänet on mielletty elämän ja kuoleman herraksi, jonka käsissä on ihmisen päivien määrä. Jumala näyttäytyy Vaatijan hahmossa vaatiessaan ihmiseltä parannusta ennen kuolemaa.⁴³⁴

”Ihminen ei voi turvautua mihinkään ajalliseen. On vaarallista ajatella, että olen nuori ja elämä on edessäpäin, ehdin joskus myöhemmin tehdä parannuksen. Jumalan mitta on toisenlainen kuin ihmisen. Olemme kuulleet viestejä, miten jonkun lähtö on tullut parhaassa nuoruudessa. Ihmiset saattavat sanoa, että tulipa varhainen lähtö. Mutta Jumalan sanan perusteella toteamme, että Jumalan mittapuu tuli täyteen. Tuli eletyksi yksi täysi elämä.”⁴³⁵

Parannus kuvataan kertakaikkiseksi tapahtumaksi. Siihen ei vähitellen kypsytä, vaan Jumala pysäyttää. Parannus ei kuitenkaan ole ansio, eikä ihminen saa ylpeillä sillä. Toisen ihmisen parannus auttaa ihmistä pysymään uskossa ja näkemään siitä seuraavan ilon. Ihmisen pysäyttävä Jumala näyttäytyy Hallitsijan hahmoisena. Toisaalta myös Vaatijan hahmoinen Jumala vaatii ihmiseltä puhdasta uskoa ja parannuksen tekoa.⁴³⁶ ”Parannuksen armon saaminen” on myös Salomäen tutkimuksessa pelastuksen ehtona. Pelkästään liikkeeseen kuuluminen ei riitä, vaan henkilökohtaista uskoa edellytetään sen jokaiselta jäseniltä.⁴³⁷ Ruokasen tutkimuksen mukaan vanhoillislestadiolaisuudessa parannuksen teko ei ole ihmisteko eikä ihminen voi päättää uskon alkamisesta. Jumalan sanan kuuleminen on edellytys uskon alkamiselle.⁴³⁸

”Parannus ei tarkoita sellaista hiljalleen kypsymistä, omien tekojen kautta elämän parantamista, vaan se on aina kertakaikkinen tapahtuma. Jumala pysäyttää. Ihminen pääsee Jumalan valtakuntaan evankeliumin uskomisen kautta.”⁴³⁹

⁴³³ Trög 2009, 95.

⁴³⁴ Hyrc 1995, 252.

⁴³⁵ Korhonen 2007, 81.

⁴³⁶ Hyrc 1995, 153, 226.

⁴³⁷ Salomäki 2010, 236.

⁴³⁸ Ruokanen 1980, 86.

⁴³⁹ Korhonen 2007, 75.

”Ehkä puhuttelevinta on aina se, kun joku ihminen saa parannuksen armon, läheinen tai kaukainen, Silloin miettii, kun näkee toisen ilon siitä asiasta, että miksi minä epäilen uskominen asiaa. Noinhan se on ja noin minäkin haluan uskoa.”⁴⁴⁰

Uskosta luopuneet ja liikkeestä ulkopuolelle joutuneet sekä ihmiset, jotka eivät ole koskaan siihen kuuluneet saattavat palata ”tuhlaajalapsen” tavoin vanhoillislestadiolaisen seurakunnan jäseneksi, kun he ovat saaneet ensin ”parannuksen armon”. Parannuksen jälkeen ihminen kokee elämässään muutoksen. Ihminen haluaa olla kuuliainen Jumalalle ja hänen käsityksensä arvokkaista asioista muuttuvat. Elämässä on tärkeintä se, että ihminen on pelastuksesta osallinen. Kuuliaisuutta vaativa Jumala näyttäytyy Vaatijan hahmoisena. Ihmisen vertaamista raamatunkertomuksen tuhlaajapoikaan viittaa myös Parantajan hahmoiseen jumalakuvaan. Tuhlaajapoikakertomuksessa isä ei vaadi pojaltaan mitään, vaan ottaa hänet vastaan ehdoitta. Hän ei vaadi edes syntien tunnustamista.⁴⁴¹ Toisaalta syntien tunnustamisen tarve ja kehoitus tulevat puheissa vahvasti esille.

”Monet ovat kertoneet, että he ovat tuhlaajalapsen tieltä saaneet parannuksen armon.”⁴⁴²

”Kun ihminen saa parannuksen armon, hänen elämässään tapahtuu suuri arvojen ja tavoitteiden uudelleen järjestely. Tärkeämmäksi tulee se, että minä kerran pääsisin perille sinne, missä Herra Jeesus on jo minua odottamassa.”⁴⁴³

7.4 Synnit anteeksi ”Jeesuksen nimessä ja veressä”

Syntien anteeksisaaminen ja -antaminen kuuluvat Jumalan pelastustyöhön. Puheiden mukaan ihminen ei tavoita Jumalaa teologiaa pohdiskelemalla, vaan hänen on siirryttävä nuhteettomuuden tielle tunnustamaan syntinsä ja nöyrytyään Jumalan tuomittavaksi ja armahdettavaksi.⁴⁴⁴ Puheiden mukaan Kristus on jättänyt vanhoillislestadiolaiseen seurakuntaan anteeksiantamisen vallan. Vanhoillislestadiolainen kristitty saarnaa ”Jeesuksen nimessä ja veressä” synnit anteeksi, jolloin Jeesus Kristus myös toimii hänessä. Myös Kettusen tutkimuksessa ilmenee, että ripittäytyjä kokee kohtaavansa Jumalan ripin vastaanottajassa. Ripittäytyjän tunne- ja kokemusmaailmassa

⁴⁴⁰ Hurtig 2008, 73.

⁴⁴¹ Hyrc 1995, 233–234.

⁴⁴² Lampinen 2008, 163.

⁴⁴³ Uljas 2009, 46.

⁴⁴⁴ Samoin KO:n käsityksen mukaan etäännyttämisen tie ei ole oikea mielikuva etsiä yhteyttä Jumalaan. Sen sijaan nuhteettomuuden tiellä löytyy oikea jumalasuhte. Hyrc 1995, 207.

kokemukset ripin vastaanottajana Kristuksen sijaisena ja välittäjänä menevät sekaisin.⁴⁴⁵ Puheissa Jumala näyttäytyy Vaatijan hahmoisena, koska Parantaja ei edellytä subjektilta katumusta, parannusta tai syntien tunnustamista. Parantajan voidaan kyllä arvella suosivan syntien tunnustamista sikäli, että kaiken pahan olon lähteiden kuten syyllisyyden julkituominen mahdollistaa container-funktion perusteellisen käytön. Mikäli tunnustaminen alkaa saada pakottamisen sävyjä, niin Parantaja etsii pahanolon lähteiden julkituomiselle jonkin muun muodon.⁴⁴⁶ Syntien tunnustaminen pelastuksen ehtona viittaa vahvasti Vaatijan muotoiseen jumalakuvaan. Toisaalta ajatus siitä, että Kristus toimii toisessa uskovaisessa ihmisessä viittaa Houkuttajan hahmoiseen jumalakuvaan, jossa Kristus on symbioottisessa suhteessa sulautuneena uskovaiseen ihmiseen.⁴⁴⁷

”Jos tämän sana kuulossa joku kyselee, miten saisi synnit anteeksi, niin tähän kysymykseen Jumala vastaa yksinkertaisesti. Sinä saat synnit anteeksi, kun löydät uskovaisen ihmisen, joka sinulle Kristuksen käskystä antaa anteeksi. Nytkin sinulla, joka kenties etsit rauhaa tuntollesi, on lupa uskoa Herran Jeesuksen nimessä ja sovinto veressä synnit anteeksi. Se on ihmeellinen asia, että se, mikä täällä maan päällä päästetään, on päästetty myös taivaassa. se on aivan ihmeellinen asia.”⁴⁴⁸

”Jumalan valtakunnassa on veljiä ja sisaria, saattomiehiä, joilla on Kristuksen antamat valtuudet saarnata anteeksiantamuksen evankeliumia. Olipa Jumalan lapsi vanha tai nuori, hänellä on sama oikeus julistaa syntien anteeksiantamuksen evankeliumia katuvalla syntiselle.”⁴⁴⁹

”Kysyin vielä, haluatko sinä uskoa synnit anteeksi. Tämä ihmetteli, että sinäkö annat synnitkin anteeksi. Saarnasin hänelle synnit anteeksi Jeesuksen nimessä ja sovintoveressä. Me emme saarnaa itsestämme vaan Jeesuksesta Kristuksesta.”⁴⁵⁰

Herätysliikkeen ulkopuolella eläviä kehoitetaan uskomaan synnit anteeksi ”Jeesuksen nimessä ja veressä”. Tämän jälkeen heille avautuu mahdollisuus päästä vanhoillislestadiolaiseen seurakunnan jäseneksi ja he saavat ”uudestisyntymisen armon”. Vanhoillislestadiolaisen liikkeen ulkopuoliseen tulee suhtautua lähimmäisen rakkaudella ja anteeksiantavalla mielellä. Tämä ei kuitenkaan ole samanlaista anteeksiantamusta kuin liikkeen sisällä, koska vanhoillislestadiolaisten kristittyjen mukaan siitä puuttuu Pyhä Henki. Anteeksipyytämistä ja -antamisesta uskotaan seuraavan hyvää ja liikkeen ulkopuolinen haluaisi sen seurauksena tehdä parannuksen ja liittyä vanhoillis-

⁴⁴⁵ Kettunen 2003, 392–394.

⁴⁴⁶ Hyrck 1995, 233.

⁴⁴⁷ Hyrck 1995, 145, 210.

⁴⁴⁸ Hautamäki 2009, 247.

⁴⁴⁹ Savolainen 2007, 295.

⁴⁵⁰ Hämäläinen 2007a, 257.

lestadiolaisen seurakunnan jäseneksi. Vaatijan muotoisen Jumalan armo kiteytyy syntien anteeksiantamisessa. Hän armahtaa syntisen ihmisen, kuten tasavallan presidentti voi armahtaa rikollisen. Ihmisen tulee olla omasta syyllisyydestään tietoinen. Sen sijaan Parantajan hahmoinen Jumala katsoo pahuuttaan anteeksipyytävän ihmisen syyllisyyden tuntoa turhaksi.⁴⁵¹ Jumala näyttäytyy anteeksiantamuksen vaatimuksessaan Vaatijan hahmoisena. Oikean anteeksiantamisen edellytyksenä on vanhoillislestadiolaisen seurakunnan jäsenyys ja sen vuoksi myös ihmisten väliset anteeksipyynnöt ja -antamiset eivät ole Jumalan mielen mukaisia, elleivät molemmat osapuolet ole parannuksen tehneitä ihmisiä.

”Monesti saatamme loukata lähimmäistämme myös armosta osattomia, olemme usein taitamattomat. On hyvä muistaa veljet ja sisaret sekin, että saamme lähestyä epäuskoista naapurina, työtoveria ja ystävää anteeksi pyytävällä mielellä silloin, kun on erimielisyyttä tullut. Vaikka anteeksiantamuksen evankeliumi ei tulekaan niin kuin Jumalan lasten sydäimestä Pyhän Hengen saarnana, silti anteeksi pyytäminen kantaa usein hyvää hedelmää. Se saattaa olla kutsumassa armosta osatonta Jumalan valtakuntaan ja parannukseen.”⁴⁵²

”Kristuksen ansion kautta sinä lain rikki lyömä, ahdistettu ihminen saat omistaa kaikkien syntiesi anteeksiantamuksen Jeesuksen pyhässä nimessä ja kalliissa sovintoveressä. Kun sen uskot, evankeliumin voima vie sinut kerran perille.”⁴⁵³

Vanhoillislestadiolaisia kristittyjä kehoitetaan ripittäytymään toisilleen. Tuolloin hän voi puhua ahdistavat ja omaatuntoa painavat asiat. Ripissä julistetaan syntien anteeksiantamus ”Jeesuksen nimessä ja veressä”. Anteeksiantamusta painottavat sovituksen tulkinnat johtavat nuhteettomuuden tien mielikuviin ja Vaatijan muotoinen jumalakuva saa dominoivan aseman.⁴⁵⁴

”Yksityinen rippi on Jumalan lapsen kallis armoetu, jotta me säilyisimme uskomassa. Jos sinulla on nimellisiä asioita, sinä voit etsiä luotettavan Jumalan lapsen, visuksi kaivoksi kutsutun ihmisen ja purkaa hänelle tuntuksiasi asioita. Hän julistaa sinulle Pyhän Hengen valtuuksin kaikkien syntien anteeksiantamuksen Jeesuksen nimessä ja kalliissa sovintoveressä.”⁴⁵⁵

⁴⁵¹ Hyrc 1995, 232.

⁴⁵² Saukkonen 2008, 171.

⁴⁵³ Saulio 2007, 49.

⁴⁵⁴ Hyrc 1995, 237.

⁴⁵⁵ Lahtinen 2007, 177.

7.5 Jumalan lahjoittama usko

Puheissa korostetaan oikean uskon tärkeyttä. Usko on aina Jumalan lahjaa. Se kuvataan pyyteettömäksi lahjaksi, joka ei vaadi vastalahjaa. Usko lahjana kuuluu transformaation mielikuvamaailmaan. Jotta ihmisen sisäinen maailma voi siirtyä transformaation tielle, hänen on saatava riittävän monia kokemuksia hoidetuksi tulemisesta container-funktion avulla.⁴⁵⁶

”Saatat joskus ajatella, että sinun täytyisi antaa Jumalalle jotakin vastalahjaksi. Muta usko on Jumalan lahja, ja lahjan luonteeseen aina kuuluu, että sitä ei tarvitse maksaa lahjan antajalle.”⁴⁵⁷

Usko on henkilökohtaista ja hetkittäistä. Sitä ei voi siirtää tulevaisuuteen. Jumalan pyhyys ilmenee vanhoillislestadiolaisessa uskossa ja elämässä. Jumalan pyhyyttä ja kaikkivaltiutta kunnioittava usko kuvaa Hallitsijan muotoista jumalakuvaa. Jumalan palvelijoitten on kirkastettava hänen pyhän nimensä kunniaa.⁴⁵⁸ Uskomisen päämääränä on iankaikkinen elämä. Ihminen ei usko tätä elämää varten. Uskomalla ihminen pelastuisi viimeiseltä tuomiolta. Uskoa vaativa Jumala näyttäytyy Vaatijan hahmoisena.⁴⁵⁹

Kristinusko sisältää opin vanhurskauttamisesta uskon kautta. Tällä vanhurskauttamisen termillä tarkoitetaan pääsemistä oikeaan suhteeseen Jumalan kanssa. Ihminen on passiivinen ja Jumala aktiivinen vanhurskauttamisessa. Vanhurskauttaminen ei siis ole ihmisen ansio tai uskon mitta vaan Jumalan toimintaa armosta käsin. Jumala tekee kaiken, mitä pelastukseen tarvitaan. Myös usko itsessään on Jumalan lahja.⁴⁶⁰ Suvisurapuheissa pidetään tärkeänä oikeaa uskoa. Minkä tahansa uskon kautta Jumala ei vanhurskauta.

”Jumalan pyhyys tulee kaikkein parhaiten kunnioitetuksi ja ylistetyksi silloin, kun uskotaan ja eletään oikein.”⁴⁶¹

”Eilinen usko siirtää meidät uuteen päivään, mutta ei pitemmälle.”⁴⁶²

”Uskomme päämäärä on iankaikkinen elämä Jumalan luona.”⁴⁶³

⁴⁵⁶ Hyrc 1995, 230.

⁴⁵⁷ Koskelo 2009, 142.

⁴⁵⁸ Hyrc 1995, 153.

⁴⁵⁹ Hyrc 1995, 210.

⁴⁶⁰ McGrath 1999, 472–483.

⁴⁶¹ Murtoerä 2008, 179.

⁴⁶² Ritala 2008, 89.

⁴⁶³ Liukkonen 2008, 221.

Jumala ohjaa ja johdattaa vanhoillislestadiolaista säilymään uskossa ja Hän muistuttaa, mikä on elämässä tärkeää. Jumala antaa ihmiselle voimaa elämään. Jumalan voima on pahaa ”maailmaa” ja sielunvihollista voimakkaampi ja ihminen pystyy sen avulla säilymään oikeassa uskossa. Jumalan antama voima kertoo Hallitsijan hahmoisesta jumalakuvasta. Ihmisen tulee tyytyä siihen, että Hallitsijan hahmoinen Jumala antaa ihmiselle uskon lisäksi, minkä hyväksi näkee.

”Jumalan voimin meidän on mahdollista säilyä uskomassa. Vaikka maailma menisi kuinka pahaksi tahansa, meidän ei tarvitse hätäillä, sillä Jumalan voima on suurempi kuin sielunvihollisen, tämä maailman ja oman lihan voima.”⁴⁶⁴

”Tarvitsemme Jumalan ohjausta ja väkevää kättä, että säilymme uskomassa ja muistamme, mikä on elämämme kallein ja tärkein asia. Niin kuin äsken päiväseuroissa kuulimme, uskon ohella meille annetaan kaikki se, mitä tarvitsemme. Ei kaikkea sitä, mitä mielessämme pyydämme.”⁴⁶⁵

Puheiden mukaan usko syntyy Jumalan tekona Hänen sanansa kuulemisen kautta. Vanhoillislestadiolaiset kristityt kokevat, että siitä seuraa aina vanhurskaus, rauha ja lepo. Usko Jumalan työnä ja siitä seuraava rauha viittaa transformaation tien mielikuvamaailmaan. Parantajan hahmoinen Jumala ilmenee syvänä rauhan ja lämmön kokemuksena.⁴⁶⁶ Toisaalta ihmisen tahtoon vetoaminen kuvaa nuhteettomuuden tien vaatimusta. Vaatijan hahmoinen Jumala vaatii ihmistä ottamaan vastaan evankeliumin. Sen sijaan Parantajan hahmoinen Jumala ei esittäisi ihmiselle mitään erityistä omaa tahtoaan.⁴⁶⁷

”Usko tulee tänäkin päivänä kuulemisesta ja kuuleminen Kristuksen sanan kautta.”⁴⁶⁸

”Vanhurskaus, rauha ja ilo seuraavat aina sitä, kun Jumalan lapsi saa kuulla evankeliumin sanaa tai kun uskosta osaton tahtoo ottaa vastaan armoevankeliumin.”⁴⁶⁹

Uskoon kuuluu aina tunnustaminen. Myös vieraassa maassa ja vieraassa kulttuurissa ihmisen tulee tunnustaa uskonsa. Tällöin hänen on helpompaa elää uskovaisen ihmisen elämää ja säilyttää hyvä omatunto. Vaatijan hahmoinen Jumala edellyttää kuu-

⁴⁶⁴ Launonen 2007, 217.

⁴⁶⁵ Mehto 2008, 79.

⁴⁶⁶ Hyrc 1995, 230.

⁴⁶⁷ Hyrc 1995, 241.

⁴⁶⁸ Kava 2009, 217.

⁴⁶⁹ Juntunen 2007, 230.

liaisuutta joka hetki ja joka paikassa.⁴⁷⁰ Toisaalta varhaisempaan mielikuvamaailmaan viittaa käsitys siitä, että uskon tunnustamiseen saadaan Jumalalta voimaa.⁴⁷¹

”Tekstimme rohkaisee meitä avoimesti tunnustamaan uskomme ja pyytämään Jumalalta voimaa siihen, että vieraan kulttuurin keskellä kaukana kotoa ja uskovaisten saattomiesten luota, tahtoisimme osoittaa kuuliaisuuden Jumalan Hengen äänelle, niille neuvoille, mitä Jumala sanastaan kirkastaa. Jumalan sanaan sidottu omatunto Jumalan Hengen kautta neuvoo meitä arjen tilanteissa tekemään ratkaisuja, joissa säilytämme uskon ja hyvän oman-tunnon.”⁴⁷²

Tärkein asia vanhoillislestadiolaisen kristityn elämässä on usko. Hänen suurin pelkonsa on elävän uskon hylkääminen ja menettäminen. Usko ei kuitenkaan perustu tunteisiin, vaikka ihminen kokee erilaisia tunteita. Uskon hylkääminen on pelottava asia, sillä siitä seuraa iankaikkinen kadotus ja Jumalasta erossa oleminen. Oikea usko sitoo myös vanhoillislestadiolaiset kristityt yhteen. Vanhoillislestadiolainen seurakunta hajoaisi ilman yhteistä uskoa. Uskoa vaativa Jumala on Vaatijan hahmoinen. Parantajan hahmoinen Jumala ei hylkäisi ihmistä missään tilanteessa.⁴⁷³

”Ei ole arvokkaampaa asiaa kuin usko. Me hoidamme täällä ajallisia tehtäviä itse kukin omilla lahjoillamme. Elämässä on paljon hyviä asioita, joita meidän tulee toimittaa. Mutta älköön koskaan tässä ajassa mikään asia tulko meille niin rakkaaksi, että me hylkäämme elävän uskon.”⁴⁷⁴

”Tunteet kuuluvat ihmiselämään. Emme ole kuin puupötkelöitä, vaan jokainen meistä on tunteva ihminen. Tuntemme iloa, surua, rakkautta, vihaa, pelkoa ja monia muita tunteita. Uskomme ei kuitenkaan perustu tunteisiin.”⁴⁷⁵

Vanhoillislestadiolainen kristitty saa uskolleen vahvistusta ehtoollisella. Ehtoollisessa Jumala ei anna synninpäästöä, vaan ihmiseltä odotetaan oikeaa uskoa ja synninpäästön saamista toisen uskovaisen välityksellä jo ennen ehtoolliselle menoa. Jumala näyttäytyy Hallitsijan hahmoisena antaessaan ihmiselle uskon vahvistusta ehtoollisessa.⁴⁷⁶ Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kristinopissa, Katekismuksessa, ilmenee ehtoollisen merkityksenä syntien anteeksisaaminen.⁴⁷⁷ Tässä näkemyksessä ilmenee eroja suhteessa suviseurapuheisiin.

”Kun puhutaan ehtoollisesta nauttimisesta, niin siinä saatetaan opettaa, että siinä saa Jumalalta synninpäästön. Herännyttä ihmistä saatetaan jopa neuvoa, että mene ehtoolliselle, kyl-

⁴⁷⁰ Hyrcck 1995, 210.

⁴⁷¹ Hyrcck 2009, 94.

⁴⁷² Karivaara 2008, 257.

⁴⁷³ Hyrcck 1995, 246.

⁴⁷⁴ Mettovaara 2007, 90.

⁴⁷⁵ Kallunki 2007, 136.

⁴⁷⁶ Hyrcck 1995, 153.

⁴⁷⁷ Katekismus 2000,92. Kappaleessa 5.3. ehtoollisesta lisää, jossa ilmenee myös muita näkökulmia.

lä Jumala siellä avaa uskon ymmärryksen. Mutta muistamme, että ehtoollinen on asetettu uskon vahvistukseksi. Se ei ole jakamassa ihmisiä Jumalan valtakuntaan ja Jumalan valtakunnan ulkopuolelle, vaan se on tarkoitettu Jumalan lapsille uskon vahvistuksen ateriaksi.⁴⁷⁸

⁴⁷⁸ Juntunen 2007, 227.

8. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Keskeiset tutkimustulokset

Tutkimukseni lähti liikkeelle halustani tarkastella suviseurapuheiden jumalakuva. Kristillinen jumalakuva on hyvin moni-ilmeinen. Kielikuvat, joilla Jumalasta puhutaan niin Vanhassa kuin Uudessa testamentissa ovat moniulotteisia. Samoin vanhoillislestadiolaisissa suviseurapuheissa jumalakuva näyttäytyy moni-ilmeisenä. Tutkimukseni on pastoraalipsykologinen, koska tarkastelen jumalakuva teologisesta ja psykoanalyttisesta näkökulmasta. Taustateorianani on Hyrckin luoma suhteessa olon perusmielikuvien teoria. Jumalakuvan mielikuvatyypit Houkuttaja, Hallitsija, Vetäytyjä, Vaatija ja Parantaja tulevat esille puheissa. Toiset mielikuvatyypit näyttäytyvät vahvemmin ja toiset heikommin. Vahvemmin esiintyvät Houkuttajan, Hallitsijan ja Vaatijan hahmoiset mielikuvat. Puheissa esiintyy myös jonkin verran Vetäytyjän ja Parantajan hahmoinen jumalakuva. Tämä on nähtävissä myös juutalaiskristillisessä perinteessä, joka on vaikuttanut länsimaisen kulttuurin kehitykseen. Hallitsijan hahmo näyttäytyy Raamattua lukiessa yleisemmin kuin muut Jumalakuvat.

Tutkimusaineistonani ovat vuosittain julkaistavat suviseurajulkaisut. Niissä puheet on taltioitu sanatarkasti. Tämä on tehty kuitenkin niin, että turhaa toistoa on vältetty. Suviseurajulkaisut valitsin vuosilta 2007–2009. Halusin jumalakuvasta tietoa, joka koskee lähihistoriaa. Puheita on yhteensä 101. Aineistoa analysoidessani kartoitin tätä tutkimusta varten seuraavia aihepiirejä: Millainen on jumalakuva suviseurapuheissa ja millaisia suhteessa olon muotoja niissä ilmenee? Aineiston perusteella voidaan päätellä, että jumalakuva näyttäytyy rinnakkain varhaisten vuorovaikutussuhteiden Hallitsijan ja Houkuttajan hahmoisena ja myöhempien vuorovaikutussuhteiden Vetäytyjä, Vaatija ja Parantajan hahmoisena. Tämä ilmiö on myös aikaisemman tutkimuksen valossa tavanomaista.

Puhujat ovat vanhoillislestadiolaisen liikkeen piiristä valittuja ja puheiden pitohetkellä ne ovat olleet julkisia. Puhujat eivät kuitenkaan ole olleet tietoisia puhehetkellä tästä tutkimuksesta. Tutkimus ei siis ole voinut vaikuttaa niiden sisältöön. Tutkimus-

aineisto on syntynyt puhujien tietoisien tai tiedostamattoman redaktiotyön tuloksena. Ne eivät ole objektiivista kerrontaa vaan subjektiivista merkityksenantoprosessin kautta tuotettua kuvausta ja tulkintaa Jumalasta. Puheiden sisällössä painottuvat puhujille tärkeät ja merkitykselliset asiat. Lähdeaineistona puheet ovat hyvää tutkimusmateriaalia ja ne vastaavat tutkimuskysymyksiin.

Tutkimustuloksista nousee kolme yläkategoriaa ja näille muodostuu viisi alakategoriaa. Yläkategoriat ovat Jumalan rakkaus luomistyössä, kärsimys Jumalan koettelemuksena ja kaikkivaltiaan Jumalan pelastussuunnitelma. Näissä kategorioissa Jumalaa kuvaillaan erilaisten tehtävien kautta: Jumalan tehtävä Luojana, koettelemusten antajana ja pelastajana iankaikkiseen elämään. Jumalaa kuvataan monipuolisesti ja osittain myös ristiriitaisesti. Hänelle annetaan ristiriitaisia adjektiiveja, jotka kuvaavat Häntä yhtä aikaa rakastavaksi ja rankaisevaksi, armolliseksi ja vihaiseksi.

Yläkategoriaan Jumalan rakkaus luomistyössä sisältyvät alakategoriat ovat Jumalan luoma hyvä luomakunta, ”Jumalan lapsi” Hänen valtakunnassaan, kaikkivaltias kunnan Jumala, seurakunta Jumalan hoidon välineenä ja jumalasuhte ihmissen elämänsä eri vaiheissa. Puheiden mukaan Jumala on luonut hyvän luomakunnan ja Hän näyttäytyy siinä kaiken antajana Houkuttajan hahmoisena. Jokainen ihminen on Jumalan luomana arvokas. Käsite ”Jumalan lapsi” kuvaa parannuksen tehnyttä uskovaisten yhteyteen liittynyttä vanhoillislestadiolaista kristittyä. Uskovaisten yhteys toimi ”Jumalan valtakunnassa”, joka käsitetään vanhoillislestadiolaisista koostuvana seurakuntana. Vanhoillislestadiolaisille kristityille ja heidän seurakunnalleen annetaan positiivisia määreitä ja ulkopuolisista halutaan erottautua. Maailma nähdään skitsoparanoidisen position mustavalkoisen halkomisen tuloksena pahana ja oma valittujen joukko hyvänä.

Puheissa ilmenee käsitys siitä, että Jumala on kaikkivaltiaan Hallitsijan hahmoinen. Hän on kunniastaan tarkka ja odottaa ihmiseltä nöyryyttä. Ihminen on Riippuvaisessa suhteessa Hallitsijan hahmoiseen Jumalaan. Jumalaa kuvataan silmänä, joka näkee kaiken ja ihmisen koko elämä on hänen hallinnassaan. SPT:n mielikuvahahmoja annettiin muillekin kuin Jumalalle. Esivalta saa Hallitsijan hahmon Jumalan salliessa sen olemassaolon ja toiminnan. Esivaltaa kohtaan tulee suhtautua samalla tavoin kuin Hallitsijan hahmoista Jumalaa kohtaan, Riippuvaisen nöyryydellä.

Puheissa nousee esille käsitys siitä, että Jumala hoitaa vanhoillislestadiolaista kristittyä heidän seurakuntansa välityksellä. Hoito sisältää liikkeen jäsenten välistä nuhte-
lua ja ohjausta. Vanhoillislestadiolaiset kristityt kokevat, että hoito ilmaisee Jumalan
rakkautta. Heidän seurakuntansa yhteiset päätökset oikeasta elämäntavasta ovat hy-
viä päätöksiä, koska vanhoillislestadiolaisten kristittyjen näkemyksen mukaan Juma-
la ikään kuin ”kirkastaa” heille oikean ja väärän. Yksittäisen jäsenen omatunto antaa
väärän vastauksen, mikäli se poikkeaa vanhoillislestadiolaisen seurakunnan yleisestä
käsityksestä. Seurakunnan hoidon avulla liikkeessä säilyy oikea oppi ja elämäntavat.
Ihminen nähdään Riippuvaisessa suhteessa Hallitsijan hahmoiseen seurakuntaan.
Puheissa ilmenee joitakin kuvauksia kapinoinnista, itseriittoisesta subjektista suh-
teessa seurakuntaan. Puheissa nämä suhteet tuomitaan väärinä.

Jumalasuhte on puheiden mukaan erilainen ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa.
Vastasyntyneet ovat itsessään Jumalalle kelpaavia ja sen vuoksi vastasyntyneenä
menehtyneet ovat osallisia iankaikkisesta pelastuksesta. Ihminen vastasyntyneenä
ilmenee suhteessa Parantajan hahmoiseen Jumalaan. Jumala on tällöin depressiivi-
sessä positiossa eikä hän vaadi vastasyntyneeltä mitään pelastumisen ehtona, vaan
hän kelpaa Jumalalle sellaisenaan. Toisaalta Jumala näyttäytyy suhteessa vastasynty-
neisiin myös Hallitsijan hahmoisena. Hallitsijan hahmoinen Jumala päättää ihmisen
elämästä ja kuolemasta.

Lapsuus ja nuoruus ovat vanhoillislestadiolaisten kristittyjen mukaan herkkiä ikävai-
heita, sillä silloin ihminen saattaa hylätä uskonsa ja joutua eroon liikkeen yhteydestä.
Vanhoillislestadiolaisten tulee hoitaa ja ohjata lapsia ja nuoria. Puheissa kunnioite-
taan avioliittoa ja ohjataan etsimään puoliso vanhoillislestadiolaisen liikkeen jäsenis-
tä. Avioliitto on Houkuttajan hahmoisen Jumalan lahjaa ihmiselle. Vanhempana
oleminen ja kasvatus nähdään tärkeänä tehtävänä. Jokainen lapsi on Houkuttajan
hahmoisen Jumalan lahjaa ja sen vuoksi perhesuunnittelua ei nähdä hyvänä asiana.

Kärsimys Jumalan koettelemuksena yläkategoriaan sisältyvät alakategoriat ovat tuo-
mitseva ja kostava Jumala pahassa maailmassa, Jumalan suhde langenneeseen ihmi-
seen, sielunvihollisen demoninen jumalisuus, Jumalan ohjeiden mukainen elämä ja

Jumalan sallima kärsimys. Hallitsijan hahmoinen Jumala esiintyy puheissa kiivaana tuomarina nujertavan paranoijan dominoivassa mielikuvamaailmassa. Tällainen Jumala vaati ihmiseltä nöyryyttä ja alistumista. Hallitsijan hahmoinen Jumala antaa myös kärsimyksen ihmisen elämään. Kärsimysten tarkoituksena on koetella ihmisen uskoa ja saattaa oma vanhoillislestadiolainen yhteisö suurempaan arvoon.

Sielunvihollinen saa puheissa Houkuttajan piirteitä viettellessään ihmistä pois oikeasta uskosta ja syntiseen elämään. Se saa myös jonkin verran Hallitsijan piirteitä vainoamalla vanhoillislestadiolaista ihmistä. Sielunvihollisen houkutukset olivat suurimmillaan murrosikäisen kohdalla, koska silloin ihminen saattaa herkästi luopua uskosta ja kyseenalaistaa puhujien mukaan oikean opetuksen. Sielunvihollisen sulauttavaa symbioosia pyritään estämään pääsemällä sulauttavaan symbioosiin Jeesuksen kanssa.

Vaatijan hahmoinen Jumala haluaa johtaa ihmisen nuhteettomuuden tielle, oikeaan uskoon ja elämään. Hän vaatii ihmiseltä parannusta ja pyrkimystä eroon synnistä. ”Kilvoittelun” tarkoituksena on saattaa ihminen synnittömään elämään. Parannuskehoitus ja syntien tunnustaminen ilmaisee selkeästi Vaatijan hahmoista Jumalaa. Vettäytjän hahmoinen Jumala ja etäännyttämisen tien mielikuvamaailma ilmenevät kuvauksissa epäuskoisten elämästä. He eivät olleet päässeet yhteyteen Jumalan kanssa, vaikka jokaisella ihmisellä on tarve yhteyteen. Myös vanhoillislestadiolaisen kristityn suhde Jumalaan saattaa joskus olla etäännyttämisen tien mielikuvamaailmassa. Tämä ilmeni etenkin avuttomuuden kokemuksena jumalasuhteessa ja niissä kuvauksissa, joissa Jumala on salattu.

Kaikkivaltiaan Jumalan pelastussuunnitelman yläkategoriaan sisältyvät alakategoriat ovat Jumalan armolliset kasvot Jeesuksessa, sananjulistajat” Jumalan sanan” saarnaajina, Jumalan vaatima parannus, synnit anteeksi ”Jeesuksen nimessä ja veressä” ja Jumalan lahjoittama usko. Parantajan hahmoinen Jumala ja tranformaation tien mielikuvamaailma ilmenee käsityksessä Jeesuksessa ihmiskunnan sijaisena. Jeesus on elänyt myös ihmisen elämän ja hän koki ihmisen kärsimyksen. Näin ollen hän saattaa ottaa container-funktion avulla ihmisen tuskan kantaakseen ja palauttaa sen siedettävämmässä muodossa.

Jumala näyttäytyy Houkuttajan hahmoisena myös sananjulistajien ja vanhoillislestadiolaisten kristittyjen välityksellä. Sananjulistajien puhe on heidän mukaansa Pyhän Hengen puhetta ja sulauttava symbioosi tulee esille esimerkiksi niissä kuvauksissa, joissa he ajattelevat toimivansa ”Jumalan suuna”. Jokainen vanhoillislestadiolainen kristitty on Jumalan valtuuttamana saanut yleisen pappeuden viran. Hänessä vaikuttava Kristus antaa toiselle ihmiselle synninpäästön ja sitä kautta Kristus päästää vanhoillislestadiolaiseen seurakuntaan jäseneksi. Uskovaisessa vaikuttava Kristus ilmaisee selkeästi sulauttavan symbioosin mielikuvamaailmaa.

Vanhoillislestadiolaisessa julistuksessa saarnataan sekä lakia että evankeliumia. Lain tehtävänä on herättää ihmisen synnintunto ja halun tehdä parannus. Parannus sisältää uskon tunnustamisen, syntien tunnustamisen ja anteeksisaamisen toisen vanhoillislestadiolaisen julistamana sekä vanhoillislestadiolaisen seurakunnan jäseneksi pääsemisen. Ihmisen tulee tuntea synnintuntoa ja tehdä parannusta säännöllisesti. Ihminen pääsee Hallitsijan hahmoisen Jumalan palvelijaksi, kun hän tekee parannuksen. Myös Vaatijan hahmoinen Jumala vaatii ihmiseltä nuhteettomuuden tietä ja jatkuvaa parannuksen tekemistä. Syntien julistaminen anteeksiannetuiksi ”Jeesuksen nimessä ja veressä” puhdistaa ihmisen omasta pahuudesta. Vanhoillislestadiolaisen kristityn elämässä on tärkeintä oikea usko, joka on täysin Jumalan lahjaa. Uskolleen hän saa vahvistusta ehtoollisessa.

Johtopäätöksenä tutkimustuloksista voidaan todeta, että jumalakuva on hyvin tärkeä ja keskeinen suviseurapuheissa. Suviseurapuheissa ilmenevä monipuolinen ja rikas jumalakuva kertoo siitä, että jokaisella puhujalla on henkilökohtainen näkemys Jumalasta. Tämä näkemys ei aina ole tiedostettu, vaan siihen vaikuttavat monet seikat ja ihmisen elämänhistoria. Kuvailemalla Jumalaa puhujat haluavat välittää kuuntelijoilleen sitä kokemusmaailmaa, mikä heillä on. Lisäksi Jumalasta puhuminen osoittaa kuulijoilleen puhujan valtaa ja auktoriteettiasemaa. Tästä kertoo muun muassa käsitykset siitä, että vain heidän puhe on Pyhän Hengen vaikutuksen alaista ja oikeaa Jumalan tahdon mukaista saarnaa. Tutkimukseni lähdeaineistosta ilmenee, että myös vanhoillislestadiolaisten käsittämä vanhoillislestadiolainen seurakunta eli ”Jumalan valtakunta” sai Jumalan auktoriteettiin vedoten suuren vallan. Tämä vaikutti myös yksittäisen ihmisen elämässä. Puheilla haluttiin selkeästi vahvistaa puhujien ja seura-

kunnan valtaa myös osoittamalla, että liikkeen ulkopuolella ei ole pelastusta ja ulkopuolella elävät ovat sielunvihollisen vallassa.

8.2 Tutkimuksen merkitys

Tutkimus tuo lisää tietoa aikaisemmin vähän tutkitulta aihe-alueelta. Psykoanalyttinen teoria julistuksen sisältöön tuo esille uusia näkökulmia ja ulottuvuuksia. Tässä tutkimuksessa saatu tieto auttaa ymmärtämään vanhoillislestadiolaista mielikuva maailmaa, joka sävyttää siihen kuuluvien ihmisten elämää ja uskoa. Herätysliikkeet vaikuttavat Suomen evankelis-luterilaisessa kirkollisessa elämässä ja siellä tulisi pyrkiä kristittyjen yhteyteen jokaisen liikkeen omaleimaisuus säilyttäen. Tutkimuksen tuottamaa tietoa voidaan käyttää hyödyksi tämän yhteyden rakentamisessa. Epätietoisuus ja väärät ennakkoluulot vaikuttavat yhteyttä rikkovasti. Vanhoillislestadiolaisuus vaikuttaa suomalaisessa yhteiskunnassa paljon, koska liikkeellä on paljon jäseniä. He ovat aktiivisia politiikassa ja vaikuttavat kirkolliskokousedustajina kirkon päätöksentekoon. Tämän vuoksi vanhoillislestadiolaisuuden tutkimus on tarpeellista.

Tutkimus osoittaa jumalakuvalle olevan suuri merkitys ja rooli puheiden sisällössä. Sillä pyritään vaikuttamaan kuuntelijan näkemykseen elämästä ja uskosta. On otettava huomioon, ettei kvalitatiivisen tarkastelun perusteella pyritä yleistyksen vaan ymmärtämään tutkimuskohdetta. Tutkimusotosta laajentamalla useisiin herätysliikkeisiin ja uskonnollisiin yhteisöihin voi antaa laajempaa näkökulmaa ja kokonaiskuvaavaa Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa vaikuttaviin jumalakuviin. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että jumalakuva on merkittävä suviseurapuhujien elämässä vaikuttava osa-alue. Se vaikuttaa puhujien maailmankuvaan ja käsityksiin elämästä ja ympäristöstä.

Tutkimuksen laaja-alaisuudesta johtuen se herättää useita jatkotutkimusaiheita. Myös muiden kuin vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen puheita olisi hyödyllistä tutkia. Näitä puheita tutkimalla saataisiin hyödyllistä tietoa, siitä millaista jumalakuva ne tarjoavat ja millaisia painotuksia heillä on jumalamielikuvista. Toinen jatkotutkimusaihe koskee vanhoillislestadiolaisten käsityksiä ”maailmasta”. ”Maailmasta” erottautuminen ja sen leimaaminen pahaksi ja syntiseksi tuo vanhoillislestadiolaiseen liik-

keeseen kuuluvan ihmisen elämään erityisiä ulottuvuuksia. Tämä voi aiheuttaa paineita esimerkiksi nuorelle ihmiselle koulussa, jossa hän joutuu kokoajan kosketuksiin ”maailmallisuuden kanssa”. Tämän aiheen piiristä voisi tutkia myös vanhoillislestadiolaisia seurakunnan työntekijöiden kokemuksia työskentelystä kirkkoregimentissä. Lisäksi hyödyllinen tutkimusaihe olisi, miten vanhoillislestadiolaiset kokevat ajatuksen siitä, että ”Jumalan seurakunnan” eli vanhoillislestadiolaisen seurakunnan tulee hoitaa ja ohjata sen jäseniään. Ihmisen ulkopuolelta tuleva hoito ja ohjaus on yksi vallankäytön väline, jota vanhoillislestadiolaiset perustelevat Raamatun sanalla.

Yhtenä jatkotutkimusaiheena on vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen ulkopuolelle erotettujen tai eronneiden kokemukset. Vanhoillislestadiolaisten tiiviin yhteisöllisyyden ja sitoutumisen vastapainona on eroon joutuneen ihmisen kauhea kohtalo. Yhteisön tai Jumalan hylkäämä ihminen kokee Riippuvaisen peruskauhun hirvittäväällä tavalla. Vanhoillislestadiolaisten käsitysten mukaan ihminen joutuu tuolloin myös iankaikkiseen kadotukseen. Tutkimus näiden ihmisten kokemuksista ja niiden vaikutuksista elämään auttaisi ymmärtämään heitä.

9. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

9.1 Lähteet

Alasaarela, Pauli

2009 Herran rukous. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurat Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 70–75.

Gustafsson, Kari

2008 Joosef ja hänen veljensä. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurat Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 320–327.

Göös, Sakari

2009 Jumala on lahjoittanut vanhurskauden lahjan. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurat Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 222–227.

Haapsaari, Jouko

2007 Jumala pelastaa omansa kuolemankin vaarasta. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurat Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 274–281.

Halonen, Reino

2009 Jumala antoi ainoan poikansa. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurat Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 284–289.

Hautamäki, Aimo

2010 Sähköposti 2.11.2010. Tekijän hallussa.

Hautamäki, Aimo

2009 Jeesus antaa halvaantuneelle kaikki synnit anteeksi. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurat Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 242–249.

Heikkinen, Matti

2007 Sauluksesta tulee Paavali. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurat Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 58–63.

Hietamies, Aimo

2007 Jumalan hyvyys. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 52–57.

Hintikka, Niilo

2009 Jumala on armollinen isä. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurats Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 84–89.

Hintsala, Pentti

2008 Jeesuksen kysymykset Pietarille. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 212–217.

Huhtala, Mikko

2009 Ylennä sydämesi uskomaan. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurats Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 200–205.

Hurtig, Erkki

2008 Laupiaan samarialaisen hoidossa. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 68–75.

Hämäläinen, Antero

2007a Jumala antaa tulevaisuuden ja toivon. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 254–259.

Hämäläinen, Jukka

2007b Kylväjävertauksen selitys.– Jumalan valtakunta on teidän keskellänne. SRK:n Suviseurats Valkealassa 29.6 – 2.7.2007. Toim. Kaltakari, Jaakko. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 313–323.

Hänninen, Tuomas

2008 Syntiin langennutta hoidetaan ja rakastetaan. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 107–114.

Joensuu, Ilmari

1979 Vain kahdenlaisia ihmisiä ajassa ja iäisydessä. – Jumalan virta on vetä täynnä. Suviseurats Rovaniemen Rautiosaaressa 29.6 - 2.7.1979.

Toim. Työvaliokunta. Oulu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 122–126.

Jokitalo, Vesa

2008 Tuhlaajapoika. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 297–303.

Juntunen, Viljo

2007 Jumalan valtakunta on armon valtakunta. – Jumalan valtakunta on teidän keskelläne. SRK:n Suviseurats Valkealassa 29.6 – 2.7.2007. Toim. Kaltakari, Jaakko. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 220–230.

Juvonen, Pertti

2007 Elävä Jumalan sana on ollut sama kaikkina aikoina. – Jumalan valtakunta on teidän keskelläne. SRK:n Suviseurats Valkealassa 29.6 – 2.7.2007. Toim. Kaltakari, Jaakko. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 231–236.

Jäntti, Pentti

2007 Uskon kautta näemme pidemmälle kuin omilla silmillämme. – Jumalan valtakunta on teidän keskelläne. SRK:n Suviseurats Valkealassa 29.6 – 2.7.2007. Toim. Kaltakari, Jaakko. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 102–104.

Kallioranta, Pentti

2009 Opeta meitä rukoilemaan. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurats Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 62–69.

Kallunki, Martti

2008 Jeesus ruokkii kansaa. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 60–65.

Kallunki, Mika

2007 Rakkaudessa ei ole pelkoa. – Jumalan valtakunta on teidän keskelläne. SRK:n Suviseurats Valkealassa 29.6 – 2.7.2007. Toim. Kaltakari, Jaakko. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 136–141.

Kanniainen, Markku

2008 Jumalan ilmoitus ihmisille. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 238–245.

Kaarivaara, Juha

2008 Jeesus fariseuksen kodissa. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 256–265.

Katainen, Raimo

2008 Jeesus herättää lesken pojan kuolleista. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 312–319.

Katekismus

2000 Katekismus: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kristinoppi. Hyväksytty kirkolliskokouksessa vuonna 1999. Helsinki: Edita.

Kava, Tuomo

2009 Taivasten valtakunta on tullut lähelle. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurats Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 208–213.

Kesäläinen, Raimo

2009 Armon ja lohdutuksen Isä. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurats Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 292–296.

Kinnunen, Eero

2007a Jeesuksen seuraaminen. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 298–305.

Kinnunen, Matti

2007b Kutsu Jumalan valtakuntaan. – Jumalan valtakunta on teidän keskellänne. SRK:n Suviseurats Valkealassa 29.6 – 2.7.2007. Toim. Kaltakari, Jaakko. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 64–71.

Kivioja, Pauli

2007 Jumalan huone ja taivaan ovi. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 332–339.

Kopperoinen, Juho

2007 Synnistä vapauteen. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 240–244.

Kopperoinen, Markus

2009 Minä annan sinulle taivasten valtakunnan avaimet. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurat Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 126–133.

Korhonen, Ilmari

2007 Muuttumaton Jumalan sana. – Jumalan valtakunta on teidän keskellänne. SRK:n Suviseurat Valkealassa 29.6 – 2.7.2007. Toim. Kaltakari, Jaakko. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 74–83.

Koskelo, Leevi

2009 Usko synnyttää uuteen elämään. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurat Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 136–143.

Laitila, Aarre

2008 Jumalan kansa on onnellinen. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurat Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 140–146.

Lahtinen, Pertti

2007 Autuas on se, jonka pahat teot on annettu anteeksi. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurat Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 175–174.

Lampinen, Erkki

2008 Ylösnoussut ilmestyy oppilailleen. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurat Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 160–165.

Launonen, Markku

2007 Iloitkaa aina Herrassa. – Jumalan valtakunta on teidän keskellänne. SRK:n Suviseurat Valkealassa 29.6 – 2.7.2007. Toim. Kaltakari, Jaakko. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 212–217.

Lehto, Pekka

2008 Paavali kertoo uskostaan maaherran edessä. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurat Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 124–131.

Liukkonen, Juhani

2008 Voiko rikas pelastua? – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 220–226.

Lääkkö, Matti

2009 Usko ja anteeksiantava rakkaus. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurats Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 192–199.

Majuri, Jorma

2009 Tulkaa Isäni siunatut. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurats Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 262–269.

Mehto, Ilpo

2008 Herra on minun paimeneni. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 76–85.

Mettovaara, Esko

2007 Herran sana ei tyhjänä palaa. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 84–93.

Murtooperä, Martti

2008 Jesajan kutsumusnäky. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 176–181.

Nevala, Aukusti

2009 Jeesus pesee opetuslasten jalat. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurats Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 100–106.

Nissinen, Yrjö

2009 Pysykää varmoina uskossanne. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurats Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 176–181.

Palola, Jukka

2008 Kutsu pyhälle aterialle. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 182–184.

- Pelkonen, Ari
2007 Tie taivaaseen kulkee Jumalan valtakunnan kautta. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 94–100.
- Ritala, Jouni
2008 Opetuksia Israelin korpimatkalta. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 86–93.
- Saukkonen, Ilpo
2008 Hyvän siemenen kylväminen. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 166–171.
- Saulio, Pentti
2007 Jumala johtaa kansaansa. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 46–51.
- Savela, Oiva
2009 Vertaus suurista juhlista. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurats Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 250–256.
- Savolainen, Raimo
2007 Murhe muuttuu iloksi. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 290–297.
- Sippola, Pekka
2009 Kadonnut ja jälleen löytynyt. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurats Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 182–187.
- Setälä, Reijo
2008 Elävistä kivistä rakennettu huone. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 308–311.
- Soronen, Pekka
2008 Jeesus ja samarialainen nainen. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurats Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 132–137.

Sutinen, Seppo

2009 Kärsivä Herran palvelija. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurat Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 278–283.

Timlin, Matti

2009 Luvatus maan rajalla. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurat Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 107–115.

Trög, Sakari

2009 Etiopialainen kamaripalvelija saa synnit anteeksi. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurat Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 90–96.

Tölli, Hannu

2007 Jumalan lapset ja heidän toivonsa. – Jumalan valtakunta on teidän keskellänne. SRK:n Suviseurat Valkealassa 29.6 – 2.7.2007. Toim. Kaltakari, Jaakko. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 326–331.

Uljas, Juhani

2009 Pukeutukaa kuin Jumalan valitut, pyhät ja rakkaat. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurat Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 46–49.

Vainikainen, Sakari

2009 Katsokaa taivaan lintuja ja kedon kukkia. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurat Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 144–149.

Vinnurva, Pentti

2008 Korpivaellushengellisenä kuvana Jumalan kansan matkasta. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurat Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 230–237.

Wihersaari, Jari

2008 Isänne antaa teille valtakunnan. – Autuas on se, jonka synnit on annettu anteeksi. SRK:n Suviseurat Sievissä 27 – 30.6.2008. Toim. Niemelä, Pauli. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y. 328–331.

Wirtanen, Väinö

2009 Elisa auttaa köyhää leskeä. – Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu. SRK:n Suviseurat Oripäässä 26 – 29.6.2009. Toim. Kopperoinen, Juho. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys R.Y. 150–153.

9.2 Kirjallisuus

Aemaelaeus, Lars

1995 Piirteitä Raamatun jumalakuvasta. – Jumalan kasvot. Jumala ihmisen todellisuudessa. Toim. Risto A. Ahonen & Hans-Olof Kvist. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A. Nro 64. 1995. Tampere. 23–38.

Ahonen, Risto A. & Kvist, Hans-Olof

1995 Jumalan kasvot. Jumala ihmisen todellisuudessa. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A Nro 64. 1995. Tampere.

Eskola, Jari & Suoranta Juha

1998 Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino.

Fiske, John

1998 Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimiseen. Tampere: Vastapaino.

Halme, Lasse

1995 ”Korkein olento” vai elämän perusta. Pohdintaa Paul Tillichin Jumalakuvaan äärellä. – Jumalakuva kirja. Toim. Risto Saarinen & Risto Uro. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A. Nro 64. 1995. Tampere. 114–123.

Heino, Harri

1995 Suomalaisten Jumala. – Jumalan kasvot. Jumala ihmisen todellisuudessa. Toim. Risto A. Ahonen & Hans-Olof Kvist. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A. Nro 64. 1995. Tampere. 196–210.

Huotari, Voitto

1981 Kirkkomme herätysliikkeet tänään. Helsinki: Kirjapaja.

Hyrck, Matti

1995 Mielen kuvat Jumalasta. Psykoanalyttisen objektsuhdeteorian näkökulma jumalasuhteen mielikuvamaailmaan Suomen ev.lut. kirkon v.1948 Kristinopin tarjoaman aineiston valossa. Diss. Helsinki: Terapia-säätiö.

2000 Missä ihminen ja Jumala kohtaavat toisensa?–Teologien aikakauskirja 105. 140–142.

2003 Ihmismieli ja Jumala psykoanalyysin näkökulmasta. Helsinki: Kirjapaja Oy.

2009 Jumala ja ihminen skitsoparanoidisessa ja depressiivisessä positiossa. – Terve sielu terveessä ruumiissa. Toim. Hannu Mustakallio. Joensuu: Karjalan teologinen seura. 87–101.

Juntunen, Sammeli

2000 Vastine Kettuselle ja Hyrckille. – Teologinen aikakauskirja 105. 357–363.

2002 Horjuuko kirkon kivijalka? Helsinki: Kirjapaja Oy.

Kettunen, Paavo

- 1990 Ihmisolemuksen ongelma ja olemassaolon vaikeus. Ihmiskäsitys Suomen evankelisluterilaisen kirkon sairaalasielunhoidon koulutuksessa vuosina 1960–1975. Diss. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 171. Helsinki.
- 1998 Suomalainen rippi. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- 1999 Hengellisen ohjauksen ja työnohjauksen rajalla. – Teologinen aikakauskirja 104. 360–371.
- 2003 Hengellinen kokemus ja ihmisen kokonaisvaltaisuus. – Spiritualiteetin käsikirja. Toim. Seppo Häyrynen & Heikki Kotila & Osmo Vatanen. Helsinki: Kirjapaja Oy. 361–379.

Keskitalo, Jukka

- 1995 Jumala ihmisen yksityisasiana. Modernin länsimaisen kulttuurin jumalakuva. – Jumalan kasvot. Jumala ihmisen todellisuudessa. Toim. Risto A. Ahonen & Hans-Olof Kvist. Kirkon tutkimuskeskus sarja A. Nro 64. 1995. Tampere. 97–108.

Kiiski, Jouko

- 2006 Rajallinen rakkaus. Suomalaisten teologioiden käsitykset parisuhteesta. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 97. Tampere.

Koivisto, Jussi

- 2006 Martti Lutherin käsitys sielunhoidosta ja suomalaisen jumalakuvakeskustelun arviointia – Teologinen aikakauskirja 111. 372–389.

Käykää kuulemaan, mitä Herra puhuu

- 2009 SRK:n Suvisurat Oripäässä 26–29.6.2009. Toim. Juho Kopperoinen. Keuruu: Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys r.y.

Kuusimäki, Kalle

- 1991 Jumalakuva muutospaineessa. C. S. Lewis ja kärsimyksen ongelma. – Jumalakuvakirja. Toim. Risto Saarinen & Risto Uro. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A N:o 54. 1991. Tampere. 124–134.

Kvist, Hans-Olof

- 1995 Jumalan todellisuus ajallisen ihmisen ilmentämänä. – Jumalan kasvot. Jumala ihmisen todellisuudessa. Toim. Risto A. Ahonen & Hans-Olof Kvist. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A. Nro 64. 1995. Tampere. 7–15.

Kurki, Leena & Suokas, Tiina & Tanskanen, Kirsi

- 1992 Peruskoulu kuudesluokkalaisten käsitys Jumalasta. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja C Nro 46. Tampere.

Kurki, Leena

- 1995 Suomalaisten ja latinalais-amerikkalaisten nuorten jumalakäsityksestä. – Jumalan kasvot. Jumala ihmisen todellisuudessa. Toim. Risto A.

Ahonen & Hans-Olof Kvist. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A. Nro 64. 1995. Tampere. 224–235.

Kääriäinen, Kimmo

2003 Uskonnollisuus ja moraalit. – Moderni kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhannella. Toim. Kimmo Kääriäinen & Kati Niemelä & Kimmo Ketola. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. 223. Tampere. 221–251.

Lapin Yliopisto

2010 Lestadionismi: Poliittinen teologia ja kansalaisuskonto maallistuvassa Suomessa.

[http://www.ulapland.fi/Suomeksi/Yksikot/Yhteiskuntatieteiden_tiedekunta/Tutkimus/LAPPEA/Tutkimushankkeet/Lestadionismi_maallistuvassa_Suomessa.iw3] Luettu 22.9.2010

Latvus, Kari

1991 Tuhonuhka, toivo ja Jumala. – Jumalakuvakirja. Toim. Risto Saarinen & Risto Uro. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A N:o 54. 1991. Tampere. 7–15.

Lohi, Seppo

1997 Pohjolan Kristillisuus: Lestadiolaisuuden leviäminen Suomessa 1870–1899. Diss. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdystys: Oulu.

1989 Sydämen kristillisuus: Lars Levi Laestadius ja lestadiolaisen herätyksen alkuvaiheet. Oulu: Suomen rauhanyhdistysten keskusyhdistys.

2000 Lars Levi Laestadius 1800–1861. – Teologinen aikakauskirja 105. 171–177.

2007 Lestadiolaisuuden suuri hajaannus ja sen taustat. Oulu: Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdystys.

Luumi, Päivi

1999 Uskonnollinen ja psyykinen sisäkkäisyys ihmisen kohtaamisessa. – Käytännön ja teorian vuorovaikutus sielunhoidon teologiassa. Toim. Paavo Kettunen. STKJ 220. Helsinki. 180–195.

McGrath, Alister

1996 Kristillisen uskon perusteet. Johdatus teologiaan – Christian Theology. An introduction. (suom.) Satu Norja. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Niemelä, Kati & Salomäki, Hanna

2006 Herätysliikkeet 2000-luvun kirkollisessa kentässä. – Teologinen aikakauskirja 4. 359–371.

Okasha, Samir

2002 Philosophy of science. A very short introduction. Oxford: Oxford University Press.

- Pannenberg, Wolfhart
 1977 Jesus – God and man. Translated by Lewis L Wilkins and Duane A. Priebe. Philadelphia: Westminster press.
 1983 Antropologie in teologischer perspektive. Göttingen: Hubert & Co.
 2004 Systematic theology Vol.1. Translated by Geoffrey W. Bromiley. London: T & T Clark international.
- Rahner, Karl
 1963 The Christian commitment. Essays in pastoral theology by Karl Rahner. Translated Cecily Hastings. New York: Sheed and Ward.
 1968 Theology of pastoral action by Karl Rahner. New York: Herder & Herder.
 1994 Hearer of the word. Laying the foundation for a philosophy of religion. Translation of the first edition by Joseph Donceel. New York. Continuum.
- Rainio, Kullervo
 1980 Valta ja vallan käyttö. Sosiaalipsykologinen tarkastelu. Juva: WSOY.
- Rakkauden lahja
 2008 Piispojen puheenvuoro perheestä, avioliitosta ja seksuaalisuudesta. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Rauhala, Lauri
 2009 Henkinen ihminen. Helsinki: Gaudeamus.
- Rizzuto, Ana-Maria
 1979 The Birth of Living God. A Psychoanalytic Study. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Ruokanen, Miikka
 1993 Ydinkohdat. Johdatus kristinuskon ymmärtämiseen. 3. painos. Helsinki: WSOY.
 1980 Jumalan valtakunta ja syntien anteeksiantamus: Suomen rauhanyhdistysten keskusyhdistyksen opilliset korostukset 1977–1979. Kirkon tutkimuslaitos. Sarja A, n:o 36. Tampere.
- Räsänen, Antti
 2002 Aikuisen uskonnollisuus. Tutkimus Fritz Oserin uskonnollisen arvioinnin teoriasta ja sen pätevyydestä aikuisilla suomalaisilla henkilöillä. Diss. Helsingin yliopisto –
<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/teo/kayta/vk/rasanen/aikuisen.pdf>
 Luettu 23.1.2011
- Suomen rauhanyhdistyksen keskusyhdistys r.y. –
 2010 SRK:n suviseurat [http://www.srk.fi/index.php?p=srkn_suviseurat]
 Luettu 20.9.2010.
 2010 Seurat kotimaassa. http://www.srk.fi/index.php?p=seurat_kotimaassa
 Luettu 20.9.2010

- 2010 Näin me uskomme. http://www.srk.fi/index.php?p=nain_me_uskomme
Luettu 20.9.2010
- 2005 Oikea ja Väärä. Suomen Rauhan yhdistysten Keskusyhdistysten vuosikokouksen 2.7.2005 kannan ilmaisu.
http://www.srk.fi/index.php?p=artikkeli_1 Luettu 11.2.2011.
- Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt
1996 Kvalitativa studier i teori och praktik. Lund: Studentlitteratur.
- Syreeni, Kari
1991 Jeesuksen vertausten Jumalakuva. – Jumalakuvakirja. Toim. Risto Saarinen & Risto Uro. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A N:o 54. Tampere. 19–36.
- Tamm, Maare
1988 Lasten ja nuorten uskonnollinen maailma. Helsinki: Lasten keskus.
- Talonen, Jouko
2001 Lestadiolaisuuden hajaannukset. Lestadiolaisuuden monet kasvot. Toim. Jouko Talonen & Ilpo Harjusalo. Suomen teologisen instituutin aikakauskirja. Helsinki: Suomen teologinen instituutti. 11–24.
- Thayer, Nelson R.T.
1985 Spirituality and pastoral care. Editor Don S. Browning. Philadelphia: Fortress Press.
- Tillich, Paul
1988 The essential Tillich. An anthology of the Writings of Paul Tillich. Edited F. Forrester church. New York: Collier.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli
2002 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 8. painos. Helsinki: Tammi.
- Veikkola, Juhani
1992 Yhdessä luomakunnan kanssa. Ekologinen tietoisuus haasteena kristillisel-
le jumalakuvalle ja ihmiskäsitykselle. Kirkon tutkimuskeskuksen sarja A N:o 60. Tampere.
- Vuollo, Martti
2001 Lestadius – tutkimuksen tulkintoja. – Lestadiolaisuuden monet kasvot. Toim. Jouko Talonen & Ilpo Harjutsalo. Suomen teologisen instituutin aikakauskirja. Helsinki: Suomen teologinen instituutti. s.43–60.
- Weinandy, Thomas G.
2000 Does god suffer? Great Britain: T & T Clark Ltd.
- Wiio, Osmo A.
1992 Viestinnän tutkimussuuntia. Viestintätutkimuksen Seuran julkaisusarja N:o 12. Helsinki: Yliopistopaino.

Wilenius, Markku

2000 Elämä toisaalla ja tässä: Rakenteiden murroksessa kohti uutta vuosituhatta. – 2000-luvun elämää. Sosiologisia teorioita vuosituhannen vaihteesta. Toim. Tommi Hoikkala & J.P. Roos. Helsinki: Gaudeamus. 267–280.

Wikström, Owe

1999 Den outgrundliga människan: Livsfrågor, psykoterapi och själavård. Andra omarbetade utgåvan. Stockholm: Natur och Kultur.

Lyhenteet

KO Kristinoppi

SPT suhteessa olon perusmielikuvien teoria

SRK Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys